ఇదేమిటి?

నాటకం

ఈ నాటకం ఆధారంగానే నిర్మింపబడ్డ చిత్రం

పొట్టి ప్లీడరు

రచయిత

భమిడిపాటి రాధాకృష్ణ

కొండపల్లి వీరవెంకయ్య ~~అండ్ సన్సు~~

శ్రీ సత్యనారాయణ బుక్ డిపో.,

రాజమంండ్రి.

వెల :
2-50

ప్రతులు
1000

మొదటి ముద్రణ : జనవరి, 1960
రెండవ ముద్రణ : జనవరి, 1962
మూడవ ముద్రణ : నవంబరు, 1964
నాల్గవ ముద్రణ : ఏప్రియల్ 1967
ఐదవ ముద్రణ : జూలై 1971

ముద్రణ :
భాస్కర్ ఆర్ట్ ప్రింటర్స్,
రాజమండ్రి-2.

గమనిక

ఈ నాటకాన్ని ఎందుకోసమేనాసరే
ప్రదర్శింప దలచినవారు
ముందుగానే అందుకు రచయిత లిఖి
తానుమతి పొందడం చిన్న మర్యాద.
అన్నట్టు అటువంటి లిఖితానుమతి
పొందకుండా ప్రదర్శించడం
కాపీరైటు చట్టప్రకారం నేరంకూడాను !

భమిడిపాటి రాధాకృష్ణ,
రాజమండ్రి.

కృతజ్ఞత

ఈ "ఇదేమిటి?"

నాటకం ఆధారంగానే రేఖా అండ్ మురళీ ఆర్ట్సు
మద్రాసువారు "పొట్టి ప్లీడరు" చిత్రాన్ని నిర్మించారు.
ఆ చిత్రం శతదినోత్సవం చేసుకుని అపూర్వమైన విజయ
సాధించడానికి
ముఖ్యకారకులైన ప్రఖ్యాత సినీహాస్యనటులు
శ్రీ బి. పద్మనాభంగారికి నాకృతజ్ఞతాభివందనాలు.

భమిడిపాటి రాధాకృష్ణ.

ఇదేమిటి?

పాత్రల పరిచయం

ధనరాజు :

బియ్యం వ్యాపారి, డబ్బుకి గడ్డితినే అదృష్టవంతుడు.

శాంత :

ధనరాజు కూతురు.

ప్రసాదం :

ధనరాజు బావమరిది, అమాయకుడు.

రామారావు :

శాంతని ప్రేమించిన యువకుడు.

నారాయణరావు :

జమిందారు బిడ్డ, రామారావు స్నేహితుడు.

ప్రెసిడెంటు :

ధనరాజు ఉన్న ఊరికి ప్రెసిడెంటు, ఆరగించడంలో స్వపర భేదాలు లేనివాడు.

చెవలయ్య :

ధనరాజుకి నౌకరు.

చింతయ్య :

ఆ ఊళ్ళోనే ఉన్న భోగారావు అనే మరో జమిందారుకి నౌకరు.

ఆంధ్రప్రదేశ్ నాట్యసంఘం ఆధ్వర్యాన హైదరాబాదులో జరిగిన ఆంధ్రనాటక కళాపరిషత్తు మహాసభలలో 6-2-1958వ తేదీని శ్రీ నవ్యకళామండలి, విజయవాడ వారిచే ప్రదర్శింపబడినది.

పాత్రలు		పాత్రధారులు
ధనరాజు	...	శ్రీ D. జగన్నాధరావు
ప్రసాదం	...	శ్రీ P. వెంకటేశ్వరరావు
చవలయ్య	...	శ్రీ G. రాధాకృష్ణమూర్తి
రామారావు	...	శ్రీ Ch. శ్రీరాములు
నారాయణరావు	...	శ్రీ S. V. సీతారామయ్య
ప్రెసిడెంటు	...	శ్రీ M. V. చలపతిరావు
చింతయ్య	...	శ్రీ K. L. N. మూర్తి
శాంత	...	కుమారి V. లక్ష్మి

ఈ పరిషత్తులో ప్రసాదం పాత్రధారి శ్రీ P. వెంకటేశ్వరరావు ఉత్తమ హాస్యనటుడుగా ఎన్నుకోబడ్డారు.

ఇదేమిటి?

రంగం - 1

[తెర తప్పుకోగానే ఒకపల్లెటూరి ఇంట్లో పెద్దహాలుగది కనిపిస్తుంది ఆ హాలుకి మూడు ద్వారాలుంటాయి. ఇంట్లోకి Right Front (R. F.) లో ఒకటి, వీధిలోకి Left Front (L. F.) లో ఒకటి, ఇంట్లోకి దారి తీసే మరొకద్వారం Middle Back (M. B.) లో మరొకటి అమధ్య గుమ్మం ముందునుంచి కుడిపక్కగా మేడపైకి మెట్లుంటాయి. హాలులో ఒక కఱ్ఱ పడకకుర్చీ, రెండుసాదాకుర్చీలు ముఖ్యం. పరిసరాలూ, పరికరాలూ ఫక్తు పల్లెటూరి వాతావరణాన్ని ప్రస్ఫుటం చేస్తూండాలి.

తెర తప్పుకున్న నాలుగైదు క్షణాలతర్వాత "ధనరాజుగారూ !— ధనరాజుగారూ !—" అన్నపిలుపు L. F. నుంచి స్ఫుటంగా వినిపిస్తుంది. ఒక నిమిషం అయ్యాక మళ్ళీ అదేపిలుపు. వెంటనే R. F. లోంచి "వస్తున్నా !" అని కేకవినిపిస్తుంది. R. F. లోంచి చెవలయ్యవచ్చి L. F. లోకివెళ్ళి, నారాయణరావు, రామారావులతో తిరిగి వస్తాడు.]

చెవ : (కొత్తమొహాల్ని చూసినట్టు చూస్తూ) ఎవ్వరు బాబూ, మంది ?—

నారా : గోపారం !

రామా : (నారాయణరావుని చూపిస్తూ) గోపారం చిన జమిందారుగారు !

చెవ : (వినయంగా) అట్టాగా! దయసేయండి, బాబూ! దయసేయండి. (ఇద్దరూ చెవలయ్యచూపెట్టిన కుర్చీలమీద కూచుంటారు)

నారా : ఊఁ ! ధనరాజుగారు ఉన్నారోయి ?

చెవ : ఉన్నారండి, సిటికెలో కేకేసుకొస్తాను. తమరు కూర్చోండి!

[అని తొందరగా R. F. లోకి చక్కాపోతాడు. నారాయణరావు తన సిగరెట్ టిన్నులోంచి, సిగరెట్ తీసికొని, వెలిగించుకుంటాడు. రామారావు అతని వెనుక పచార్లు ప్రారంభించేసరికి, M. B. లోంచి శాంత ఉత్సాహంగా కూనిరాగం తీసుకుంటూ ప్రవేశించి, రామారావుని హఠాత్తుగాచూసి ఆగి తెల్లబోయి, సిగ్గుపడి, తెప్పరిల్లి, మేడమెట్లవైపు తొందరగా తిరుగుతుంది. రామారావు ఆనందంతో, "శాంతా! అంటూ రెండడుగులు ముందుకు వేస్తాడు. శాంత మేడపైకి మెరుపులా మాయమవుతుంది. రామారావు వెనక్కాలే బయల్దేరబోతాడు. నారాయణరావు అతన్ని కేకేసి, ఆపి, మళ్ళీ కుర్చీదగ్గరకి తీసుకొస్తాడు.]

నారా : (చిరునవ్వుతో) ఆవిడేనేమిటోయి, నీ ప్రేమ దేవత! (రామారావుకూడా చిరునవ్వుతో అవునన్నట్లు తలఊపుతాడు) అయితేమాత్రం? అల్లా మెట్లెక్కిపోతున్నావెక్కడికి? వాళ్ళనాన్న చూస్తే వీపు చిట్లగొడతాడు. తెలుసా?

రామా : ఏమైనా సరేగాని, నారాయణరావు! నేను శాంతని పెళ్ళి చేసుకుతీరాలి. ఆమెను మనసారా ప్రేమించాను!

నారా : దానికేం? ప్రేమించడానికి పెట్టుబడేం కావాలి?– ఫలించడమే కష్టం.

రామా : అందుకనేగా, నిన్ను, నమ్ముకున్నాను!

నారా : అందుకనేగా, ఇక్కడికొచ్చాం!

రామా : ఈ ధనరాజు పిల్లికి బిచ్చంపెట్టడట. ఎల్లా పడ గొడతావో, ఏవిటో !

నారా : పిల్లిగొడవ నీకెందుకయ్యా? ఆ పిల్లను నువ్వు పెళ్ళి చేసుగునేలా చేస్తాను, సరేనా ?

రామా : ఆసాయంచేస్తివా, నీకు జన్మంతా ఋణపడిఉంటాను

నారా : అది సరేగాని, చెప్పిన ప్లానంతా జ్ఞాపకంపెట్టుగుని గుళ్ళో దేముడల్లా కూర్చో ! అదిగో ఆయన వస్తు న్నాడు !

ధనరాజు R. F. లోంచి చిరునవ్వుతో వస్తాడు. నారాయణరావు రామారావులు, ధనరాజుకి నమస్కరిస్తారు.

ధన : (ప్రతినమస్కారం చేస్తూ) నమస్కారమండీ! దయ చేయండి! (అంతా కూచుంటారు) తమరు గోపారం జమిందారుగారి పుత్రులా ?

నారా : మరేనండి; నాపేరు నారాయణరావు.

ధన : చిత్రం !

నారా : మిమ్మల్ని ఎప్పుడూ కలుసుగోలేదుగాని, నాన్నగారు చెబుతూంటే, విన్నాను మీగురించి!

ధన : (ఆశ్చర్యంగా) అల్లానా !

నారా : ఆ! ధనరాజుగారు పెద్ద వ్యాపారస్తులని, చాలా మంచివారని నాన్నగారు చెబుతూంటారు.

ధన : (మురిసిపోయి) ఏమిటో ! వారి అంతఃకరణ అటు వంటిది. కొంచెం మంచితీర్థం పుచ్చుగుంటారూ!

నారా : వొద్దులెండి! ప్రస్తుతం ఒక అత్యవసరమైన పని మీాద వచ్చామండి.

ధన : అల్లానా? చెప్పండి, ఏమిటో!

నారా : మాఊళ్ళో అనుకోకుండా పెద్ద సంతర్పణ చేయించవలసివచ్చింది. నాన్నగారు, పాత దంపుడుబియ్యం తప్ప వార్పించడానికి వీల్లేదన్నారు.

ధన : జమీాందారులుకదుమరీ?

నారా : ఏంజమీాందారీలో ఏమిటో! స్వంతఖర్చుతో కాగితాలమీాద అచ్చేసుగుందుకూ, అనవసరంఖర్చు తగుల్చుగుందుకూ పనికొస్తాయి అంతే! సరుకులు కొండానికి పొద్దున్నే ఈవూరు వచ్చానాండీ? ఇంట్లోఉన్న బస్తాలుచాలవు. ఇక్కణ్ణుంచి ఇంకా పట్టుగురమ్మని నాన్నగారు కబురుపెట్టారు.

ధన : సంతర్పణకి బస్తాబియ్యం చాలదుటండీ?

నారా : ఉత్తసంతర్పణయితే బస్తాకూడా ఎందుకండీ? - నోములు కదండీ!

ధన : అవోటా ?-

నారా : మరే! సంతర్పణకిముందు ఏభై బస్తాలదాకా దానాలివ్వాలిట-ఏమిటో చాదస్తం!

ధన : అయితేలెండి, మీాబోటివారు చేయించకపోతే ఇంకెవరు చేస్తారు? ఇప్పుడు తమకి ఎన్నిబస్తాలు కావాలి?

నారా : ఊఁ! అయిదు బస్తాలు చాలండి!
ధన : ఇంతేనా-అయితే బజార్లో మార్కెట్టుదగ్గర తీసుగో పోయారా?
నారా ; తీసుకుపోయాము! కాని అక్కడ సరుకాట్టే నచ్చ లేదండి.
ధన : పోన్లెండి! మనింటిదగ్గర ఇంకా మంచి సరు కుందండి. ఒరేయి, చెవలయ్యా!
చెవ : (R F. లోంచి వస్తూ) బాబయ్యా!
ధన : లోపలకెళ్ళి అమ్మాయిగార్నడిగి, ఒకటోరకం కిచిలి శాంపిలు తీసుకురా!
చెవ : సిత్తం. (M. B. లోకి వెళతాడు)
నారా : మీమాట చాలదటండీ? మళ్ళీ శాంపి లెందుకూ?
ధన : చిత్తం! అయినా చూడ్డం, వ్యాపారలక్షణం! వీ రెవరూ?
నారా : ఇతను నాప్రాణస్నేహితుడు. పేరు రామారావు.
ధన : బావుంది! ఏం చేస్తుంటారు?
నారా : మంచి రసజ్ఞుడు. బాగా కవిత్వం రాస్తాడు!
ధన : (జాలిగా) పాపం! ఏం ఉద్యోగం లేదుగావును!
నారా : మొన్ననే B. A. పేసయ్యాడు. ఉద్యోగం కోసం వెతుగుతున్నాడు.
ధన : ఖర్మ! B. A. కూడా అయిపోయిందీ? అయితే ఇక ఉద్యోగం దొరికినట్టే!-

నారా: ఏం? అలా అన్నారు?

ధన : రోజులు అల్లాఉన్నాయి ! (చెవలయ్య M. B లోంచి పళ్ళెంలో బియ్యం తీసుగుని వస్తాడు) ఆ ! వారికి ఇయ్యి !

నారా: (చూసి) ధర ఎంతండి ?

ధన : తమకి ఎంతో చెబుతానండీ! వందచేసి తీసుగోండి.

రామా: వంద కెన్ని బస్తాలండి ?

ధన : బస్తా వందరూపాయలండి !

రామా: అబ్బా! అయిదుబస్తాలూ అయిదువందలన్నమాట !

ధన : అం తేనండి ! (కొంచెం విసుగ్గా, చెవలయ్యతో) ఒరే బియ్యం మళ్ళీ జాగ్రత్తగా బస్తాలో పోసెయి ! (చెవలయ్య M. B. లోకి పోతాడు)

నారా: ధర మరీ ఎక్కువ చెబుతున్నారు.

ధన : తమరుకూడా అల్లాసెలవిస్తే ఎల్లా చెప్పండి ?

రామా: పోనీ తొంభై చేసి తీసుగోండి.

ధన : కిడితే ఇవ్వనూ? తమరు మళ్ళీ అడగాలా?

నారా: సరేలెండి ఏంజేస్తాం ! అవసరంమాది; అవకాశం మీది అల్లానే ఇప్పించండి !

ధన : చిత్తం! మీ బండి ఏదైనా వచ్చిందాండి ?

నారా: కిరాయిబండి వచ్చిందండి ! కాని !

ధన : ఏమిటి సందేహిస్తున్నారు ?

నారా: ఏంలేదూ ! డబ్బు మీకోగంటలో పంపిస్తాను.

ధన : అదా! కాని, చూశారూ! తమతో పరిచయం అవడం ఇదే మొదటిసారి, అంచేత ఈసారికి డబ్బిచ్చేసి పట్టించుగెళ్ళండి !

నారా: మా మాటమీద నమ్మకం లేదా, మీకూ ?

ధన : (మంచిగా నవ్వి) ఎంతమాటన్నారు !

నారా: తీరా ఈ వూరొచ్చాక అర్జంటని ఈ కబురు చక్కా వచ్చింది. ఈ ఊళ్ళో మట్టా భోగారావుని ఎరుగుదురా ?

ధన : ఆ ! జమిందారుగారు, కదండీ !

నారా: వాడు నా స్నేహితుడు. పోనీ వాడిదగ్గర డబ్బుచ్చుకుందాం అని వెడితినిగదా, వాడింట్లో లేడు. అరగంటదాకా రాడన్నారు !

ధన : అల్లానా ? పోనీ అరగంట తరవాతే వచ్చి తీసుకువెళ్ళండి! ఆ బియ్యమే వేరే తీయించి రెడీగా అట్టే పెడతాను.

నారా: (టైముచూసుకుని) బండి మాఘాటు వెళ్ళడానికి కనీస మూడుగంట్లు లేనా పడుతుంది. మధ్యాహ్నం పన్నెండు లోపల బియ్యం అక్కడికి చేరితీరాలి! అప్పుడే తొమ్మిదవుతోంది (ఆదుర్దాగా ఆలోచించి) పోనీ ఓపని చేస్తారా!

ధన : ఏమిటి ?

నారా: ఇప్పుడు వెంటనే బియ్యం పంపించెయ్యండి. నేను భోగారావు దగ్గరకెళ్ళి డబ్బు తీసుకొస్తాను. అ

వరకూ నాస్నేహితుడు మీ కింద ఇక్కడుంటాడు ! సరేనా ?

ధన : (మొహమాటంగా నవ్వుతూ) అందుకోసం కాదండీ !

నారా: ఫరవాలేదులెండి ! మొహమాటమేనా తెలియని వాడికి మీరు మాత్రం అరువెల్లా ఇస్తారు. చెప్పండి ! అంచేత నేను డబ్బు తెచ్చేదాకా ఇతనిక్కడుంటాడు. ముందు మీరు బస్తాలు పంపించండి. అర్జంటు ! ఏమోయి, రామం! ఉంటావా ?

రామ: అవసరమైనప్పుడు ఆదుకోకపోతే ఇంక స్నేహితు డెందుకు? తప్పకుండా ఉంటాను! కాని, నువ్వు వెంటనే రావాలిసుమా !

నారా: నిమిషాలమీద వచ్చెయ్యనూ ? నిన్నిక్కడ వదలి వెడితే, నాకుమాత్రం తోస్తుందా ?

ధన : (చిరునవ్వుతో) స్నేహం అంటే అల్లా ఉండాలి! ఒరేయి చెవలయ్యా!

చెవ : (M. B. లోంచి వస్తూ) బాబయ్యా!

ధన : ఒరేయి దొడ్డితలుపుతీసి, అయిదు కిచిలీ బస్తాలు, మంచివి లోపలివి! బండిలో కెక్కించు! అర్జంటు.

చెవ : మనబండేనాండి ?

ధన : మనబండికాదురా ! జమీందారుగారి బండి దొడ్డి గుమ్మంలో ఉంది !

చిన : సిత్తం! (R. F. లోకి వెడతాడు)

ధన : అన్నట్లు, సంచులు మళ్ళీ సాయంత్రంలోగా పంపిం చెయ్యాండేం ?

నారా. తప్పకుండా పంపిస్తాను. ఇంతసాయం మీరుచేసి నందుకు, నేను చాలా కృతజ్ఞుణ్ణి!

ధన : దానికేముందండి! అవాంతరాలు ఎంతవారికేనా తప్పవు

రామా: నువ్వు తొందరగా రావాలోయి, మరీ!

నారా: బాగా నేవుంది! బండి బయల్దేరాలా? మావాడు మరీ మొహమాటం మనిషండీ!

ధన ; (చిరునవ్వుతో) తెలుస్తూనేఉంది గా! అయినా ఇదేమీ పరాయిచోటుకాదు; మీఇల్లే అనుకోండి!

ప్రసా: (R. F. లోంచి హడావుడిగా వస్తూ) బావా! బావా!

ధన : ఏరా ?

ప్రసా: మరే–చెవలయ్యే! దొడ్డితలుపు బార్లాతీసి, బస్తాలన్నీ బండిలోకి ఎక్కించేస్తున్నాడు, బావా!

ధన : నేనే చెప్పాలేరా!

ప్రసా: అదా! ఎన్నెక్కించమన్నావు?

ధన : అయిదు.

ప్రసా: అప్పుడే రెండెక్కించేశాడు–మరి!

ధన : దగ్గిరుండి చూడుమరీ!

ప్రసా: అల్లానే. మరే!— (తిరిగి తొందరగా R. F. లోకి వెళ్ళిపోతాడు)

రామా: ఇత నెవరండీ?

ధన ; నా బావమరిది, ప్రసాదం. పైకి అల్లా మెత్తగా కని పిస్తాడా డబ్బుదగ్గిరమాత్రం మహాగట్టి. పైగా మంచి ఆస్తిపరుడు. ఈ ఏడే మాఅమ్మాయినిచ్చి పెళ్ళిచేదాం అనుకుంటున్నాను.

రామా: (అదిరిపడి) ఆ!

ధన ; ఏం, అలాఅంటారు

నారా: ఆహా! సంబంధం చాలా బాగుందీ అంటున్నాడండి.

ధన : చిత్తం! ఏదో అంతా పరమేశ్వరుడిదయ! ఈపెళ్ళికాస్తా జరిగిపోయిందా నాకింక ఏ చింతా ఉండదు. అమ్మా యికి తల్లిలేదు. వాడికా ఇంకెవ్వరూ లేరు. నాకున్నది గుండెజబ్బు. అంచేత ఇద్దర్నీ ఇక్కడే పెట్టుగుని కృష్ణా, రామా అని కూర్చుంటాను. అంతే!

నారా: ఎల్లాగేనా అదృష్టవంతులు మీరు!

చెవ : (R. F. లోంచి వచ్చి) బస్తా లెక్కించేశాను, బాబయ్యా!

ధన : అప్పుడే ఎక్కించేశావురా!

చెవ: మా గిలకయ్యా, నేనూ ఎక్కిరించేశామండి. అయి దెంత సేపుండీ? భుజమట్రా గిలకయ్యా అన్నాడండి. ఏసెయ్యారా సెవలయ్యా అన్నాడండి. ఇద్దరం బరబరా నాగేశాం !

(R. F. లోంచి "చెవలయ్యా! చెవలయ్యా!" అంటూ ఆవేదనగా పిలుపు లంకించుకున్న ప్రసాదం గొంతుక వినిపిస్తుంది.)

ధన : ఇంకవాడు ఆగడు, ఖర్మ! ముందు వెళ్ళి సంగతేమిటో కనుక్కో !

చెవ : చిత్తం! (విసుగ్గా R. F. లోకి వెడతాడు. కేకలు మెల్లిగా తగ్గుతాయి)

నారా: మరి నేను వెళ్ళొస్తానండి?

ధన : తొందరగా వెళ్ళిరండి. సంచులు సాయంత్రంలోగా పంపించేలా చూడండేం ?

నారా: అల్లాగేనండి, వస్తానోయి, రామం !

రామా: త్వరగా మాత్రం రా !

[నారాయణరావు చిరునవ్వుతో తలవూపి L. F. లోకి వెడతాడు రామారావు మొహమాట పడుతున్నట్లు కనిపిస్తూ గుమ్మాలకేసి, కిటికీల్లోకి చూస్తుంటాడు. ధనరాజు కర్రకుర్చీలో జేరి ఇతని అవస్థ చూసి కొద్దిగా నవ్వుతాడు.]

ధన : అలా మొహమాట పడతారేమిటండీ! హాయిగా కూర్చోండి !

శాంత: (M. B. లోగుమ్మందగ్గిరే నిలబడి) ఇల్లారా నాన్నా! (ధనరాజు సిగ్గుపడుతున్న శాంతను చిరునవ్వుతో సమీపిస్తాడు) చెయ్యిపట్టు!

ధన : ఏమిటమ్మా అది ?

శాంత: అక్షింతలు! (ధనరాజు పుచ్చుకుంటాడు) ఈ వేళ నా పుట్టినరోజు కదూ!

ధన : (సంతోషంతో) అదా! (శాంత ధనరాజు కాళ్ళకి నమస్కరిస్తుంది) సకల ఐశ్వర్యం ప్రాప్తిరస్తు! (అంటూ అక్షింతలు వేసి) మీ మావయ్యకు కూడా నమస్కారం చెయ్యమ్మా!

శాంత: ఇల్లారా మావయ్యా!

ప్రసా: నేను రాను, బాబూ!

ధన : అదేమిటి, రా రా!

ప్రసా: నమస్కారం మధ్య నాకెందుకు, బావా!

ధన : బెట్టుసరి చాలుగాని, రా ఇల్లాగ!

[ప్రసాదం సిగ్గుపడుతూ వచ్చి శాంత ఇచ్చిన అక్షింతలు పుచ్చుకొంటాడు. శాంత ప్రసాదానికి నమస్కరిస్తుంది. ప్రసాదం శామారావుకేసి తిరిగి నవ్వుతూంటాడు.]

...అల్లానుంచుంటావేరా? (కోపంగా) అక్షింతలు వెయ్యి!

[ప్రసాదం హడలిపోయి అక్షింతలు ధనరాజు నెత్తిమీద వేసేసాడు

...ఖర్మ! నామీద వేస్తావేమిట్రా?

ప్రసా: (ధనరాజుతలమీద అక్షింతలు ఏరేస్తూ) ఓహో! అదా? మర్చిపోయాను, నేనూ! (శాంత తలమీద వేస్తాడు.)

శాంత: (చిలిపిగా నవ్వుతూ) రేపు అత్తయ్యవచ్చి చెవులు మెలెడితే మావయ్యగారి బెట్టుసర్లన్నీ చప్పగా అణిగి పోతాయి (అంటూ M. B. లోకి వెళ్ళిపోతుంది)

ప్రసా: (తెల్లబోయి చూస్తూ) అత్తయ్య అంటుం దేమిటి, బావా? మళ్ళీ అదెవరూ?

రామా; (నవ్వుతూ) మీ ఆవిడ!

ధన : ఆ! కుఱ్ఱపిల్ల, ఏదో వేళాకోళానికి అంటే అంత కంగారు పడతావేరా, మరీనూ?

ప్రసా: వేళాకోళమా! (తేలిగ్గా నవ్వి) వోస్! మరలాచెప్ప దేం

ధన : నేను చెబుతున్నాగా ? ఆ సంగతి నాకొదిలెయ్యి, నాటీ పూచీ !

ప్రసా: ఓ అలానే,

ధన : చెవలయ్యా! చెవలయ్యా !

చెవ: (R. F. లోంచి వస్తూ) బాబయ్యా !

ధన : నీళ్ళు తోడావురా ?

చెవ: తోడానండి !

ధన : సరే! ఇంక నువెళ్ళి జాగ్రత్తగా వీధిఅరుగుమీదకూచో ఒరేయి! ఇలా లోపలికిరా, చెప్తాను! (ఇద్దరూ R. F. లోకి వెడతారు. కొద్ది క్షణాల్లో చెవలయ్య ముంచి నక్కపిల్లి కర్రలాంటిది పుచ్చుగుని R. F. లోంచి

[రామారావు నవ్వి ఓముక్క చిదిపి నోట్లో వేసుకొని M B. గుమ్మం కనకనించి ఓరచూపు చూస్తున్న శాంతవైపు ఉత్సాహంతో చూస్తూ ఉంటాడు. ప్రసాదం ఒక ఉండ, ఉండపళంగా నోట్లోకి తోసుగుని కొంచెం తిని మింగేస్తాడు]

ప్రసా: ఎలాఉంది ?

రామా: (శాంత కేసి చూస్తూ) మనోహరంగాఉంది! (శాంత సిగ్గుపడి పక్కకి తప్పుగుంటుంది)

ప్రసా: (తనధోరణిలో) అవునామరి!—అందుకనే పొద్దున్నించీ పన్నెండు తిన్నాను. (ఎక్కుతాడు) ఓనాడు ఏమయిందీ (మళ్ళీ ఎక్కుతాడు) గార్లొండేంది! (తిరిగి ఎక్కుతాడు)

రామా: (ప్రసాదం ఎక్కిళ్ళు గమనించి) అదేమిటీ ?

ప్రసా: (చిరునవ్వుతో) కడుపులో మిఠాయిఉండలు దెబ్బలాడుకుంటున్నాయి! (పెద్దగా ఎక్కుతాడు)

[ప్రసాదం రెండుగుడ్లూ తేలేసి, మొహం అదోలా పెట్టి మళ్ళీ ఎక్కుతాడు. రామారావు ఆదుర్దాగా వెళ్ళి ప్రసాదాన్ని పట్టుగుంటాడు]

రామా: ఇల్లాకూర్చో! (ప్రసాదాన్ని ఓ కుర్చీలో కూచోపెడతాడు)

ప్రసా: ఆ గార్లే - (ఎక్కుతాడు)

రామా: పోనీయవయ్యా, దిక్కుమాలిన గార్లూ! కాస్సేపు మర్చిపో! ఇలాకూర్చో!

ప్రసా: (చేత్తో నోరుమూసుగుని, గట్టిగాఎక్కి) చచ్చాను - (అని మాటరాక మంచినీళ్ళన్నట్లు సంజ్ఞచేస్తాడు)

రామా: (కంగారుగా) మంచినీళ్ళా? (ఏంతోచక మంచి నీళ్ళు!– మంచినీళ్ళు!– అని ఇటూ అటూ చూసి, ప్రసాదం ఎక్కిళ్ళు ఆగకపోవడం గమనించి భయంతో M. B. కేసి పరిగెడతాడు. వెంటనే శాంత M. B. తలుపు వెనకనుంచి వచ్చి, నీళ్ళతో ఉన్న గ్లాసు అందిస్తుంది. రామారావు అదేమిటో గమనించకుండా పుచ్చేసుగుని, కంగారుగా) మీ మామయ్యకు ఎక్కిళ్లు వస్తున్నాయి మంచినీళ్ళు కావాలి! (శాంత సిగ్గుపడి చిరునవ్వుతో రామారావు పట్టుకున్న గ్లాసు కేసి చూపిస్తుంది.) ఒహో! (అని నెర్వస్‌గా నవ్వి) మర్చిపోయాను! (తొందరగా వెళ్ళి ప్రసాదానికి ఇచ్చి పట్టించి గుండె రాస్తాడు)

శాంత: (అక్కడనుంచే) ఇప్పుడెల్లావుంది. మావయ్యా?

రామా: (చిరునవ్వుతో) మనస్సు ఇంకా ఆరాట పడుతూనే ఉంది!

ప్రసా: వెధవమనస్సు పోనిద్దురూ! కడుపు కుదుటపడిందిగా– మిగతావన్నీ అవే సర్దుకుంటాయి! (అని హాయిగా నవ్వుతాడు)

[చెవలయ్య L. F. లోంచి సిగరెట్టుపెట్టి, అగ్గిపెట్టి తీసికొని వస్తాడు. శాంత గ్లాసుపుచ్చుగుని M. B. లోకి వెళ్ళిపోతుంది]

చెవ: (ఇస్తూ) ఇదిగో, బాబయ్యా! (రా[illegible] సిగరెట్టుతీసి నోట్లో పెట్టుకోబోతాడు

ప్రసా: ఉండండి అప్పుడే కాల్చకండి! శాంతా!- శాంతా!- (అంటూ M.B. గుమ్మందాకా వెళ్ళి గుమ్మంఅవతల ఉన్న శాంతతో ఏదో చెప్పి వెనక్కి వస్తాడు) చెవలయ్యా! అమ్మాయిగారు పిలుస్తున్నారు. లోపలికి వెళ్ళు !

చెవ: ఆవిడెక్కడ పిల్చారండి నన్ను !

ప్రసా: (ఆలోచించి) నేను పిలుస్తున్నాను, ఇల్లారా !

చెవ: (దగ్గరకొచ్చి) ఎందుకండీ ?

ప్రసా; (M. B. లోకి చూపెట్టి) లోపలికెళ్ళు ! (చెవలయ్య విసుగ్గాచూసి M. B. లోకి వెళతాడు,)

రామా: మొత్తానికి భలేవాడివే నువ్వు !

ప్రసా: నేనెప్పుడూ అంతే! ఆ ! ఇందాక ఏంచెబుతున్నాను మీకూ? ఆ ! గార్లు ! గార్లు !

రామా: నీకూ ఆగార్లకీ ఓ దణ్ణంగాని మరోమాట ఏదైనా చెబుదూ !

ప్రసా: ఏం మీకు గార్లు సయించవా ?

[ధనరాజు R. F. లోంచి వస్తాడు. స్నానంచేసి బట్టలు వేసుగుని ఉంటాడు]

ధన: ఏరా, ప్రసాదం ? ఎక్కిళ్ళు వచ్చాయిట ?

ప్రసా: రావడమేమిటి బావా ! అసలు పోయేవాణ్ణే; పాపం ఈయనే ఆపేశాడు.

ధన : (కుర్చీలో కూచుంటూ) ఏమండీ, జమిందారుగారు వచ్చారా ?

ప్రసా: జమిందారుగారు ఎవరు, బావా ?

ధన : నీకు తెలియదులే !

ప్రసా: తెలియకపోతే అడగమన్నావుగా! (ధనరాజు కోపంగా చూస్తాడు. ప్రసాదం కళ్ళు మిటకరించి రామారావు వెనక్కి తప్పుకుంటాడు)

రామా: ఆతనికోసమే చూస్తున్నానండి. ఇంకా రాలేదు. అవతల నాకు బోల్డు పనుంది.

ధన : ఖర్మ! వస్తాడులెండి. తొందర పడకండి! పాపం. ఆ భోగారావు ఇంకా రాలేదేమో !

రామా: ఏం భోగారావో ఏమిటో! నాకుమాత్రం ఇలా కూర్చోడం మహా చెడ్డ ఇదిగా వుందండి. మీకందరికీ ఎంత ఇబ్బంది కలిగిస్తున్నానో ఏమిటో !

ధ : ఆ, ఫరవా లేదండి.

ప్రసా: మరే! ఓ మిఠాయి ఉండేనా తినందే, మన కిబ్బం దేమిటీ ?

ధన : ఒరేయి, నువ్వూరుకో !

రామా: ఈ సంగతంతా వింటే నాగురించి ఏమనుకుంటారు చెప్పండి.

ధన : మీఇల్లు బంగారంగానూ ! ఇంత మొహమాట మేమిటండీ! వింటేమాత్రం ? స్నేహితుడికి సహాయం,

చేశాడు అనుకుంటారు. పైగా, అసలు వినడానికి ఎవరికైనా చెప్తేగా! మనలో మనకేమిటండీ! ఒరేయ్ ప్రసాదం!

ప్రసా: ఏం బావా? (చెవలయ్య కాఫీ పుచ్చుకుని M. B. లోంచి వస్తాడు.)

ధన : వీరు మన స్నేహితులు, చూడ్డానికి వచ్చారు. ఇందాక వెళ్ళిన బియ్యంబస్తాలకీ ఈయనకీ ఏమీ సంబంధం లేదు తెలిసిందా ?

ప్రసా: ఓ! అయితే ఇందాకా బస్తాలు మన కొట్టుమీదకి పంపించావా ?

ధన : (విసుగ్గా) ఏదో చేశాను! (చెవలయ్యతో) విన్నావా చెవలయ్యా!

చెవ: సిత్తం, బాబయ్యా!

ధన : (కాఫీలు చూసి, లేస్తూ) ఇదేమిట్రా? ఎవరు తెమ్మన్నారు

చెవ : ప్రసాదంగోరండి!

ధన : ఊహూ! వీడొచ్చి కాఫీ లొకటి లేవదీశాడు. ఈ కొంపలో!

ప్రసా : ఏం ? నాడబ్బేగా ?

ధన : నీడబ్బయితేమాత్రం నిప్పెట్టాలని రూలుందా! ఎందుకొచ్చిన కాఫీలా ఇవీ ? నిక్షేపంలాంటి పాలుతాక

అందులో ఇన్ని చేదునీళ్లు కలుపుగోడం ఎందుకూ ? మళ్ళీ ఆ చేదు పోడానికంటూ ఇంత పంచదార పోసుగోడం ఎందుకూ ?- ఎవడ్రా ఈ కాఫీలు కనిపెట్టిన చవట !

ప్రసా: అదీ తెలియదూ ?- దొర కనిపెట్టాడు, బావా !- దొర !

ధన : ఏడవలేకపోయాడు ! అసలు గవర్నమెంటు ఆ తాగుడుతోపాటు, ఈ కాఫీకూడా నిషేధిస్తే బోల్డు మధ్యతరగతి కుటుంబాలు బాగుపడి ఉండేవి.

ప్రసా: అది సరేగాని, బావా ! పంచదార ఎక్కువేయించి స్ట్రాంగుగా కలిపించాను ఓ కప్పుచ్చుగో !

ధన : నా కక్కర్లేదు.

ప్రసా: పోనీ మీరుచ్చుగోండి !

రామా: నాకూవద్దు !

ప్రసా: (బాధగా) అదేమిటండీ! ఈవేళ మా శాంత పుట్టింరోజు శాంత ఇచ్చిందేమీ వద్దనకుడదు.

రామా: వారు తీసుగోకపోతే, నేనూ తాగను.

ధన : అబ్బే మీరు మానెయ్యడమేమిటి? ఏదో మాటవరసకి అన్నాను. పుచ్చుగోండి !

శాంత: (M. B. తలుపుదగ్గర్నుంచి) నువ్వు కూడా తీసుగో, నాన్నా !

ధన : నాకొద్దమ్మా !

శాంత; తీసుగోకపోతే నామీద ఒట్టే!

ధన : అంతకోపం ఎందుకే ?

చెవ : అవును బాబయ్యా !- ఓ సుక్కేసుగోండి !

ధన : ఏడిశావులే. ముందు వారికియ్యి !

[ధనరాజు, ప్రసాదం, రామారావులు కాఫీలుతాగుతూంటారు. శాంత రామారావునిచూసి కొద్దిగానవ్వి, తలువువెనక్కి తప్పుగుంటుంది. ప్రసాదం తనకోసమే నవ్విందనుకొంటాడు.]

ప్రసా: (ఉత్సాహంగా) చూశారా !- చివరికి వీళ్ళంతా ఒక్కటే !మనమే పరాయివాళ్ళం. దీపం ఉండగానే ఇల్లు చక్కబెట్టుకోమన్నారు. ఒరేయ్, చెవలయ్యా! మళ్ళీ మాయిద్దరికీ చెరోగ్లాసుడు కాఫీ పట్టుగొచ్చెయ్యి!

ధన : ఇంకా ఎందుకురా ? కాఫీ అంటే లాంఛనానికి ఏదో ఆమాత్రం పుచ్చుగోవాలిగాని కుడితి తాగినట్టు తెగ తాగుతే, గుండె ఆగి ఊరుకుంటుంది.

ప్రసా: (నాలిక ఝాడించి) ఆ !- మళ్ళీ గుంజి కూచోపెడితే అదే ఆడుతుంది ! పట్రారా, చెవలయ్యా !

రామా: నాకుమాత్రం ఇంకొద్దు !

ప్రసా: పోనీ నాకు తెచ్చిపెట్టు' (చెవలయ్యా తలవూపి M.B లోకి వెడతాడు.)

ధన : ఖర్మ !- ఏది పట్టుగుంటే అదే !

[ధనరాజు చుట్టతీసి కొరుకుతాడు. రామారావు సిగరెట్టు తీస్తాడు. ధనరాజు తీసిన అగ్గిపెట్టె దాచుకొని, రామారావు తీసిన అగ్గిపెట్టె ముష్టి అడిగి చుట్ట అంటించుకొంటాడు.]

ప్రసా: (పొగ చూస్తూ, మెచ్చుకుంటూ) ఆ సిగరెట్టు ఎంతండీ?

రామా: అర్ధణా!

ప్రసా: అమ్మబాబో - అర్ధణాయే!- మా బావ కానికి నాలుగు చుట్టలు కాలుస్తాడు.

[L. F. అవతలనుంచి "ధనరాజు గారు!—ధనరాజు గారు!-" అని పిలుపు]

ధన: (విసుగ్గా) అబ్బ! చెవికోసిన మేకలా ఏమిట్రా ఆ వాగుడూ? ఎవరో వచ్చినట్టున్నారు, పోయిచూడు!

ప్రసా: (చివరికోపంతో చూసి, M. B. కేసి తిరిగి) చెవలయ్యా! చెవలయ్యా!

చెవ: (M. B. లోంచి కంగారుగా వచ్చి) వత్తున్నానండి, బాబయ్యా!- వత్తున్నాను ఎందుకండి!

ప్రసా: అబ్బ! చెవికోసిన మేకల్లా ఏమిట్రా ఆ వాగుడూ; (L. F. లోకి చూపిస్తూ) ఎవరో వచ్చినట్టున్నారు? పోయిచూడు!

చెవ: (ఆశ్చర్యంగా, విసుగ్గా చూసి) సిత్తం! L. F. లోకి వెడతాడు. ధనరాజు కోపంగా చూస్తాడు

ప్రసాదంహోయిగా, నిశ్శబ్దంగా నవ్వుతాడు. చెవలయ్య R. F. లోంచి వస్తాడు. భోగారావుగారి బట్రోతు చింతయ్య వచ్చాడండి.

ధన : (హుషారుగా లేస్తూ) ఓహో ! డబ్బు తీసుగొచ్చి ఉంటాడు ! రమ్మను, రమ్మను !

[చెవలయ్య ఉత్సాహంతో L. F. లోకి వెడతాడు. వెంటనే చింతయ్యతో తిరిగివస్తాడు.]

చింత : దణ్ణాలండి !

ధన : నువ్వు – భోగారావుగారి నౌఖరువా ?

చింత : సిత్తం ! నాపేరు సింతయ్యండి !

ధన : సరేలే ! డబ్బట్టుగొచ్చావా ?

చింత : నేదండి !–

ధన : మరి ?–

చింత : కబురట్టుగొచ్చానండి.

ధన : ఏమిటది ?

చింత : ఇందాకా నారాయణరావుగారికి అర్జంటుగా రమ్మని ఆరి ఊర్నించి కబురొచ్చిందట !– ఆరెడుతూ నన్నీ ముక్క మీతో – సెప్పమన్నారు.

ధన : (అనుమానంగా) ఏమిటాముక్క !

చింత : రేపుదయం అయ్యేటప్పటికి డబ్బట్టుగుని వచ్చేత్తారట ! — అంతవరకూ ఈ అయ్యగార్ని శానా

మర్యాదగా సూడమనిమీంతో మరీమరీ సెప్పమన్నారు

ధన : (ఆశ్చర్యంతో) ఏమిటేమిటీ ! మీ అయ్యగార్నడిగి డబ్బుపట్టుగొస్తానని వెళ్ళి, ఊరు చక్కాపోతాడూ?- ఇదేనా పెద్దమనిషితరహా? ఈ సంగతేమిటో భోగా రావుగారినే కనుక్కుంటాను, సదు !

చింత: ఇయ్యాల ఆదివారం కదండీ? మా అయ్యగారు ఏట కెళ్ళారండి.

ప్రసా: పాపం ! మళ్ళీ వస్తాడో రాడో !

ధన : అబ్బ, నువ్వూరుకోరా!

రామా: చూశారండి, ధనరాజుగారూ! ఇదేనా మర్యాద ? నన్నిక్కడ అట్టేపెట్టి తను ఊరు చక్కాపోతాడూ! స్నేహితుడుకదా అని ఉపకారానికిపోతే ఇంత అవమానం చేస్తాడా నన్ను !

ధన : (ఏం తోచక, గుటకేసి, విసురుగా చింతయ్యమీద కెడుతూ) ఇప్పుడు నాడబ్బు మాటేమిటయ్యా ?- ఒకటా, రెండా, అయిదువందల రూపాయలు, పైగా సంచులూనూ ! అణాపైసల్తో అంతా కక్కవలసిందే తెలిసిందా?

చింత: (చిరాగ్గా) మద్దె నామీద ఎగుర్తారేటండీ ? అడుగో ఆయనన్నడగండి.

ప్రసా: (నవ్వి, లేచి) బాగానేఉంది. వారు మా స్నేహితులు. చూడ్డానికి వచ్చారు. వారికి, ఆ బస్తాలకీ ఏమీ సంబంధంలేదు. కదురా చెవలయ్యా?

చెవ : (ఉత్సాహంతో) అంతేనండి!

ధన : (మతిపోయినట్టు చూస్తూ) ఒరేయి, నోరు మూసుకోండిరా, మీ మొహాలు మండిపోనూ! శనిగాళ్ళలా పోగయ్యారు కదుట్రా నాకు! పొండి లోపలికి!

ప్రసా: (బిక్క మొహంతో) రారా, చెవలయ్యా! కాఫీ తాగుదాం!

(ప్రసాదం, చెవలయ్యా M. B. లోకి వెళ్ళిపోతారు)

రామా: చిన్నప్పటి స్నేహితుడు కదా అని నమ్ముకున్నందుకు బాగానే శాస్తిచేశాడు. కాని నేను వెంటనే వెళ్ళిపోవాలి. నేనింకా రాలేదని ఇంటిదగ్గర నా ముసలి తల్లి ఎంత కంగారుపడుతుందో! ఏమిటి నాకిప్పుడు దారి? చెప్పండి ధనరాజుగారూ!

ధన : అబ్బ, ఉండవయ్యా! నాదారే నాకు తెలియక ఛస్తూంటేనూ! ఏమోయి చింతయ్యా, ఇల్లారా

చింత: ఏమండీ

ధన : అసలు ఆయన జమీందారు కొడుకేనా?

చింత: ఎవరు? నారాయణరావుగారా?

ధన : ఊఁ!

చింత: గోపారం జమీందారుగారి కొడుకండి.!

ధన : డబ్బిచ్చే రకమేనా ?

చింత: అదేమిటండీ. ఎదవ అగుర్నొందలు!... ఆయన రోజూ పేకాటలో ఎయ్యిరూపాయలోడిపోత్తారు

ధన : రెండువేలు తగలెయ్యమను. ఎవడికిగొప్ప, మర్యాద లేకపోయింతర్వాత! జమిందారు కొడుకుగదా అని అరువిస్తే ఇదేనా చెయ్యవలసినపని? ఇదేనా వ్యాపార లక్షణం? పైగా తనొచ్చేదాకా ఈ మనిషిని ఇంట్లో పెట్టుగుని పెళ్ళికొడుకులా మేపమంటాడు ?

రామా: (లేచి) మీకంత కష్టం ఎందుకులెండి, నే నిప్పుడే పోతాను !

ధన : (అడ్డమెళ్ళి) మీరల్లా కూర్చోండి బాబూ ! ఏదో బుద్ధి గడ్డితిని బస్తాలు వదులుకున్నాను. మిమ్మల్ని కూడా వదుల్తానా? డబ్బూ, సంచులూ పూరాగా ముట్టేదాకా మీరక్కణ్ణుంచి కదల్డానికి వీల్లేదు. పొద్దున్నే ఎవడి మొహం చూశానోగాని దిక్కుమాలిన బేరం దొరికింది.

చింత: ఏమండోయి, నేను పోతున్నానుగాని, ఈయనగార్ని శానా జాగ్రత్తగా సూడమన్నారు. ఏ మాత్రం అమర్యాద జరిగినా, మర్యాద దక్కదని సెప్పమన్నారు ఆరిసంగతి మీకు తెల్దేమో, మనిషి శండశాసనుడు

కోపంవచ్చిందంటే పొడిచేసి మరీ మాట్లాడతాడు.

ధన : పైగా ఇదోటా, ఖర్మ!

రామా: నాకు ఈ ఇంట్లో ఒక్క-క్షణం ఉండాలని లేదు.

ధన : మిమ్మల్ని ఈ ఇంట్లో ఒక్క-క్షణం ఉంచుకోవాలని లేదు.

రామా: పోనీ అట్లాంటప్పుడు నిక్క-చ్చిగా ఓఉత్తరం రాసి పంపించకూడదూ? రేపటిదాకా వీల్లేదు. ఈవాళే డబ్బిచ్చితీరాలని, మీకు డబ్బొవస్తుంది. నాకీగొడవా తప్పుతుంది.

ధన : (ఆలోచించి) అదీ నిజమే! కాని ఇప్పుడు ఉత్తరం పట్టికెళ్ళేది ఎవడూ!

రామా: అత నున్నాడుగా ?

చింత: నేం వెళ్ళలేను. బాబూ ?

రామా: నేను రెండురూపాయ లిచ్చుగుంటాను. వెళ్ళి రావయ్యా! నన్నీ చెరలోంచి తప్పించిన పుణ్యమేనా దక్కు-తుంది!

ధన : అవును! ఆ కుఱ్ఱాడు ఎంతబాధ పడిపోతున్నాడో, చూడు? పాపం, అక్క-డ ఖాళ్ళముసలితల్లి ఒక్క-త్తె ఉందిట, ఆవిడేం బాధపడిపోతోందో! వెళ్ళి డబ్బట్టు గొచ్చెయ్యి. పాపం ఇంటికిపోతాడు.

చింత: ఏటోగోడవ – సరే ఇవ్వండి!

రామూ: నీమేలు జన్మలో మరచిపోలేను, చింతయ్యా! పెంద్రాళే వస్తావుకదూ?

చింత: సందాళ కొచ్చెయ్యనూ!

ధన : అమ్మయ్య! ఉత్తరం రాసిస్తానుండు కాగితం, కలమేది? (తడుముకొని) ఒరేయి, చెవలయ్యా!

ప్రసా: (M. B. లోంచి గ్లాసుతో కాఫీతాగుతూ వస్తూ) ఏం బావా!

ధన : (విసుగ్గా) నిన్నెవరు పిల్చారా! చెవలయ్యేడీ?

ప్రసా: గొడ్లసావిట్లో ఉన్నాడు. (అని కోపంగా M. B. కేసి తిరుగుతాడు.)

ధన : పోసీ నువ్విల్లారా!

ప్రసా: నన్ను పిలవలేదన్నావుగా?

ధన : ఖర్మ, రారా, చంపక!

ప్రసా: (వెనకొచ్చి) సరే, చెప్పు!

ధన : తొందరగా మేడమీదకెళ్ళి కాగితం, కలం పట్రా!

ప్రసా: ఏం కాగితం?

ధన : (కోపంగా) తెల్లకాగితంరా! త్వరగావెళ్ళు (ప్రసాదం తలఊపి, కంగారుగా తన చేతిలో ఎంగిలిగ్లాసుధనరాజు అందించేసి మేడమీదకి పరిగెడతాడు) ఆ! కుర్ర వయస్సైనా మంచి ఆలోచన చెప్పారు. (అంటూ తన

చేతిలో ఉన్న ప్రసాదం ఎంగిలిగ్లాసు అప్పుడు చూసు కుని) ఛీ ఛీ! వీడివన్నీ అర్థాన్నంపన్లే! (అంటూ గ్లాసు కిందపెట్టేసి చేతులు దులుపుకుంటాడు.) ఆ! ఉత్తరంరాస్తే సాయంత్రానికి డబ్బొచ్చేస్తుంది. అందులో మీరు చాలా కంగారు పడుతున్నారనికూడా వ్రాస్తాను. ఏం?

రామా: రాస్తేరాయండి. కాని ఇంక అతణ్ణి చస్తేనమ్మను— నాకు ఎంత మిత్రద్రోహం చేశాడో చూడండి! మీరు గనుక సరిపోయింది. మరొకరైతే, నాగతి ఏమయి ఉండేది, చెప్పండి?

ధన: అల్లానేమరి!

[ప్రసాదం కాగితం, కలం పుచ్చుకొని వస్తాడు. ధనరాజు వాటిని పుచ్చుకొని వ్రాయడానికి తయారవుతాడు]

రామా: ఉత్తరం చూసేటప్పటికి డబ్బుచ్చుగుని పరిగెత్తు కొచ్చేలా రాయాలి.

ధన: (డబ్బుమాటవిని, నెర్వస్‌గా చూస్తూ) ఏం రాయాలో ఏమిటో తోచడంలేదు.

ప్రసా: పోనీ, ఉత్త తెల్లకాగితం పంపించెయి, బావా! హడల పోయి ఆయనే చక్కా వస్తాడు.

ధన: ఖర్మ! నువ్వూరుకోరా, కాస్సేపు—పోనీ మీరు చెప్పండి ఏంరాయాలో.

రామా: అయితే రాయండి! గోపారం జమీందారుగారి కుమారుడైన నారాయణరావుగారికి మీ స్నేహితుడు రామారావు మావద్దనే ఉన్నాడు - మీకోసం కలవరించిపోతున్నాడు.

ధన : (రాస్తూ, ఉత్సాహంగా) అదీమాట ! కలవరించి పోతున్నాడు.

రామా: రాశారా? ఊ! మేం అతిజాగ్రత్తగా చూస్తున్నాం అందుచేత వెంటనే వచ్చి - అయిదువందల రూపాయలూ చెల్లించి అతణ్ణి తీసుగు వెళ్ళవలయును.

ధన : (రాసి, చూసుగుని) మరి, సంచులో ?

రామా: ఆ జమీందారీకొంపలో ఇప్పుడు సంచులు ఎక్కడ దొరుకుతాయి? ఆ సంచులడబ్బు నే నిస్తాలెండి.

ధన : అయిదు సంచులు, పదిరూపాయయి?

రామా: (విసుగ్గా జేబులోంచి పదిరూపాలనోటు తీసి) ఇదిగో, తీసుగోండి!

ధన : (సంతోషంతో పుచ్చుగుని, ప్రసాదానికి చూపిస్తూ) చూడరా, ప్రసాదం! నిజాయతి అంటే, ఇది!

ప్రసా: (నోటికేసి పరీక్షగా చూసి) నీకు మతోయింది. ఇది పదిరూపాయలనోటు!

రామా: ఆ! ఎంతవరకు రాశారు?

ధన : అయిదువందల రూపాయలూ చెల్లించి, అతణ్ణి తీసుగు వెళ్ళవలయును.

రామా: ఆ, వెళ్ళవలయును! తరువాత రాయండి! ఉపేక్షిస్తే ఆపైన విచారించవలసి వస్తుంది. ఇట్లు విధేయుడు– సంతకం చేసెయ్యండి!

ధన : (పూర్తి చేసి) ఆయన రాడీట! ఇల్లా బెదిరిస్తే వచ్చి పొడుస్తాడేమోకూడాను, ఖర్మ!

రామా: నేనుంటాకదండీ? మీకెందుకుభయం?

ప్రసా: నీకేం భయంలేదుబావా! నేనున్నానుగా? ఆయనొస్తే తలుపు వేసేసి, నువ్వింట్లో లేవని చెప్తాను, ఏం?

ధన : అబ్బ! ఊరుకోరా! (ఉత్తరం మళ్ళీ చూసుకుని)ఉత్తరం ఫస్టుగాఉంది. దెబ్బతో డబ్బువచ్చేస్తుంది–ఎల్లాగేనా, కవులాయిరి!

రామా: (రెండురూపాయలు, చింతయ్యకిస్తూ, కన్నుగీటి) ఇవుగోనోయి, రెండూను!– చూసిందంతా చెపుతావు కదూ!

చింత: (గ్రహించినట్లు తలలూపి) సెప్తాను, బాబూ!

ధన : (ఉత్తరం ఇస్తూ) ఈయన్ని నేను బోల్డుమర్యాదగా కూడా చూస్తున్నానని చెప్పు! ఆ?–

చింత, అల్లానేనండి!

ధన : సాయంత్రం తిరిగి రాగానే ముందుతిన్నగా ఇక్కడికే వచ్చేయి! ఇదిగో, డబ్బిస్తేనేగాని, కదలకు !

చింత: అసలు, వదల్నండి !

ధన : అదే!— కదలకు-వదలకు!—వస్తే ఆయన్ని కూడా రమ్మను!

ప్రసా: అన్నట్లు, చింతయ్యా!- గోపారంలో ములగ చెట్లు చాలా ఉన్నాయటగా! వచ్చేటప్పుడు, ఇన్ని ముల క్కాడలు కోసుకురా, ఏం?-

ధన : (కోపంగా) అవతల, అతణ్ణి బోల్డు అర్జంటు పనిమీద పంపిస్తూంటే, ములక్కాడలు కోసుకురమ్మని, నీ పుర మాయింపు ఒకటా?- బోడిపురమాయింపు ! నువెళ్ళ వోయి, వెళ్ళు !

చింత: చిత్తం! – దణ్ణాలండి ! (చింతయ్య L. F. లోకి వెడతాడు.)

రామా: ఇల్లాంటి దురవస్థలో ఎప్పుడూ పడలేదు. చెప్పాగుంటే సిగ్గుకూడాను !

ధన : దురవస్థేముంది, నాయనా ! హాయిగా కూచోండి ! ఎరక్కపోయి రౌడీమేళానికి అరువిచ్చి నాకొంపమీదికి తెచ్చుగున్నాను.

చెవ; (M. B. లోంచి వచ్చి) భోజనాలకి రమ్మంటున్నారండి!

ప్రసా: అల్లానా? వస్తున్నాం !- (హుషారుగా M. B. లోకి చక్కాపోతాడు)

రామా: (లేచి) నేను అల్లా ఊళ్ళోకి వెళ్ళొస్తానండి.

ధన : మీ రెక్కడికీ వెళ్ళద్దు! — ఖర్మ, మా ఇంట్లోనే భోంచేద్దురుగాని

రామా: ఆ శ్రమకూడా ఎందుకు, కా ?

ధన : (రోషంతో) శ్రమేముందీ? - నాకొంప సత్రమల్లా చేసి ఊళ్లో ఉన్నవాళ్ళందర్నీ పెళ్ళికొడుకులల్లా మేపడం అంటే నాకు మహాచెడ్డసరదా! రండి, బాబూ! కాళ్ళు కడుక్కుందురుగాని;

[చెవలయ్యా వెనక్కాల రామారావు R. F. లోకి వెడతా.రు ధనరాజు బాధగా మూలిగి, తలకొట్టుకొని M. B. లోకి వెడతాడు.]

—: తెర :—

—0—

రంగం-2

[ధనరాజు ఇంట్లో అదే హాలు, రామారావు కుర్చీలో కూర్చొని సిగరెట్ కాలుస్తూ హుషారుగా వారపత్రిక తిరగేస్తుంటాడు. అతని ప్రక్క ఇంకా నాలుగైదు వారపత్రిక లుంటాయి. ప్రసాదం L. F. కి ఓ చివరగా కుర్చీలో బద్ధకంగా కూచుంటాడు.]

ప్రసా: (తలకాయలో ఆలోచన మెరిచినట్లు, కళ్ళెగరేసి, నవ్వుతూ చిటికేసి) ఆ! మర్చేపోయాను, నేనూ; (అని హుషారుగా లేచి M. B. లోకి వెడతాడు. రామారావు చదవడం ఆపి, M. B. కేసి చూస్తాడు. ఓ క్షణంలో M. B. లోంచి ప్రసాదం పేకముక్కలు పుచ్చుకొని వాటంగా కలుపుతూ వస్తాడు) పేకాడు కుందామా ?

రామా: ఇప్పుడొద్దు; విసుగ్గావుంది.

ప్రసా: ఒక్క ఆట !

రామా: నాకసలు రాదు.

ప్రసా: చివరికింతేనా? పోనీ గదా ఓ ఛాన్సిద్దామనుకున్నాను సరేలెండి, నేనూ వాడూ ఆడుకుంటాం !

రామా: వాడెవడూ ?

ప్రసా: నేనూ, మా సత్రకాయి ! (అంటూ మరో కుర్చీ తన కెదురుగా వేసి, మధ్యకి మేజాబల్లతోసి, కుర్చీ చూపిస్తూ శూన్యంలోకి సంతోషంగా చూస్తూ) కూచోరా, క్షూచో! (ప్రసాదం తన కుర్చీలో కూచుని పెద్ద

ఆటగాడి ఫక్కీలో ముక్కలు తనకీ సత్రకాయికీ తెగ నిర్లక్ష్యంగా పంచేస్తాడు. రామారావు చిరునవ్వుతో ప్రసాదం కుర్చీ వెనక్కు వచ్చి నుంచుంటాడు. ముక్కలు పంచేసి, తన ముక్కలు అతి జాగ్రత్తగా తీసి చూసుగుని, గర్వంగా నవ్వి, రామారావు వైపు తిరిగి, చెయ్యి అడ్డం పెట్టుగుని, కులాసాగా) చూశారా! మనకి ఎంత మంచిముక్క లొచ్చాయో! చచ్చాడు పీనుగు! (సత్రకాయితో) చెప్పరా! తురుపుచెప్పు! (ముక్కలు అతిజాగ్రత్తగా బల్లమీద పెట్టి, అవతల కుర్చీలోకి మారి, సత్రకాయి ముక్కలు తీసుగుని, చూసుగుని, ఏడుపు మొహంతో) తురఫా!— అరకు (అని, యీసురోమను కుంటూ ముక్క పడేస్తాడు. వెంటనే తన కుర్చీలోకి చక్కావచ్చి, ముక్కలు తీసుగుని, తెగనవ్వుతూ, రామారావుతో) అరకుట! ఇహిహి!— అక్కడ సరుకేంలేదు! (అని బల్లమీద ముక్కచూచి) అరకు ఆరా! ఛేస్! అయితే మనకి శ్రమ ఎందుకండీ? ఏడడేసి పట్టట్టుగుందాం. నిక్షేపంలాంటి అరకు ఆసుఉంది, అదాడుక్కోరూ, ముండర!— వీడికి అటేమిటి? (పట్టుతీసుగుని, మళ్ళీ ముక్క వేస్తూ!) ఇస్పేటుఃపది! (రామారావుతో) ఏంచేస్తాడో, చూడాలి (మళ్ళీ అవతల వేపుకు వెళ్ళి, నీరసంగా ముక్క లట్టుకుని

ఏడుపుమోహంతో చూసుగుని, ఓముక్క పడేసి, మళ్లీ తనవేపుకి చక్కా వస్తాడు) హోరి తొమ్మిదేశాడు. వెఱ్ఱిపీనుగు!— రాజెట్టి పట్టట్టుగోలే! (అని ఉత్సాహంతో పట్టుతీసుగుంటూ) ఇంకవిడిపని ఓంభావే!— ఇంతేరా, నీ ఆట? — మొహమేమిటే, అల్లా పొగచూరి పోయిందేం? — (రామారావుతో) మాట పడిపోయింది మనిషికి!— ఇంక కాస్కో, కళావరు ఆసు! (అంటూ నాజుగ్గా ఓ ముక్క వేసి, నవ్వాపుగుంటూ) ఏం?— ఇంక బాజాలు పిలవమన్నావా?— (వెంటనే లేచి, అవతల కుర్చీలోకి మారి, తన కుర్చీకేసి కసిగా చూసి, తలపంకించి, ఓముక్క తీసి విసురుగా కొట్టి గర్వంగా నవ్వి) ఇప్పుడేమంటావు?— బాజాలు పిలుస్తావ్!—ఓల్లల్లా మొహం వీడూను!— (తిరిగి తనకుర్చీలోకివచ్చి, ముక్కలకేసి ఆశ్చర్యంగా చూచి) ఏరా? — కళావరులేదూ, నీ దగ్గిర? — ఆయి! — అబద్ధమాడితే బుర్రబద్దలు కొట్టేస్తాను. సుమా? (కోపంతో ఒగరుస్తూ) సరే?— (రామారావుతో) — జ్ఞాపకం ఉంచుకోండి! — కళావరు ఆసుమీద కోశాడు!— కళాయి మొహం, వీడూను! ఆడరా, ఆడు! (అని, అవతలవేపుకి – వెళ్ళి, ఠీవిగా నవ్వుతూ పట్టుతీసుగుని, మరోముక్క వేసి, తనవైపుకి వచ్చి, చచ్చి చెడి ఏడుపు ఆపుగుంటూ, ముక్కపడేసి,

తిరిగి అవతలవైపుకి వెళ్ళి నవ్వీ పట్టు తీసుగుని, నక్కలాచూస్తూ ముక్కపడేసి తనవైపుకి వచ్చి, బల్లమీద ముక్క చూసుగుని, కోపంతో బిగుసుపోయి, జేవురించిన మొహంతో) ఏమిట్రా ఇది? కళావరు, జాకీయా?– చూశారాండి! ఇందాకా నం. కళావరు ఆసుమీద కోసేసి, ఇప్పుడు మళ్ళీ కళావరు ఆడుతున్నాడు! ఇదిట్రా నీ ఆట? – (గట్టిగా అరుస్తూ) దొంగాటలాడుతావురా నాదగ్గిర? దగుల్బాజిరాస్కెల్ (మనిషి రామారావుకేసి తిరిగి, చేతుల్తో వెనక్కి చూపిస్తూ)– ఎంత మోసం!– ఎంతద్రోహం!– ఒరేయి తవ్వీపాతేస్తాను, తెలుసా? – మళ్ళా ఇవతలికిలాగి, డొక్క చీరేస్తాను, (ఈ కేకలకి R. F. లోంచి చెవలయ్య L. F. లోంచి ధనరాజూ, M. B. లోంచి శాంతా కంగారుగావచ్చి, తెల్లబోయి నిలబడిపోతారు.)

ధన : (అనుమానంగా, మెల్లిగా, జంకుతూ) తప్పురా ప్రసాదం ?

ప్రసా: (కోపంతో వొళ్ళుమర్చిపోయి) ఛీ, నోర్మూయ్ !— (అని ధనరాజుని చూచి, కంగారుపడి నీరసంగా నవ్వుతాడు)

ధన : ఖర్మ! ఆ కేక లేమిట్రా ?

ప్రసా: చూడు, బావా!- ఇందాకా నా కళావరు ఆసుమీద కోసేసి, మళ్ళీ ఇప్పుడు కళావరు ఆడుతున్నాడు.

ధన : ఎవర్రా?

ప్రసా: నా సత్రికాయి!—

ధన : (ఆశ్చర్యంగా, కోపంగా) ఆ!— నీ తలకాయి! నీ పేకాట మండిపోనూ! ఎంత భయపెట్టావురా! కొట్టుకు ఛస్తున్నారేమోనని హడలిచచ్చాను - ఎన్నిసార్లు చెప్పాన్రా, ఈ సత్రకాయి పేకాట నా కొంపలో ఆడవద్దని? (గుండెలు రాసుగుంటూ పడకకుర్చీలో జేరి) చెవలయ్యా!- ఆ పేకముక్కల్ని పోగుచేసి పొయ్యిలో పెట్టు, ఖర్మ!- ఆసలే గుండెజబ్బుతో నే చస్తూంటే, గుండెలమీద కుంపటల్లా పీడుపోగయ్యాడు, ఉష్!- హామ్మా! (అని బాధగా కుర్చీలో జేర్లబడి పడుకుంటాడు.)

[శాంత M. B. లోకి తొందరగా వెడుతుంది. చెవలయ్య పేకముక్కలు తీస్తూ ప్రసాదం కేసి చూస్తాడు. ప్రసాదం 'తగలెయ్యకు-దాచు' అన్నట్టు సౌంజ్ఞ చేస్తాడు. చెవలయ్య రహస్యంగా తలఊపి, నాలిక ఆడించి పేకముక్క లుచ్చుగుని R. F. లోకి వెళతాడు. M. B. లోంచి శాంత మందుసీసా, గ్లాసూ పుచ్చుగుని వస్తుంది.]

శాంత: మందు తీసుగో నాన్నా!

రామా: ఇల్లా ఇవ్వండి! (అని శాంతదగ్గర్నుంచి సీసా, గ్లాసూ పుచ్చుగుని, మందు గ్లాసులోపోసి, ధనరాజుకి అందిస్తాడు.)

ధన : అక్కర్లేదండి, తగ్గింది!
రామా: అయినా సరే, పుచ్చుగోవడం మంచిది. తీసుగోండి, ధనరాజుగారూ!
ధన : (మందుతాగి, మెల్లిగా పడకకుర్చీలో కూచుంటాడు) హమ్మయ్య!
రామా: ఇప్పుడెల్లాఉందండి!
ధన : బాగా తగ్గిందండి! అన్నట్లు, చింతయ్య - వచ్చాడా?

[మందుగ్లాసూ, సీసా ఇచ్చెయ్యడం నెపంతో, రామారా, వుధనరాజు కుర్చీవెనక్కాలనుంచున్న శాంతదగ్గర తన్మయత్వంతో నిలబడిపోతాడు]

ప్రసా: (బాధగా, చిటికేసి) ఏమండీ?–బావ పిలుస్తున్నాడండీ!
రామా: (కంగారుగా నవ్వి) అదా? – మరేసండి, ఇంకా రాలేదండి.
ప్రసా: ములక్కాడలు దొరికాయో లేదో!
ధన : (విసుగ్గా) నువ్వూరుకోరా, గొడవ! (ప్రసాదం కోపంగా లేచి R. F. లోకి వెడతాడు,)

రామా: ఈ చింతయ్య ఎప్పుడువస్తాడో ఏమిట్లో! నాకవతల బోల్డుపనుంది. వెళ్ళిపోవాలి

ధన : ఉండండి, మరీ! డబ్బు రావడంతోటే మిమ్మల్ని పంపిం చేస్తాను, సరేనా ?

రామా: ఏం రావడమో ఏమిటో!- ఎన్ని గంటలు కూచో నండి, ఇల్లాగ ?

ధన : ఇంకెంత సేపండి ?- చింతయ్య ఈపాటికి వచ్చేస్తాంటా డుగా-? అసలు వచ్చాడేమోకూడాను. ఖర్మ, పోనీ భోగా రావు ఇంటికెళ్ళి చూసిరానా ?

రామా: చూసిరండి. కాని, పెంద్రాళే రావాలిసుమా ? నాకు ముళ్ళమీద కూచున్నట్టుంది.

ధన : నిమిషాలమీద రానూ ? - నాకు బ్రహ్మ చెముడు డొంకలో దూరినట్టుంది. (అని లేచి కండువా వేసు గుని, చెప్పులు తొడుక్కుని L. F. కేసి బయల్దేర తాడు.)

ప్రసా: (R. F. లోంచి వస్తూ) ఎక్కడికి, బావా! వెడు తున్నావు ?

ధన : (ఆగిపోయి, బాధగా మూలిగి) ఖర్మ! వెనక్కి తిరిగి) అడిగావు ? శకునపక్షి! (విసుగ్గా చెప్పులు వదిలేసి, కుర్చీలో కూర్చుంటూ) సమయానికి లుడుంగుమని చక్కా నస్తాడు. గాడుగే దెల్లా మొహం వీడూను !

ప్రసా: (చిన్నబుచ్చుకుని) అడిగితే అంతకోపం ఎందుకు? (చిరునవ్వుతో) బజార్లో కెడుతున్నావా?

ధన : కాదు, ఏట్లోకి!

ప్రసా: (కంగారుగా) అయ్యో, ఎందుకూ?

ధన : (మతిపోయినట్టు చూస్తూ) ఒరేయి, నువ్వు లోపలికి ఫో, ముందు.

ప్రసా: నేను పోను! ఇక్కడే కూచుంటాను. (అని కుర్చీలో కూర్చుంటాడు)

ధన : కూచో! అంతకంటే ఉద్ధరిస్తాననుకున్నానా?

రామా: (విసుగ్గా చొక్కా దులుపుకుంటూ) అబ్బబ్బ! గాలే లేదండి, ఈ కొంపలోనూ!

ధన : పోనీ విసినకర్ర తెమ్మన్నా!

రామా: చమట పట్టేసి, వొళ్ళంతా చిరాగ్గా ఉంది. ముందు స్నానం చేస్తాను చెవలయ్యతో, చెప్పండి.

ప్రసా: సాయంకాలం స్నానం ఏమిటీ? చలెయ్యదూ?

రామా: అదే వేన్నీళ్ళు పెట్టమని చెప్పండి.

ధన : (ప్రసాదాన్ని తినేశాలా చూసి, రామారావుతో) ఖర్మ అల్లానేనండి. చెవలయ్యా!

చెవ: (R. F. లోంచి వస్తూ) బాబయ్యా!

ధన : ఆయన స్నానం చేస్తారట కాసిని వేన్నీళ్ళు పెట్టు!

చెవ: నిన్ననే చెప్పానుకదండీ, పుడకలయిపోనాయనీ?

ధన : ఎల్లారా, ఇప్పుడు మరో పోసీ ఆ పాతపందిరి విూంచి నాలుగు తాటాకులుతీసి తగలెయి !

ప్రసా: (హుషారుగా) మరోనాలుగు తియ్యి ! నేనూ పోసుగుంటాను !

ధన : (కోపంగా) అసలా పందిర పీకి పొయిలో పెట్టరా, తీరిపోతుంది !

చెవ: (కంగారుగా) సిత్తం ! R. F. కేసి నడుస్తాడు)

ధన : (హడలిపోయి) ఒరేయి! నిజంగా పందిరి పీకేస్తావేమిట్రా ఖర్మ? ఇల్లారా! పక్కింటి సుబ్బయ్యదగ్గిరికెళ్ళి చుట్టాలొచ్చారు, అని చెప్పి నాలుగు పుడకలు పట్రా ! ఆ !

చెవ: సిత్తం ! (R F. లోకి వెడతాడు)

ధనే : ఒరేయి, ప్రసాదం! మళ్ళీఎక్కడకని అడక్కు! అక్కడే కూచో,ఇప్పుడేవస్తాను! ఆ! (ప్రసాదం తలఊపుతాడు)

ప్రసా: అల్లానే, బావా!

ధన : (రామారావుతో) వెళ్ళొస్తాను మరి ! మీరిక్కడ కూచుంటారు కదూ? బయట మా గిలకయ్య ఉంటాడులెండి !

రామా: ఉండనియ్యండి, ఎవ్వరూ కాపలా లేకపోయినా ఇక్కడే కూచుంటాను,

ధన : (కొంటెగా నవ్వుతూ) అహా! మీ పెద్దమనిషితరహా నాకు తెలయదూ? వస్తా!

[ధనరాజు L.F. లోకి వెడతాడు. ప్రసాదం కుర్చీలో కూచుంటాడు రామారావు పచార్లు చేస్తుంటాడు. శాంత M. B. లోంచి చిన్న బింది చేత్తో పుచ్చుగుని వచ్చి R. F. లోకి వెడుతూ రామారావుకేసి ఓరగా చూచి నవ్వి చక్కాపోతుంది. రామారావు ఉత్సాహంగా చూసి పరాగ్గా కూచున్న ప్రసాదం దగ్గరకి వెడతాడు]

రామా: ప్రసాదం! నువ్వో మేడమీదికి వెళ్ళి మరో నాలుగు వారపత్రికలు దీసుగురా! అవేనా చదువుకుంటాను.

ప్రసా: (అల్లానే కూచుని) ఇంకెక్కడ ఉన్నాయండి? ఉన్న వివే! ఇవేనా, పక్కింటిలోంచి తెచ్చింది, శాంత! కొంటే మా బావ చెట్టెక్కి ఉరోసుగోడూ?

రామా: (R. F. కేసి ఆదుర్దాగా చూసి) ఇవన్ని చదివేశా నోయి! ఏం తోచడంలేదు! అయినా ఓసారి మేడెక్కి చూడకూడదూ? ఏమైనా ఉన్నాయేమో!

ప్రసా: ఉంటే ఎంతసేపూ? చిటికలో తెస్తాను. (అని వెడ తాడు)

రామా: తొందరలేదు? తాపీగా పట్రా!

[ప్రసాదం బుర్రఊపి మేడమీదికి వెళ్ళిపోతాడు. రామారావు జాగ్ర త్తగా ఇటూఅటూ పరకాయించి, ఉత్సాహంగా R. F. కేసి వెళ్ళేసరికి R. F. లోంచి చెవలయ్య వచ్చి అనుమానంగా చూస్తూ నుంచుంటాడు. రామారావు నిట్టూర్చి నవ్వు తెచ్చిపెట్టుగుంటాడు.]

చెవ: ఏటి బాబయ్యా!

రా హా వచ్చావా? రా! నీకు వెయ్యేళ్ళాయుశ్శు! ఇప్పుడే నీ గురించి అనుకుంటున్నాను- నీళ్ళు కాగాయా?

చెవ: సెయ్యడితే ఇంకా సుర్రుమంటం లేదండి.

రామా: బాగానేఉంది, త్వరగా కాచవోయి, మరీ?

చెవ: సిత్తం! (R. F. లోకి వెళ్ళిపోతాడు.)

[రామారావు ఒక్కక్షణం ఆగి ఉత్సాహంతో చిటికేసి R.F. లోకి వెడతాడు. అతడు వెళ్ళిన క్షణానికి శాంత చిరునవ్వుతో M. B. నుంచి నాలుగు వారపత్రికలు చేపట్టోట్టుగువచ్చి, బల్లమీద పెట్టి తొందరగా MB లోకి వెళ్ళిపోతూంటే R. F. లోంచి రామారావు నిరుత్సాహంగావచ్చి శాంతని చూ చి ఉత్సాహంతో 'శాంతా!' అని పిలిచి, M.B. కేసి వెడతాడు. ఇంతలో మేడమెట్లుమీంచి ప్రసాదం దడదడా చక్కావస్తాడు]

ప్రసా: (విసుగ్గా) ఏమిటీ దారుణం?

రామా: (కంగారుపడి) ఏమిటది?

ప్రసా: అదే మేడంతా వెతికాను ఒక్కపుస్తకమేనా దొరకలేదు!

రామా: అదా!- చంపావ్?- పోన్లే! అన్నట్లు నిన్ను చెవలయ్య పిలుస్తున్నాడు!

ప్రసా: (తాపీగా కుర్చీలో కూచుంటూ) ఆ, వాడికేం పన్లేదు

రామా: (గబగబా ఆలోచించి) నీ పేకముక్కలు పొయిలో పెడతానంటున్నాడు,

ప్రసా: (అదరిపడ లేచి) చెప్పావా?- వస్తానుండండి!

[అని కంగారుగా R.F. లోకి పరిగెడతాడు. రామారావు హాయిగా నిట్టూర్చి, ఆనందంతో M. B. వేపు తిరుగుతాడు. అసుమ్మందాకా వెళ్ళే సరికి L. F.లోంచి ప్రెసిడెంటు ఠీవిగా వస్తాడు]

ప్రెసి: ధనరాజుగారున్నారండీ?

రామా: (విసిగెత్తిపోయి, బాధగా వెనక్కి తిరిగి) ఎవరది?

ప్రెసి: (రామారావుని ఎగాదిగా చూసి) మీరెవరూ?

రామా: మీరెవరూ?

ప్రెసి: అహా-వాటం జోరుగా ఉందే?

రామా: ఏం? మాటలు జారుగా ఉన్నాయేం?

ప్రెసి: అయ్యో, ఉన్నారా అంటే అంత కోపం ఎందుకయ్యా?

రామా: ఎవరు?

ప్రెసి: ధనరాజుగారు.

రామా: లేరు!

ప్రెసి: ఎక్కడి కెళ్ళారు?

రామా: తెలీదు!

ప్రెసి: ఎప్పుడొస్తారు?

రామా: తెలీదు!

ప్రెసి: (ఒక్క క్షణం ఆలోచించి, కొద్దిగా నవ్వి) పోన్లెండి!
(అని వెనక్కి తిరిగి పక్కనున్న కుర్చీలో కూచుంటాడు
రామారావు కోపంగా మరో కుర్చీలో కూలబడతాడు)
మీరు వారి చుట్టాలా?

రామా: కాదు !
ప్రెసి: స్నేహితులా ?
రామా: కాదు.
ప్రెసి: (మంచిగా) ఓహో!- ఏదో పనిమీద వచ్చుంటారు.
రామా: లేదు, నడిచే వచ్చాను.
ప్రెసి: (చిరుకోపంతో) ఆహా ! — ఈ కాలం కుర్రాళ్ళు మాట్లాడ్డం మాత్రం బాగా నేర్చారు.
రామా: మరే!- ఈకాలం పెద్దాళ్ళు తినడంమాత్రం మహా బాగా నేర్చారు !
ప్రెసి: (కోపంగా లేచి) చాల్చాలు, ఊరుకోవయ్యా!- పెద్దా చిన్నా లేకుండానూ! ఎవరితో మాట్లాడుతున్నావో తెలుసా?
రామా: (లేచి, అమాయకంగా) తెలియదండీ ?
ప్రెసి: నేనీవూరు ప్రెసిడెంటుని !-
రామా: (జాలిగా) పాపం !-
ప్రెసి: పాప మేమిటి ?
రామా: ఈవూరు మీద జాలేస్తోంది !
ప్రెసి: ఏమిటో గొడవ - అసలు మీరు ఈవూరు ఏం పని మీద వచ్చారు ?
రామా: ఏం ? ఇది మీరాజ్యమా ?
ప్రెసి: రాజ్య మేమిటయ్యా ? ప్రెసిడెంటుని గనక అడుగుతున్నాను.

రామా: ఊరు ప్రెసిడెంటంటే, ఊళ్ళో ప్రజలకి పెద్ద నౌఖరన్నమాట!– ఏమిటో మహారాజులా కబుర్లు చెబుతున్నారు?– నాఇష్టమొచ్చిన పనిమీద వచ్చాను. మీకేం?– మీపని మీరు చూసుగోండి!

ప్రెసి: అల్లానే, అల్లానే!– (అని మీసాలు వాడిగా దువ్వుకుని, చుట్ట అంటించుగుని) చెవలయ్యా!– చెవలయ్యా!

ప్రసా: (పేకముక్కలు కలుపుగుంటూ R. F. లోంచి వచ్చి ఎవరూ?– ప్రెసిడెంటుగారా?– దణ్ణమండి!

ప్రెసి: ఓ! నువ్వున్నావా! మీబావేడోయి?

ప్రసా: ఇంట్లో లేడండి?!

ప్రెసి: సరే! ఎక్కడకెళ్ళాడు?

ప్రసా: (L. F. కేసి చూపిస్తూ) వీథులో కెళ్ళాడు.

ప్రెసి: వీథిలోకే, ఎక్కడికెళ్ళాడు?

ప్రసా: (పిరికిగా చూస్తూ) వీథులో కెళ్ళడానికి–

ప్రెసి: (నిరాశతో నిట్టూర్చి) హుష్!– నీతో మాట్లాడితే తల నొప్పికూడా వస్తోంది. చెవలయ్యనో సారి కేకెయ్యి!

ప్రసా: చిత్తం! అమృతాంజనమేనాండి?

ప్రెసి: కాదు – చెవలయ్యా!

ప్రసా: అదేనండి, అమృతాంజనం!

ప్రెసి : (తలపట్టుకుని) ప్రసాదం !– ఇంక నువ్వు మాట్లాడకు, అల్లా కూర్చో !– (ప్రసాదం బెదరిపోయినట్టు కూచుంటాడు) చెవలయ్యా !– చెవలయ్యా !

ప్రసా: ప్రసిడెంటుగా రొచ్చారా ?

చెవ : (చెవలయ్య R. F. లోంచి వచ్చి) దణ్ణం మారాజా !

ప్రెసి : ఏం, చెవలయ్యా !–. ఈఏడు మీ అయ్యగారు తన పాలిక బస్తాలమామూలు పంపించడేమిటి ?

చెవ : అదేంటి బాబయ్యా, అల్లాగంటారూ ?

ప్రెసి : మరెల్లా అంటావ్ ?— పంటలు యింటికి జేరి మూణ్ణెల్లయింది, ఇప్పటికి ముప్ఫయి కబుర్లెట్టించినా మాటేనా రాలేదు. అసలాసంగతేమిటో కనుక్కుందా మనే వచ్చాను.

చెవ : తమరుకూడా ఆగ్రహిత్తే ఎలా సెప్పండి ఈ యేడువరద లొచ్చి పంటా శానాపోయిందండి.

ప్రెసి : ధనరాజుకి తగ్గ నౌఖరులాగున్నావే నువ్వు ? వరద మీకొక్కళ్ళకే వచ్చిందా ? లక్షాధికార్లుకూడా ఇల్లా చేతులు నలుపుతూంటే మాబోటివాళ్ళింక మట్టి కొట్టుకు పోవలసిందే !

ప్రసా: మంచి మాటన్నారు !

ప్రెసి : (కోపంగా) ఏమిటా మంచి ?

ప్రసా: (బిగుసుకుపోయి) ఏం లేదు !

చెవ : ఆ రెదో తెలియక అంటూంటారండి. తమరొచ్చినారని అయ్యగార్తో చెప్తాన్లెండి !

ప్రెసి : చెప్పు! మామూలు మర్యాదగా ఇచ్చెయ్యమన్నానని చెప్పు ! ఇంక వేషాలేమన్నా వేస్తే C T O. నిపిలిపించి వ్యాపారమంతా రోడ్డుమీదికి లాగుతానన్నానని కూడా చెప్పు !

చెవ : అంత మాటనకండి, బాబయ్య !-ఇయ్యాల్లో రేపో తప్పకుండా పంపించేత్తారు.

ప్రెసి : ఈ వాయిదాలు చాలా అయ్యాయి!-అసలు ధనరాజెపుడొస్తాడు ?

చెవ : యిప్పుడొచ్చేత్తారండి.

ప్రెసి : (కూచుని) సరే!- నువ్విల్లారా!- సుబ్బయ్య కొట్టుమీదికి వెళ్ళి నే నిమ్మన్నానని ఓ కట్ట లంకాకు చుట్టలట్రా ?

చెవ : సిత్తం! (అని తొందరగా L. F. లోకి వెళ్ళిపోతాడు.)

ప్రెసి : (కాలాడిస్తూ, ఠీవిగా) ఊ!-ప్రసాదం!

ప్రసా : ఏమండీ ?

ప్రెసి : (రామారావు కేసి నిర్లక్ష్యంగా చూపిస్తూ) ఈయన్ది ఈవూరేనా ?

ప్రసా : కాదండి! వీరు మా బావ స్నేహితులు, మా ఇంటకి చూడ్డానికొచ్చారు, అని మా బావ చెప్పాడు !

ప్రెసి : అదా సంగతి ?-ఉద్యోగం ఏమన్నా ఉందా ?

ప్రసా : లేకేమండీ?-పట్నంలో పెద్ద ఉద్యోగం !

రామా: (ఊరుకోమన్నట్లు) ప్రసాదం!

ప్రసా: ఆ అదేమిటీ? కలెక్టరు!!

ప్రెసి: ఏమిటీ?–(బిక్క మొహంతో) కలెక్టరే!

ప్రసా: మరే మరే!

ప్రెసి: (చచ్చిచెడి గుటకేసి, బెదురుతూ) దణ్ణాలండి!— (రామారావు విసుగ్గా చూసి, లేచి సిగరెట్టు ముట్టిస్తాడు) ప్రతీఏడూ ధనరాజు దగ్గిర పాతికబస్తాలూ మామూలుగా కొంటూంటానండి, డబ్బు ఎప్పటికప్పుడే ఇచ్చేస్తూంటానండి.

రామా: నాకేమీ చెప్పనక్కర్లేదు వెళ్ళండి.

ప్రెసి: చిత్తం!–తమరు దయచేసినట్లు తెలియలేదండి. బళ్ళో మీంటింగెట్టించమంటారా?

రామా: (కోపంతో నిట్టూర్చి, ప్రసాదంతో) గుట్టుగా నే కూర్చుంటే నువ్వీగొడవ తెచ్చిపెట్టావేమిటోయి, ప్రసాదం?

ప్రెసి: చిత్తం!–ప్రమాణంగా ఎవరితోనూ చెప్పనండి.

ప్రసా: జాగ్రత్త సుమండీ!– చాలారహస్యం పనిమీద వచ్చారు, ఇంకా రెండుమూడు రోజులుంటారు.

ప్రెసి: (దడతో) చిత్తం!– చిత్తం!– ఊళ్లో పన్లున్నాయి నమస్కారాలండి! (L. F. వైపువెనక్కి నడుస్తాడు.)

ప్రసా: ప్రెసిడెంటుగారూ!– చుట్టలో?–

ప్రెసి: రామారావు చూడకుండా తల కొట్టకొని) మీ బావకియ్యి!- డబ్బులు నే నిచ్చేశానని చెప్పు!- నమస్కారమండి! (L.F. లోకి కంగారుగా వెళ్ళిపోతాడు)

రామా: (ప్రసాదంతో పాటు నవ్వుతూ) మా భలేవాడివే! నువ్వు!- (L.F. కేసి నడుస్తూ) వదిలింది శని! (రామారావు L. F. దాకా వెళ్ళి వెనక్కి తిరిగేలోగా శాంత M.P. లోంచి వచ్చి చిరునవ్వుతో R. F. లోకి వెళ్ళిపోతుంది. ప్రసాదం ఆనందంతో శాంత వెనకాలే బయల్దేరతాడు) అసలూ!-ప్రసాదం! అల్లాపోతున్నా వెక్కడికి?

ప్రసా: ఇదిగో వస్తున్నా!- (రామారావు దగ్గరకొచ్చి సిగ్గు పడుతూ చిరునవ్వుతో) రామారావుగారూ!-మనిద్దరం మంచి స్నేహితులం. అవునా?

రామా. తప్పకుండాను!

ప్రసా: అయితే, నేనొక టడుగుతాను, నవ్వకుండా చెబుతారా

రామా: అడుగు, ప్రసాదం!

ప్రసా: (ఆలోచించి, సిగ్గుపడుతూ) మరే!-నాకు ఓ అమ్మాయంటే చాలా యిష్టం!-

రామా (ఆశ్చర్యంగా నవ్వి) ఆ!- ఎవరా అమ్మాయి

ప్రసా: ఎవరైతే మీకెందుకూ?- వినండి!- ఎంత ఇష్టమో చెప్పలేను, ఆ అమ్మాయి మాటంటే వేదంలా వినిపిస్తుంది. నవ్వితే నాకింకేమీ అక్కర్లేదు. నాకు

ఇంత ఇష్టముందని ఆ అమ్మాయికి తెలీదు. ఆ అమ్మాయికి ఎంత యిష్టముందో నాకు తెలియదు ... మరి, నేనిప్పుడేం చేయాలి?

రామా: నూగట్టి ప్రశ్న అడిగావు. మొత్తానికి అసాధ్యుడవే ఊఁ! ఇంకేం! ప్రేమ విసరవయ్యా!

ప్రసా: ఇదేమన్నా పీటచెక్కా, కంకర్రాయీ అనుకున్నారేమిటండీ, విసిరెయ్యడానికి?-అసలా సరుకే దొరకటం లేదు, నాకు.

రామా: ప్చ్!- అంటే, ఏవో రెండుమూడు తియ్యటిమాటలు చెప్పాలి.

ప్రసా: ఓ అల్లాఅన్నారు బావుంది. రెండుమూడేం ఖర్మ!- అరడజనుదాకా సిద్ధంచేసిపెట్టాను, రుచిచూపించనా?

రామా: ఊఁ!- రానీ!-

ప్రసా: మరి, మీరే శాంతంగా! (అని నాలిక కరుచుకుని, వెనక్కి తిరిగాడు.)

రామా: (ఆశ్చర్యంగా) ఓహో! మీ బావ కూతురా- దేహాంతకుడివయ్యా నువ్వు!...

ప్రసా: నోరు జారిపోయింది! మరెక్కడా అనకండి. నన్ను చంపుకుతిన్నంత ఒట్టు!

రామా: అబ్బ!- అంత ఘాటయిన వట్టెందుకయ్యా?- అనను లే!

ప్రసా: సరే!-అయితే మీరు శాంతలాగ నిలబడండి! నవ్వకండి, మరి! చెప్పెయ్యనా?

రామా: చెప్పు!-

ప్రసా: (వెనక్కి వెళ్ళి ఆలోచించుగుని, ధైర్యంగా సమీపించి, చెప్పబోయి సిగ్గుపడిపోయి తలవంచుగుని) శాంతా!- నీకు మాపూరంటే ఇష్టమేనా?- మాపూరొచ్చెయి. శాంతా!- (నాలిక తడుపుగుని, జ్వర మొచ్చినట్టు చూస్తూ) శాంతా!- మాపూళ్ళోనే మంచి చెరువుంది - అందులో ఒక్క జలగేనా లేదు. మాఇంట్లోనే ఆరు కొబ్బరిచెట్లున్నాయి! మూడు గేదెలున్నాయి! ఏమంటావు?

రామా: (నవ్వి) అబ్బెబ్బే!- ఇల్లా గేదెలూ, కొబ్బరిచెట్లూ అంటే లాభంలేదు.

ప్రసా: ఆ! మరేమనాలి?

రామా: (ఆలోచించి, చిటికేసి) ఓ పని చెయ్యి, ఈసారి ఆ అమ్మాయిని కలుసుగున్నప్పుడు, ఎవ్వరూ లేకుండా చూసి నేచెప్పే పాఠం అప్పచెప్పెయి!- మళ్ళీ ఆ అమ్మాయి ఏమందో నాతో చెప్పు!

ప్రసా: మళ్ళీ మీతో ఎందుకూ?

రామా: (సద్దుకుని) ఆ!- పరిస్థితి ఎల్లాఉందో చూద్దాం!

ప్రసా: సరే చెప్పండి!

రామా: అక్షరం అక్షరః జాగ్రత్తగా విను! (అభినయిస్తూ) శాంతా, ఆ ఉత్సవాల్లో నిన్ను కలుసుగున్నప్పటి నుంచీ!-

ప్రసా: (అడ్డమొచ్చి) నేను ఉత్సవాల కెళ్ళిందే?

రామా: అబ్బ! అడ్డదిడ్డం ప్రశ్న లెయ్యక, చెప్పింది, చెప్పావయ్యా! లేకపోతే నీయిష్టం.

ప్రసా: అబ్బే, ఊరికే అన్నానండి చెప్పండి (అని రామారావుకి ఎదర ముందికితిరిగి సిద్ధంగా నుంచుంటాడు)

రామా: (అభినయిస్తూ) శాంతా!

ప్రసా: (అనుకరిస్తూ) శాంతా!

రామా: (కొంచెం బిగ్గరగా) శాంతా!

ప్రసా: (అనుకరిస్తూ) శాంతా!

రామా: (అనురాగంతో మెల్లిగా) శాంతా!

ప్రసా: (అనుకరిస్తూ) శాంతా!

రామా: (అభినయిస్తూ) ఆ ఉత్సవాల్లో నిన్ను కలుసుగున్నప్పణ్ణించి నాజీవితమే మారిపోయింది? నిన్ను మనసారా ప్రేమించాను. అసలు ఈ పన్నాగమంతా నిన్ను చేరడానికే! అనుగ్రహిస్తే పెళ్ళిచేసుగుని నిన్ను నా హృదయకుసుమాలతో ఆరాధిస్తాను. నీ సమాధానం మీాద నా బ్రతుకంతా ఆధారపడివుంది, ఏమంటావు, శాంతా?

ప్రసా: (శాంతలా సిగ్గుతో నవ్వుతూ) 'మీ ఇష్టం!' అని తీసుకుంది, శాంత! మాటల్లో ఎంత మంత్రంవుంది! ఈ సరుకెక్కడ సంపాదించారు ?

రామా: దానికేంగాని, పాఠం జ్ఞాపకం ఉందా ?

ప్రసా: వింటే వొదుల్తారండీ?- అక్షరం అక్షరం మేకెట్టి కొట్టేశాను ఇంక కనపడ్డమే తరువాయి!

చెవ: (L. F. లోంచి తొందరగా వచ్చి) ప్రెసిడెంటుగారేరీ?

ప్రసా: ఈపాటికి ఇంటిదగ్గర చెంబుడు నీళ్ళు తాగుతూంటాడు చుట్టలు మాబావ కిమ్మన్నాడు—కల్లా ఇయ్యి!

చెవ: నిజమేనాండీ? ఎందుకెళ్ళిపోయారో ఏటో? ఆ బాబుకి ఆగ్రహమొత్తే నాకు మతుండదు!

ప్రసా: అసలా బాబుకే మతిలేదు. (అని చుట్టలుచ్చుగుని) ఇదంతా కలెక్టరుగారి చలవే!

చెవ: ఏ కలెక్టరుగారండీ?

రామా: ఆ గొడవకేంగాని, నీళ్ళు ఇప్పటికేనా కాగాయో లేదో చూడు!

చెవ: ఈపాటికి మరుగుతూంటాయండి. రండి, పోసుగుందురు గాని!

రామా; మరి నాదగ్గర తువ్వాలూ, గ్లాటా లేదు.

చెవ: తువ్వాలు నేనిత్తారండి!

ప్రసా: [illegible] ?

రామా: (చిరునవ్వుతో) అక్కర్లేదు గాని, పాఠం మాత్రం మర్చిపోకు.

ప్రసా: ఓ ! మేకు !- మేకులు !—మీరెళ్ళండి !

చెవ : (ఆశ్చర్యంగా నవ్వుతూ) ఒకప్పుడు, ఈ బాబుటీరికీ అర్థం కాకుండా మాట్లాడుతుంటాడు.

ప్రసా: దాన్నే వేదాంతమంటారోయి, సీతాపతి !- త్వరగా వెళ్ళండి.

[రామారావు చెవలయ్యా నవ్వుకుంటూ R. F. లోకి వెడతారు. ప్రసాదం ఒకడూ రామారావు చెప్పిన పాఠం రిహార్సలు వేసుకుంటూంటాడు. శాంత చిరునవ్వుతో R. F. లోంచి వచ్చి ప్రసాదం వెనకాల నుంచుంటుంది. ప్రసాదం L.F. కేసి తిరిగి రిహార్సలు ధోరణిలో నాజూగ్గా ప్రేమతో మెల్లిగా 'శాంతా!' అంటాడు. శాంత కొద్దిగా నవ్వుకుని, మావా అంటుంది. ప్రసాదం ఆ తన్మయత్వంలో 'శాంతా' అంటూ L. F. కేసి గబగబా నడిచి, ఆగి హడలిపోయి వెనక్కి తిరిగి శాంతని చూచి కంగారుగా నవ్వుతాడు.]

శాంత: (నవ్వుతూ) ఏం చేస్తున్నావు, మావా ?

ప్రసా: మరే! (అని సర్దుకుని) ఏం- లేదు !

శాంత: (మళ్ళీ నవ్వి, వెనక్కి తిరిగి వెళ్ళబోయి, కింద చిందవందరగా ఉన్న పుస్తకాలు చూసి) అయ్యో !— ఇదేమిటి ?

ప్రసా: పుస్తకాలు !

శాంత: (పుస్తకాలు తీస్తూ) అదిసరే! పుస్తకాలన్నీ ఇల్లాగేనా పారేసుగోడం ? అందులో మనవి కావుకూడాను !

ప్రసా: పారెయ్యడమేమిటి?- ఆయన చదువుతున్నారు!
శాంత: (పుస్తకాలు మేజామీద పెట్టి) నుంచి చదువే!- పుస్తకాలుచ్చుగుని దిక్కులుచూడ్డం!
ప్రసా: అబ్బే, పుస్తకమే చదువుతూంట!- ఒకవేళ మెల్ల కన్నేమో?
శాంత: మెల్లకన్నేం ఖర్మ!- మంచికళ్ళే! (సిగ్గుపడినవ్యక్తుని M. B. కేసి నడుస్తుంది)
ప్రసా: (పాఠం జ్ఞాపకంవచ్చి అదిరిపడి) శాంతా! శాంతా!
శాంత: ఏం, మావా!
ప్రసా: ఇల్లారా!
శాంత: (వచ్చి) ఊఁ! ఎందుకూ?
ప్రసా: నుంచో చెప్తాను. (అని వెనక్కితిరిగి) తొందరగా ఆలోచించుగునిగబగ బాచక్కావస్తాడు: వచ్చిసిగ్గుపడుతూ చిరునవ్వుతో) శాంతా! ఆఉత్సవాల్లో నిన్ను కలుసుగున్నప్పటినుంచీ నా జీవితమే మారిపోయింది!
శాంత: (ఆమాటలు విని, అదిరిపడి, రెండడుగులు వెనక్కి వేసి, తెల్లబోయి) ఉత్సవాలా? నీకెవరు చెప్పారు?
ప్రసా: (విసుగ్గా) ఎక్కడో చెప్పించుగున్నాను. నీకెందుకూ? ముందు పూర్తిగా విని తోచిందేదో ఆ తర్వాత చెప్పు! (మళ్లీ పాత ధోరణిలో) శాంతా!

ఆఉత్సవాల్లో నిన్ను కలుసుగున్నప్పణ్ణుంచీ నాజీవితమే మారిపోయింది. నిన్ను మనసారా ప్రేమించాను! (శాంత అర్థంచేసుగున్నట్టు సిగ్గుపడిపోయి, తలదించు గుంటుంది) ఈ పన్నాగమంతా నిన్ను చేరడానికే! అనుగ్రహిస్తే నిన్ను పెళ్ళిచేసుకుని హృదయకుసుమాలతో ఆరాధిస్తాను! నీ సమాధానంమీద నా బ్రతుకంతా ఆధారపడి వుంటుంది. ఏమంటావు, శాంతా? (ఆనందంతో శాంత నిలబడిపోయి ప్రసాదాన్ని చూసి, సిగ్గుముంచుకు రాగా నిలబడలేక నవ్వుతూ M.B. లోకి పరిగెట్టుగు పోతుంది. ప్రసాదం తెల్లబోతాడు) అంటే దీనికేం సమాధానం ఉండదా?

రామా: (పెద్దపనిఉన్న వాడిలా(R.F. లోంచిగబగ బావస్తూ) తువ్వాలు! తువ్వాలేదీ? (అంటూ ప్రసాదాన్ని చేరి, రహస్యంగా) సమాధానం ఏమిటీ? (శాంతా ఎల్లాపారిపోయి M.B.లోకి పరిగెట్టిందో, ప్రసాదంకూడా అల్లాగే M.B. దాకా పరిగెట్టి చూపిస్తాడు) అదేమిటి

ప్రసా: ఏమో నాకేం తెలుసూ? ఇదే వచ్చిన సమాధానం (విసుగ్గా) మీ మాటల్లో ఏదో మేజిక్కు ఉందనుకున్నాను నేనూ!

రామా: మాటల్లో మేజిక్కు లేకపోవడమేం? చెప్పడం చేతకాకపోతే సరి!

ప్రసా: పైగా, ఇదోటా? మీరెల్లా చెబితే అల్లాన్నే చెప్పాను.

రామా: కొన్ని మాటలు మింగేశావేమో!

ప్రసా: (వొళ్ళు మండిపోయినట్టు చూస్తూ) వొక్క వొత్తు కూడా మింగలేదు!

రామా: ఏమైతేం? ఫలితం పాడుచేశావు. తీరిపోయింది.

ప్రసా: అందుకనే నాకు వొళ్ళుమండుకొస్తుంది. సరుకు లేని మాటలట్టుగొచ్చి సరిగా చెప్పలేదని నన్ను డబాయిస్తేమిటి? (M.B. వెనకనుంచి, చిరునవ్వుతో వింటున్న శాంతని చూపెట్టి) ఆ మనిషిని మీ ముందు మళ్ళీ నుంచోపెడతాను. ఆమాటలే మీరు మళ్ళీ అనండి! ఇంకా ఎంత ఫలితం వస్తుందో నేనూచూస్తాను. (అని M.B. కేసి నడుస్తాడు. శాంత హడలిపోయినట్టు M.B. లోకి మాయమవుతుంది) చెపుతే వినకపోతే ఛస్తామా? శాంతా! నువ్వెళ్ళిపోతే నన్ను చంపుకు తిన్నట్టే!

శాంత; (M.B. గుమ్మంలోకి వచ్చి) ఏమిటి మావా! నీకేం మతిపోయిందా?

ప్రసా: మతిపోతే మళ్ళీ అదే వస్తుందిగాని, ముందు మర్యాద పోయేలా ఉంది, ఇల్లారా!

శాంత: నేను రాను. (అని రామారావు కేసి కోపంగా చూస్తుంది. రామారావు నవ్వు ఆపేసి, ఏమీ ఎరగనట్టు మరోవైపుకి చూస్తాడు.)

పా: అయితే నేను నూతులో దూకుతాను !

ంత: (హడలిపోయి M.B. లోకి వచ్చి) ఏమటిమాంవా, ఆ మాటలు?

పా: ముందురా, చెప్తాను!

ంత: (సగం దూరంవచ్చి, L F. కేసి భయంగా చూసి) ఇప్పుడు నాన్న వచ్చాడంటే నన్ను నిజంగా బతగ నియ్యడు.

పా: అదా నీ భయం! తలుపేసేస్తే రా లేడుగా? వుండు చెపుతాను (అని తొందరగా L. F. లోకి వెళ్ళి-పోతాడు. శాంత పిలుస్తున్నా వినిపించుగోడు.)

ంత: (రామారావుతో) ఏమిటండీ ఈ సాహసం?

మా: క్షమించు, శాంతా! కధ ఇల్లా అడ్డం తిరుగుతుందనుకోలేదు! కాని దైవసాక్షిగా నిన్ను ప్రేమిస్తున్నాను వివాహం చేసుగుందామనే సదుద్దేశంతోనే నేనిక్కడికి వచ్చాను. నా ప్రార్థనకి నీ సమాధానం ఏమిటి?

ంత: నా మనసూ మర్యాద మీ చేతుల్లోనే వున్నాయి

మా: (ఆనందంతో) రెండూ రెండు కళ్ళల్లా కాపాడుకుంటాను.

ంత: (L. F. కేసి బెదురుతూ చూసి) మావయ్య వస్తున్నాడు.

మా: నేను వెడుతున్నాను! (అని తొందరగా R.F. లోకి వెళ్ళిపోతాడు.)

ప్రసా: (ఉత్సాహంగా L.F. లోంచి వచ్చి, తెల్లబోయి) ఈ సీతాపతి ఏడీ?

ధన : (వెంటనే L.F. లోంచి వస్తూ) సీతాపతి ఏవఁడ్రా?

ప్రసా: (వెనక్కి చూడకుండా, యాధాలాపంగా) ఈసీతాపతి ఎవడు? (వెనక్కి తిరిగి కంగారుపడి, నవ్వి) నువ్వా!- (వెంటనే తెల్లబోయి) నువ్వే!

ధన : ఆ చూపేమిట్రా?

ప్రసా: ఏం లేదూ!- మరి, నువ్వులోపలి కెల్లావచ్చావ్?

ధన : నీ మొహంలా ఉంది. నేను లోపలి కొచ్చేకేగా నువ్వు తలుపేసొచ్చావు? ఆయనేడీ?

ప్రసా: (నిట్టూర్చి) నీళ్ళోసుగుంటూన్నాడు.

ధన : పోసుగుంటున్నాడూ, ఖర్మ!- అమ్మాయి నువ్విల్లా వచ్చావెందుకూ? అనవసరంగా హాల్లో తిరగద్దని ఎన్ని సార్లు చెప్పాను:- లోపలికెళ్లు!

ప్రసా: ఆ, ఏం లేదు బావా! నువ్వింకా రాలేదని చూడ్డాని కొచ్చింది. 'చీకటి పడిపోయింది. ఆవులూ గేదెలూ వచ్చేశాయి. నాన్నింకా ఇంటికి రాలేదేం?' అనినన్ను చంపుకు తినేస్తోంది!

ధన : (ప్రేమతో) అల్లానా! వంటయిందా, శాంతా?

శాంత: అవుతోంది, నాన్నా!

ధన : త్వరగా కానీయి తల్లీ!-చాలా ఆకలేస్తోంది.

ప్రసా: మరే!-నాకూ వేస్తోంది.

ధన : (విసుగ్గా) వేస్తుంది. నాయనా, వేస్తుంది !- దానికి లోటేమిలేదు - అస్నట్లు, శాంతా! మధ్యాహ్నం భోంచేశాడే అయన ఈపూట కూడా ఇక్కడే భోంచేస్తారు. ఖర్మ!

శాంత: సరే నాన్నా ! (M. B. లోకి వెళ్ళిపోతుంది.)

ధన ; ప్రసాదం - నువ్వు లోపలికెళ్ళి చెవలయ్యనోసారి పంపించు (ప్రసాదంతల ఊపి R. F. లోకి వెడతాడు. ధనరాజు విసుగ్గా తలపట్టుగుని కూచుంటాడు.)

చెవ ; (R.F లోంచి వచ్చి) ఏం. బాబయ్యా!

ధన ; (నిట్టూరుస్తూ) హూ! ఆయనగారి స్నానం అయిందిరా!

చెవ ; అవుతోందండి.

ధన ; ఇంతసేపేమిట్రా ?

చెవ : ఇప్పుడే కదండీ పులుసుపోసి వచ్చాను !

ధన : ఖర్మ, పులుసేమిట్రా?

చెవ : తలంటుకుంటూరంటే కుంకుడుకాయలు కొట్టానండి

ధన; (కోపంతో) ఏడవలేకపోయావ్? కుణాంఇంట్లో లేకపోతే ఇదీ వరస - ఎవరిచ్చారా, నీకూ ?

చెవ : అమ్మాయిగోరండి.

ధన : మీకందరికీ మతులు పోతున్నా యేమిట్రా? వాడికెందుకురా, ఇవన్నీనూ?

చెవ : నాకేటి తెలుసునండీ - ఏదో, మీ స్నేహితులంటే—

ధన : స్నేహితుడూ కాదు-బంధువూ కాదు-కొంపమీద వాలిన రాబందురా, వాడు! ఇహ లాభం లేదు! (ఇటూ అటూ కంగారుగా తిరుగుతూ) వీణ్ణి త్వరగా తోలెయ్యాలి. (బాధగా) చిటికెలో వస్తానన్న చింతయ్య చీకటడ్డా రాలేదు, ఖర్మ!-ఏడేమయ్యాడో ?

చెవ : చింత య్యేనాండి! భోగా రావుగారింటి కెళ్ళి చూసి రానండీ ?

ధన : నేనిప్పుడక్కడ్నించేగదు రావస్తూంటూ?-వాడు రాందే. ఇహ ఈ రాత్రికి రాడు. అంచేత మన జాగ్రత్తమీద మనం ఉండవలసిందే, ఒరేయ్!-మాట!- (మెల్లిగా) ఆయ లెస్తున్నాడేమో. చూడు ?

చెవ : (R. F. లోకి పరుగెత్తుకెళ్ళి చూచివచ్చి చిరునవ్వుతో) రాటం నేదండి,

ధన : (కసిగా) ఎన్ని కుంకుడు కాయలు కొట్టావురా ?

చెవ : (రెండు చేతులూ జేర్చి, భయంగా చూస్తూ) ఇన్నండి !

ధన : అన్నెందుకు కొట్టావురా. ఖర్మ !- సరే, ఇల్లారా !- వాడు రాత్రి ఉడాయించెయ్యకుండా జాగ్రత్తగా చూస్తుండాలి - తెలిసిందా ?

చెవ : మనకెందుకండీ, ఈ బాధంతానూ? ఆయన్ని పొమ్మన కూడదూ ?

ధన : పొమ్మంటే డబ్బెల్లా వస్తుందిరా ?

చెవ : ఏం డబ్బండీ ?

ధన : (కోపంగా)నీశార్ధం డబ్బు! (R · F. కేసిచూసి, భయంగ) ఉష్ !- ఆయనొస్తున్నాడు. (అని కంగారుగా ఏమో ఎరగనట్లుకూచుంటాడు చెవలయ్యగబుక్కుని చతకిల బడి ధనరాజు కాళ్ళు గబగబా పిసుకుతుంటాడు.)

ప్రసా: (R. F. లోంచి వస్తూ) బావా !- బావా !

ధన : (తెల్లబోయి కాళ్ళు తప్పించుగుని) హారి నువ్వా !

ప్రసా: అవును. నేనే, బావా !

ధన: (పిసుగ్గా లేచి) అఘోరించలేకపోయావు! ఎందుకొచ్చావ్- అన్నట్లు ఆయన్ని నీళ్ళగదిలోవదిలేసి, నువ్విల్లాచక్కా వచ్చావేరా ?— దొడ్డిదారమ్మట. చక్కాపోతాడో ఏమిటో, ఖర్మ !-! నువ్వెళ్ళరా చెవలయ్యా, పరుగెత్తు! (చెవలయ్య R. F. లోకి తొందరగా వెడతాడు)

ప్రసా: ఇందాకా ప్రెసిడెంటుగారొచ్చారు, బావా — చెప్పడం మర్చిపోయాను.

ధన : వచ్చాడూ? వచ్చాడూ? యములాళ్ళంతాఒక్కసారే దిగుతారు.

ప్రసా: దిగి, నీకు చుట్టలిచ్చి లేచిపోయాడు.

ధన : (ఆశ్చర్యంగా) ఏం చుట్టలురా ?

ప్రసా: అణాకి ఒకటిరకం!—ఇవిగో! (అని ఇస్తాడు)

ధన : (అనుమానంగా పుచ్చుగుని, వాసనచూసి, మెచ్చుగుంటూ) మరే!—మంచిరకమే !— ఈయేడు ఓట్లకోసం ఈ పద్ధతి మొదలెట్టాడేమిటి, చెప్మా ?

ప్రసా: అబ్బే ! నేనే మొదలెట్టించా !

ధన : ఖర్మ ! అదెల్లా ?

ప్రసా: (ఉత్సాహంగా) మనింటి కొచ్చినాయన కలెక్టరని చెప్పాను. దాంతో హడలిపోయి, చుట్టలొదిలిఆకాశమంటాడు.

ధన : అదేం రోగంరా నీకూ? గుట్టుగా నేనేదో లాభంచేసుగుందాం అనుకుంటే, నువ్వీ అల్లరేమిట్రా ?

ప్రసా: ఆ!— మొన్న ప్రెసిడెంటు పెద్ద టోపీదాసని చెప్పావుగా?—అంచేత, ప్రెసిడెంటుకి నాటోపీ చూపిద్దామని అల్లా చెప్పాను. (M. B. లోంచి శాంత, 'మావా—' అని పిలుస్తుంది)

ధన : (ప్రసాదాన్ని తినేలా చూస్తూ, మీద కెడుతూ) అసలూ!—

ప్రసా: (ధనరాజుని పెద్దపనున్నట్టు, ఆపుతూ) బావా!

ధన : (గబుక్కున ఆగి) ఏరా ?

ప్రసా: శాంత పిలుస్తోంది. కాస్సేపు అల్లానేఉండు, ఇప్పుడే వస్తాను.

(అని M. B. లోకి గబగబా వెళ్ళిపోతాడు.)

ధన : (విసుగ్గా చుట్టతీసి కొరికి) ఖర్మకొద్ది దొరికాడు ఆప్రాచ్యుడు.

[L. F. దాకా నడిచి, వెనక్కి జరిగేటప్పటికి R.F. లోంచి రామారావు వస్తాడు. ఇస్త్రీపంచ కట్టుగుని, కొంచెం వదులు సిల్కుచొక్కా, పాతరకం, తొడుక్కుని ఉంటాడు. ధనరాజు ఆ బట్టల కేసి వెర్రెత్తినట్టు చూస్తాడు.]

రామా: (చిరునవ్వుతో) వేషం వింతగా ఉందనా! అల్లా చూస్తున్నారు! పంచ ఫరవాలేదుగాని, చొక్కా మాత్రం కొంచెం వదులయింది.

ధన : (కసిగా) మరే! మరే!

రామా: (చిరునవ్వుతో) మీ పెళ్ళికి కుట్టించుకున్నారటగా, ఈ చొక్కా ?

ధన : (బాధగా) మరే! మరే!

రామా: (మంచిగా) ఇవన్నీ చాదస్తంగాని!

ధన : దానికేంలెండి! (కోపంగానవ్వి) మా చెవలయ్యొఇచ్చా డాండీ ఇవన్నీనూ ?

రామా: ఊఁ ! అతనేనండి ! చాలా మంచివాడు.

ధన : (కోపంతో) మరే, మరే.

రామా: అన్నట్లు, చింతయ్య వచ్చాడాండి ?

ధన : (నిట్టూర్చి) ఇదోటి, ఖర్మ ! రాలేదండీ ? వాడింటికి కూడా వెళ్ళొచ్చాను.

రామా: అయితే రాత్రికికూడా నేనిక్కడ ఉండవలసిం దే?

ధన : ఏంచేస్తాం, మరి? బేరం ఇచ్చుగున్నాక మాకుతప్పదు! హామీ ఉన్నాక మీకు తప్పదు !

రామా: (సిగరెట్టు వెలిగించి) ఇదెక్కడ హామీ అండీ! ఛస్తున్నాను ! అవతల నాకు బోల్డు పనులున్నాయి.

ధన : అల్లానాలెంద! రేపు ఉదయామే ఆఢమ్బ ఇల్లాఅందగానే మిమ్మల్ని ఇల్లా పంపించేస్తాను.

రామా. (నిట్టూర్చి) భాగానే ఉంది.

చెవ : (R. F.లోంచి వచ్చి) భోజనాలకి రమ్మంటున్నారండీ?

ధన : (బకాసురుడులా మొహంపెట్టి, లేస్తూ) అల్లానే లే! ఫో లోపలికి ! (చెవలయ్య కారణం తెలియక తెల్లబ్జోతాడు) రండి వెడదాం ! M. B. లోంచిపోతూ) పోరుగ్గా ప్రసాదం నస్తాడు. భుజంమీద తువ్వాలుంటుంది) మళ్ళీ ను వెళ్ళడికి రా ?

ప్రసా: వేన్నీళ్ళు పోసుగోడానికి.
ధన : ఏడిదో వెఱ్ఱిగోల, ఇప్పుడు వేన్నీళ్ళెందుకురా?
ప్రసా: (ఒక్క క్షణం ఆలోచించి) పోసుగోడానికి!

ధన : ఖర్మ! త్వరగా తేములు. ఇదండి, ఏడివరస. వీడికిఅక్కర్లేంది అంటూ లేదు. మొన్నా ఇంతే! గుండెజబ్బుగా ఉందని ముందు నేను తెచ్చుగుంటే, ఆ సీసాడు వాడు తాగి కూచున్నాడు. (ప్రసాదం కోపంగా చూస్తాడు.) ఏరా అంటే మూరెడుకోపం. వాళ్ళ ఊరుపోతా నంటాడు. చంపేస్తున్నాడనుకోండి. (ప్రసాదంవిసురుగా R. F. లోకి వెడతాడు.) ఖర్మ, మీరు నడవండి! (చెవలయ్య, రామారావు R. F. లోకి నడుస్తారు)... చెవలయ్యా!

చెవ : (R. F. లోంచివచ్చి, ఆదుర్దాగా) ఏం బాబయ్యా!
ధన : (చిన్నకంఠంతో, తెగకోపంగా) నాసిలుకు చొక్కా వాడి కెందుకిచ్చావురా!

చెవ : (బిక్కచచ్చి) ఛమించండి, బాబయ్యా!- పొరపాటయి పోయిందన్నానుగా!

ధన : ఎల్లాగరానీతో చావడం!-అయితే మన అప్రాచ్యుడికి కూడా కొట్టావా కుంకుడు కాయలు?

చెవ: (తలవంచుగుని. బాధగా) సిత్తం!

ధన: ఆ! (ఏడుపు, కోపం, మింగి) రామచంద్రప్రభో!— ఒరేయి, నాకింత విషంకూడా తెచ్చిపెట్టు!

చెవ: (బాధగా, తలవంచుగునే) సిత్తం!

ధన: (కోపంగా) నీ శ్రార్ధం!— లోపల హోమియోదాసున్నాడు త్వరగా వెళ్ళు! (చెవలయ్య R. F. లోకి పోతాడు.) నాకు తెలుసు!— తెల్లారేప్పటికి నాప్రాణం పోతుంది. (బాధగా R. F. లోకి నడుస్తాడు)

—* తెర *—

రంగం-3

[ధనరాజు ఇంట్లో అదేహాలు. రామారావు, ప్రసాదం L. F. కి ఇవతలగా రెండు కుర్చీల్లో కూచుంటారు. ఎదురుగాఉన్న చిన్న బల్లమీద నాలుగైదు ఖాళీ ప్లేట్లుంటాయి. ఇద్దరూ కాఫీ తాగుతుంటారు. ధనరాజు నెత్తిమీద చేతు లెట్టుగుని, మధ్యకుర్చీలో కూచుని, ఏడుపు మొహంతో వాళ్ళకేసి, ప్లేట్లకేసి ఓరగా చూస్తుంటాడు.]

ప్రసా: (హాయిగా త్రేన్చి) బావా!

ధన: ఏరా?

ప్రసా: ఉహ్హాఁ, ఇడ్డెన్లూ మానేస్తే మానేశావు, ఇదిగో ఈకాఫీ తాగు ఎంత బావుందో!

ధన : నా కక్కర్లేదు.

ప్రసా: పోనీ పంచదార వేసుగుని పాలు తాగుతావా?

ధన : (విసుగ్గా) నాకొద్దురా అంటే!

ప్రసా: పోనీ ఉత్తిపాలు తాగుతావా?

ధన : (కోపంగా) ఖర్మ! నీ గొడవేమిట్రా, మధ్య! నాకేమీ వద్దు! ఒరేయి, చెవలయ్యా, చెవలయ్యా!

చెవ: (R. F. లోంచి వస్తూ) బాబయ్యా!

ధన : (విచారంగా చూస్తూ) అంతా అయిపోయింది!– ఇంక ప్లేట్లూ అవీ తీసెయి!

ప్రసా: (ప్లేట్లు తీస్తున్న చెవలయ్యతో మెల్లిగా) ఇంకా ఇడెను బున్నాయా, చెవలయ్యా!

ధన : (విని, కంగారుగా లేచి) ఇడ్డెన్లు కాదు, ఇటికె లున్నాయి!—ఇంకా ఎన్ని తింటావురా?—సంతర్పణ

భోజనానికి కూచున్నట్లు ఏమిటాతిండి?– లే ఇంక !–
లేచి, లోపలికెళ్లు !

[ప్రసాదం కోపంగా చూచి R. F. కేసి నడుస్తాడు. చెవలయ్య కప్పులూ, ప్లేట్లూ తీసుగుని R. F. లో కి వెళ్ళిపోతాడు. L. F. లోంచి "ధనరాజు గారూ" అని. కేకేసి, చింతయ్య చిరునవ్వుతో వస్తాడు]

చింత: దణ్ణాలండి!

ధన : ఎవరూ?–చింతయ్యే ! (ఆనందంతో) రావోయి, రా!–
నీకోసమే చూస్తున్నాను (అంటూ చింతయ్యకేసి రెండడుగులు వేసేసరికి వెనకనించి ప్రసాదం గబగబా నడిచి చింతయ్య దగ్గిరికి చేరతాడు)

ప్రసా: ఏం చింతయ్యా, ములక్కాడలు తెచ్చావా?

ధన : (విసుగ్గా) నువ్వుండరా, కాస్సేపు!– ఆ, చింతయ్యా !
నిన్ననే వస్తానన్నావుగా? ఇంత ఆలస్యం అయిందేం !

చింత: ఏం చెయ్యనండి? నేను తీరా గోపారం వెళ్ళాక, నారాయణరావుగారు మాచారం వెళ్ళారన్నారు

ప్రసా: (మళ్ళీ ముందుకొచ్చి) పోనీ మాచారంలో ములక్కాడలు విరగ కాస్తాయిట, కనుక్కోలేక పోయావు ?

ధన : నీ ములక్కాడలు మండిపోనూ, కాస్సేపు మాట్లాడకురా!–అయితే, చింతయ్యా! ఆయన దొరకనేలేదేమిటి

చింత: దొరక్కపోతే నే నూరుకుంటానండీ? – సాయింత్రం దాకా ఆరింటికాడే కూకుని ఆరు రాగానే అడ్డమెల్లానండీ.

ధన : (ఉత్సాహంగా) గట్టివాడివే మొత్తానికి! డబ్బిచ్చారా?

చింత: మీరు రాసిన ఉత్తరం ఇచ్చాను. ఆయనగారుచదువు కుని, "సీకటడిపోయిందిరా, సింతయ్యా!-పొదలకాడే ఎడుదువుగాని రాత్రికి ఉండిపో!" అన్నారండి మా రాజు మా చెడ్డమంచోరండి!

ధన : ఆ, ఆ! చాలా మంచివారు. నా డబ్బేదీ?

చింత: నాకివ్వ లేదండీ!

ధన : ఆయనే పట్టుగొస్తున్నారా!

చింత : ఆ ముక్కా—మీా చెప్ప లేదండీ !

ధన : (కోపంగా) అయితే పొద్దున్నే లేచి, ఖరాగా చేతులు ఝూడించుగుంటూ చక్కా-వచ్చావా?

చింత: లేదండీ! ఉత్తరం పట్టుగొచ్చాను.

ధన : ఎవరికి?

చింత: మీాకేనండి.

ధన : ఎందుకూ?

చింత: ఏమోనండి.

ధన : (ఉత్తరం తీసుగుంటూ) ఉత్తరాలూ, పత్తరాలూ ఎందుకూ, నా సొమ్ము నాకు పడెయ్యక ?

చింత: (ప్రసాదంతో) కాసిని మంచినీళ్ళిప్పించండి, దాహంగా ఉంది !

ప్రసా: (జాలిగా చూస్తూ) దాహంగా ఉందా ?- చిక్కటి మజ్జిగ తేనా ?

ధన : (హడలిపోయి) నీమజ్జిగ మండిపోనూ!-అతడునీళ్ళడుగు తూంటే మజ్జిగంటావేమిటే, జలుబు చెయ్యడానికి!- చెప్పింది, చెయ్యొచాలు !

[ప్రసాదం చిరుకోపంతో R. F. లోకి వెళతాడు.]

రామా: చింతయ్యా ! ఏమన్నారోయి, జమిందారుగారు !

చింత: (ఓరగాచూసి నవ్వి) గాలి బాగానే ఉందన్నారండి !

ధచి : గాలికేంగాని, ఉత్తరం ఇంత రాశాడేమిటే? ...... (ఉత్తరం చదువుతూ) 'మీ ఉత్తరం అందింది. మా స్నేహితుడు రామారావు రెండురోజుల క్రితంప్రకారణం లేకుండా మాయమయ్యాడు. కంగారుపడుతూ దేశ దేశాలూ గాలిస్తున్నాము-అతన్ని మీ ఇంట్లోనేదాచి నట్లు ఇప్పటికేనా ఆచోకి ఇచ్చినందుకు చాలాసంతో షం!-(ఉత్తరం చదవడం ఆపి) ఇదేమిటోయి,గొడవ! ఈయన్ని నేనెత్తుగొచ్చానంటాడేమిటే? తనేగా తీసు గొచ్చి నా నెత్తిమీదికి దింపాడూ? అసలు ఈ ఉత్త రం నంకేనా ?

చింత: ఆ, మీకేనండి! (ప్రసాదం R.F. లోంచి మంచినీళ్లు గ్లాసుతో తెచ్చి, చింతయ్యకిస్తాడు. చింతయ్యగడగడా తాగేస్తాడు.)

ధన : తెగతాగి మతిచెడి రాసిన రాతలాఉందిది అర్థంపర్థం లేకుండా ఏమిటే రాత ?

చింత: ఏమో నాకేం తెలుసండి !- ఆరేవత్తున్నారు, మీారు మీారూ సూసుగోండి. నేను పోతున్నాను (L.F. కేసి వెడుతూంటాడు.)

ధన : (కంగారుగా) చింతయ్యా !

ప్రసా: (L. F. కేసి తొందరగా వెళ్ళి) చింతయ్యా !

చింత: (L. F. చివర ఆగి వెనక్కి తిరిగి) ఏటండి ?

ప్రసా: ములక్కాడ లేవీ ? - బావడుగుతున్నాడు !

ధన ; (పిచ్చికోపంతో) దిక్కుమాలిన ములక్కాడలు, లోపలికి పోరా నువ్వు !- (చింతయ్య నవ్వుకుంటూ L.F. లోకి పోతాడు.)

ఖర్మ !- (ఉత్తరం తిరిగి చదువుతూ) మనుష్యుల్ని లోబరుచుగుని నిర్బంధంలో ఉంచెయ్యడం నేరం. ఆ మనిషిని విడుదల చెయ్యడానికి 500 రూపాయలుకక్కమనడం సాహసంతో కూడిన ఘోర నేరం ! మీాఉత్తరంనన్నేమీా భయపెట్టలేదు. నేనొక్క కానీకూడా మీాకివ్వను ! (తెల్లబోయి) ఆ !- (మళ్ళీ చదువుతూ) అంతేకాదు ! వెంటనే బయల్దేరి పోలీసుల్తో సహా మీాయింటికి వస్తున్నాను ! (చదవడం ఆపి భయంగా చూస్తూ)పోలీసులు కూడానా, ఖర్మ!- (మళ్ళీ చదువుతూ) 'మేం వచ్చేలోపల మా స్నేహితుణ్ణిమాాయం చేసినా, మరేంచేస్తినా మర్యాదదక్కదు, జాగ్రత్త!- నారాయణరావు' (ఉత్తరం నేలమీాద ఒదిలేసి,

మతో యినట్లుచూస్తూ) ఏమిటీ విపరీతం! పీడిరాత ముండా? అయిదుబస్తాలూ తను కాజేసి, నేరాలేవో నేను చేశానంటూ డేమిటీ? — ఏమిటండీ, రాత? ఇదేనా మర్యాద?

రామా: దాంట్లో తప్పేముంది? నిన్నట్నుంచీ మీరు నన్ను నిర్బంధంలో ఉంచలే?

ధన: ఆ, ఉంచితే?

రామా: పైగా అయిదువందలిస్తే గాని నన్ను వదల్నంటు న్నారుగా?

ధన: అనను మరి!

రామా: అంతే!

ధన: అంతేఏమిటి? నాసొమ్ము నేనడిగాను, అందులో తప్పే ముందీ? అయిదుబస్తాలూ బేరమాడి పట్టికెళ్ళాడుగా, మరి?

రామా: ఏమో, నాకేం తెలుసూ?

ధన: (హడిలిపోయి) అయ్యో!- అయ్యో! అల్లా మొహం మీాద అబద్ధమాడేస్తారేమిటండీ, మరీను? అయిదు బస్తాలూ పట్టికెళ్ళేరుకదూ, మీావాడూ?

రామా: నేను చూళ్ళేదు,

ధన: (తెల్లబోతూ) ఆ!-

ప్రసా: (మంచిగా) ఆ, నేనూ చూళ్ళేదు.

ధన: ఏడవలేకపోయావు!- ఏమయ్యాయిరా, ఆ బస్తాలు?

ప్రసా: (జాలిగా) మరుపెక్కున మా బావకి!- కొట్టుమీద కెళ్ళాయన్నావుగా, నిన్న ?

ధన : హారి త్యాప్పరం! శనిగాళ్ళంతా కొట్టకొచ్చారు. నా కొంప ముంచడానికి ముందు నువ్వు లోపలికి, ఫో!

[ప్రసాదం విసురుగా R.F. లోకి వెళ్ళిపోతాడు. ధనరాజు రామా రావు కేసి ధుమధుమ లాడుతూ చూసి ఇటుఅటూ పచారు చేస్తుంటాడు.]

ఇంతకన్నా దారుణం ఏమన్నా ఉంటుందా! అయిదు బస్తాలూ తను పట్టుగుపోయి, మేకెట్టి కొట్టినట్టు ఈ మనిషిని నా నెత్తిమీదదింపి, పైగా నన్ను పోలీసులకి అప్పజెపుతాట్ట!- పో లీ సు లు!- చె వ ల య్యా! చెవలయ్యా!

చెవ : (R.F. లోంచి వచ్చి) ఏం, బాబయ్యా!

ధన : పాతకోటేసుగు తిరుగుతాడూ. ప్లీడరు పాపారావుగారు, ఆయన్తోటి నేను అర్జంటు పనిమీద వస్తున్నాను ఇంట దగ్గిర ఉండమని చెప్పరా, నెళ్ళు!

చెవ: సిత్తం! (చెవలయ్య కంగారుగా L.F లోకి వెడతాడు)

రామా: (లేచి ఒళ్ళువిరచుగుని, ఆవలించి టైముచూసుగుని) అబ్బా!- పదయిందీ! ఊఁ! ధనరాజుగారూ నీళ్ళు కాగా యేమో కనుక్కోండి. పోసుగుంటాను!

ధన : ఇంకా ఈదండగకూడా ఎందుకూ ?-నీళ్ళా లేవు. నిప్పు ల్లేవు అల్లాకూచోండి, మీవాడు వచ్చేదాకాను.

రామా: అల్లాగా?-అయితే అన్నం నీళ్ళు లేకుండాచేసి ఈ గదిలోపెట్టి నన్ను మాడ్చి చంపేస్తా రేమిటండి ?- ఏమిటసలు మీ ఉద్దేశం ?

ధన : రామరామ ! అవేం మాటలండీ ? ఎవరైనా వింటే నిజం అనుకుంటారు కూడాను!

రామా: నిజంకాక ఇందులో అబద్ధమేముందీ? నాకు రోజూ ఏడయ్యేటప్పటికి వేన్నీళ్ళ స్నానం చెయ్యడంఅలవాటు. అప్పుడే పది దాటింది నాదసలే గడియారం శరీరం. వేళపట్టుని అన్నం నీళ్ళా అమర్చకపోతే గుండె ఠక్ మని ఆగి ఊరుకుంటుంది ఆ తరువాత నారాయణరావు గారికి మీరే చెప్పుకోండురుగాని, సమాధానం !

ధన : ఇదోటా నాకొంపమీదికి? ఖర్మ!-ఒరేయ ప్రసాదం!- ప్రసాదం!

ప్రసా; (తాపీగ R.F. లోంచి వచ్చి) ఏం బావా ?

ధన : చెవలయ్య నీళ్ళెట్టాడ్రా ?

ప్రసా: ఎక్కడ ?-

ధన : (విసుగ్గా) నీళ్ళు పొయ్యిమీదరా !

ప్రసా: పెట్టాడు.

ధన : అదుగో, ఆయన స్నానం చేస్తారట!- నీళ్ళగదిలోకి దీసుకెళ్ళు ?

ప్రసా; ఓ రండి! (ప్రసాదం, రామారావు R. F. లోకి వెడతారు.)

ధన : ప్రసాదం !

ప్రసా: (R. F లోంచి వచ్చి) ఏం బావా?

ధన : (మెల్లిగా, ఆదుర్దాగా) ఆయన పారిపోకుండా జాగ్రత్తగా చూస్తూండు.

ప్రసా: (మెల్లిగా ఆదుర్దాగా) ఓ !- అసలు రెప్పెయ్యను ! (అని R. F. లోకి వెడతాడు)

ధన : (తలకొట్టుగుని) ఈ చిక్కులోంచి ఎప్పుడు బయటపడతానోగాని, ఈ హామ్మీదాసు వాసాలుకూడా తినేసేలా ఉన్నాడు! (అంటూ కంగారుగా పచార్లు చేస్తూంటాడు.)

చెవ? (L. F. లోంచి వస్తూ) సెప్పానండీ? త్వరగా రమ్మన్నా వచ్చేటప్పుడు తమర్ని. ఓ అణా ముక్కుపొడుం కొని పట్రమ్మన్నారు.

ధన ; ఖర్మ ! ఇవ్వాబోయే గలహాకి ఇది బజానాగావును !- అయినా అంతముక్కుపొడుం ఎందుకురా తింటాడా ?

చెవ; ఏమోనండి, మనిషివాటం చూత్తే తినేలాగే ఉన్నాడు

ధన ; హుఁ!- ఇదిగో, నేను వెడుతున్నానుగాని, ఇల్లు జాగ్రత్త !- దొడ్లో హామీదాసు నీళ్ళోసుగుంటున్నాడు. ప్రసాదం ఉన్నాడనుకో, అయినా ఓకంట

కనిపెడుతూండు. ఇప్పుడే వచ్చేస్తాను ! (కంగారుగా L. F. లోకి వెడతాడు.)

చెవ : (నిట్టూర్చి) అయ్యగారి అవత్తసూత్తూంటేజా లేత్తోంది యమబాధ పడిపోతున్నాడు ముసిలాయన ! పోనీ సాయం నేద్దారంటే సంగతేటో వివరంగా సెప్పడు !

ప్రసా: (R. F. లోంచి వచ్చి) ఏరా, చెవలయ్యా ! సంధి పేలాపనలాగ ఒక్కడివూ కూచుని అల్లా సణుక్కుం టున్నావేం ?

చెవ : ఆ !- అయ్యయ్యో !- మీరిల్లా చక్కావచ్చారేం ? ఆయనగారు పారిపోతాడో ఏటో.

ప్రసా: కంగారు పడకురా, సీతాపతి ! ఆయనగారు ఇంకా నీళ్ళోసుగుంటూనే ఉన్నాడు పైగా ఇప్పుడప్పుడే తెమిలేలా కనపడలేదు. అంచేత ఇంకానుంచోడానికి విసుగేసుగొచ్చి, మన పోస్టాపు లేదూ, పెద్దది!-దాన్ని ఆ గుమ్మానికి అడ్డంగా కట్టేసొచ్చాను. ఆయనగారు నీళ్ళోసుగోడం అవగానే పెంకు లెగిరేలా అరుస్తాడుగా? అప్పుడు మనం వెళ్ళి తీసుగురావచ్చు !

చెవ : మాం పెద్ద ఆలోచనయ్యా నీది

ప్రసా: ఏంలాభం ? ఆ సంగతి అసలు వాళ్ళకి తెలియట్లం లేదు.

చెవ : అదిసరేగాని, బాబయ్యా !- రామారావుగారూ, మన రాజుగారూ ఏటి గొడవపడుతున్నారు ?

ప్రసా: మరే పడుతున్నారు.

చెవ : ఎందుకూ

ప్రసా: (ఆలోచించి) అదా ?—రామారావుగారు వాళ్ళ ఊరు పోతానంటాడు, బావ వెళ్ళద్దంటాడు. ఇంతలో చింతయ్యవస్తే బావా, ఈయనా, చింతయ్యా దెబ్బలాడు కుని చివరికి చింతయ్యని గోపారం పంపించాడు.

చెవ : ఎందుకూ ?

ప్రసా: ఎందు కేమిట్రా ?— నారాయణరావుగార్ని అడిగి అయిదువందలు పట్రమ్మన్నాడు బావ, దొరికినన్ని ములక్కాడలు కోసుగురమ్మన్నాను నేను! పోనీ ములక్కాడలు ఓటీ చెప్పి ఊరుకుంటే బాగుండునా? డబ్బు కూడా తెమ్మన్నాడు, దాంతో రెండూ ఊవర మయ్యాయి !

చెవ : అయితే అయిదు బత్తాల డబ్బూ అనువెట్టి ఎల్లారన్న మాట జమీందారుగారు !

ప్రసా : నీ మొహం బస్తాలు మనకొట్టుమీదికే వెళ్ళాయిరా

చెవ : నేదండి!—నేనేగా ఆ బత్తాలు జమీందారుగారి బండిలో ఏస్తా ?

ప్రసా: మరి!—బావమంతో అల్లా చెప్పాడేం ?

చెవ : అర్థమవక సత్తున్నాను. ఇందులో ఏదో గొప్ప గొడ వుంది. నేకపోతే నిచ్చేపలాంటి మనిషి నిమిషానికి రెండుమాట్లెందు కాడతాడు ?

ప్రసా: (తలపంకిస్తూ)సంబంధం లేకుండా మాట్లాడుతున్నాడు, అవునా

చెవ : సిత్త్రం!

ప్రసా: ఉత్త్రిపుణ్యాన్ని కస్సుమంటున్నాడు, అవునా? (చెవ లయ్య జాలిగా తల ఊపుతాడు.) అదీ సంగతి!

చెవ : ఏదీ?

ప్రసా: మొన్న రాత్రి మా బావ పొలం వెళ్ళాడు, జ్ఞాపకం ఉందా?

చెవ : అవును

ప్రసా: ఆ చీకట్లో ఈయన్ని ఏ పిచ్చికుక్కో కరచి ఉంటుంది. సందేహం లేదు.

చెవ : (తెల్లబోయి) ఆ!—

ప్రసా: (ఆదుర్దాగా) ఆ! మనం జాగ్రత్తగా ఉండడం మంచిది. పళ్ళపై కెట్టగానే పదిమైళ్లు పరిగెత్తాలి. తెలిసిందా? పిచ్చాళ్ళ నాలిక పొడుగు ఎక్కువట.

చెవ : (కోపంగా) చఛ, ఊరుకోవయ్యా!- మంచి చెడ్డా లేకుండానూ!

ప్రసా: (అనుమానంగా చూస్తూ) ఒరేయి!- మొన్న రాత్రి నువ్వూ పొల మెళ్ళా వేమిట్రా?

చెవ : (విసుగ్గా L.F. కేసి తిరిగి L.F. లోంచి జాగ్రత్తగా ప్రవేశిస్తున్న ప్రెసిడెంటుని చూసి) దణ్ణాలండి!

ప్రెసి: (జాగ్రత్త అన్నట్టు కుడిచూపుడు వేలు, ముక్కు మీద పెట్టుగుని) ఉష్!

ప్రసా: తానుగూడా ప్రెసిడెంటు దగ్గరికి అతిజాగ్రత్తగా వెళ్ళి, అల్లానే వేలుపెట్టి ఉష్!

ప్రెసి ; (ప్రసాదంతో మెల్లిగా) కలక్టరుగారున్నారా ?

ప్రసా: (కళ్ళు పెద్దవిచేసి, వేలు అల్లానేఉంచి) ఉష్ !

ప్రెసి : (చిరికోపంతో మెల్లిగా) నీ ఉష్షుమండ !– కలెక్టరుగారున్నార్టయ్యా !

ప్రసా; (మెల్లిగా) ఉన్నారు !

ప్రెసి : ఏం చేస్తున్నారు ?

ప్రసా: (ఆలోచించి) ఎందుకూ ?

ప్రెసి : (ప్రసాదాన్ని L. F. వైపు తీసుగెళ్ళి) ఇందాకా తాసిల్దారుగారు జీపుకారుమీద వెడుతూ మన బజార్లోకనపడ్డారు. కాఫీతాగి వెడుదురుగాని ఇంటికిరమ్మన్నాను.

ప్రసా: (నవ్వి) ఓహో !–పాలుతకుకోవయ్యాయా?– అరెరే ! ఈవేళ పొద్దున్నే పాలు పితకడానికి మా చెవలయ్యా చెంబుచ్చుగుని వెడితే మాగేదె ఒక్క-తన్ను తన్నింది. దాంతో చెవలయ్య గోడకిచేర్లబడిపోయాడు, చెంబు గోడవతల పడింది.

ప్రెసి : నీగోల బంగారంగానూ, నాకు పాలూవద్దు, చెంబూ వద్దయ్యా !– చెప్పింది, విను !

ప్రసా; ఏమిటీ ?

ప్రెసి : ఆయన, 'కాఫీకి రావడానికి పీల్లేదు,' అర్జంటు పని మీద వెడుతున్నాను, అన్నాడు. 'ఏమిటదీ,' అన్నాను. అంటే 'కామూరంలో కలెక్టరు, కేంపే శాడు, నిమిషాల మీద రమ్మన్నాడు, వెళ్ళాలి,

అన్నాడు, నయమే, అనవసరంగా శ్రమపడిపోదురూ, కలెక్టరుగారు మన ధనరాజుగారింట్లో మకాం ఉన్నారు, అని మాట సాయంచేసి తీసుగొచ్చాను.

ప్రసా: (యదాలాభంగా నవ్వి) అల్లానా ?- (ఆలోచించి, బిగుసుగుపోయి) అల్లానా ?

చెవ : (తెల్లబోయి) కలెక్టరుగారా ?

ప్రసా: (కంగారుగా) చెవలయ్యా !- మంచినీళ్ళు- అర్జెంటు పరిగెత్తు ! (చెవలయ్య M. B. లోకి తొందరగా వెళ్ళిపోతాడు, ప్రసాదం భయంగా గుటకేసి) తాసిల్దారుగారు మీ ఇంటి దగ్గిరే ఉన్నారా ?

ప్రెసి : అబ్బే, మనింటికే తీసుగువచ్చాను. జీపు అవతలుంది.

ప్రసా : (మతిపోయినట్టుచూస్తూ) అవతలుందీ ? ఇప్పుడెల్లా!

ప్రెసి : నువ్వేం కంగారు పడకయ్యా! కలెక్టరుగారు చాలా రహస్యం పనిమీద వచ్చారు' అని తాసిల్దారుతో చెప్పాను.

ప్రసా: (ఆశగా చూస్తూ) ఆ ! చెపితే ఏమన్నారు

ప్రెసి : ఎక్కడున్నా సరే కలుసుగోమని ఆర్డరట! ఏంచేస్తాడు? ఉద్యోగధర్మం !

ప్రసా: దిక్కుమాలినఖర్మం ! ఎరక్కపోయి చెప్పాను. మా బావకీ సంగతి తెలుస్తే చంపేస్తాడు !

ప్రెసి : అనవసరంగా అంత భయపడతావెందుకయ్యా? మీ బావసంగతి నేను చూస్తానుగాని, అసలుకలెక్టరుగారు నిద్దరోతున్నారా, మెలుకువగా ఉన్నారా ?

ప్రసా: (ఆశగా చూస్తూ) గుఱ్ఱెట్టి నిద్దరోతున్నారు!

ప్రెసి: ఊహూ! అయితే తాసిల్దారుగారిని లోపలికి వచ్చి కుంచోమని చెప్తాను.

ప్రసా: (హడలిపోయి) చంపారు! ఈయనతో మాట్లాడితేనే గాని, మీరు వెళ్ళరా?

ప్రెసి: ఎల్లా? కలెక్టరు ఆర్డరు!– వెడితే తాసిల్దారు ఉద్యోగం పోదూ?

ప్రసా: ఉంటే నాప్రాణంపోదూ? — (ఆలోచించి) అదీ! లేచారేమో చూసొస్తాను ఉండండి, మరి!

ప్రెసి: (ఆదుర్దాతో) ఇదిగో! నిద్రోతూంటే లేపకుసుమా! !

(ప్రసాదం వినయంగా తల ఊపి మెల్లిగా మేడపైకి వెడతాడు. లోపలికెళ్ళి, ఒక కలెక్టరు మాట్లాడుతున్నట్టు కంఠస్వరంమార్చి, గట్టిగా మాట్లాడుతాడు)

ప్రసా: (కలెక్టరులా) ఎవరది—ఏం ప్రసాదం? — నిద్దరోతోంటే లేపద్దని చెప్పలే!? (చెవలయ్య M. B.లోంచి నీళ్ళగ్లాసు తెచ్చి ప్రెసిడెంటు పక్క బల్లమీద పెట్టి మేడవైపు తెల్లబోయి చూస్తూంటాడు. ప్రెసిడెంటు బెదురుతూ చూస్తూంటాడు) ఎవరూ? తాసిల్దారా?– అయితే, మాత్రం? తాసిల్దారెవడు, ప్రెసిడెంటెవడు? (ప్రెసిడెంటు జావయి పోయి, గుటకేసి, పక్కనున్న గ్లాసుడు నీళ్ళూ తాగేస్తాడు) అసలు వీళ్ళన్ని ఎవరు రమ్మన్నారు?– వీళ్ళకేం పనుల్లేవేమిటి? అవతలికి

హమ్మను?- వెళ్ళు! (ప్రెసిడెంటు కళ్ళుమిటకరించి చెవలయ్యకి దణ్ణంపెట్టి, హడావుడిగా L.F. లోకి చక్కాపోతాడు. ఓక్షణం ఆగి ప్రసాదం మెల్లిగా మేడమీంచి, అనుమానంగా ఇటూ అటూ చూసుకుంటూ వచ్చి, కుర్చీలో కూలబడి, నిట్టూర్చి) హమ్మయ్య! ఈయన పోయాడా

చెవ: (మతిపోయినట్టు చూస్తూ) పోయాడుగాని, మేడమీదెవరున్నారు?

ప్రసా: హు!- నేనూ నా సత్రకాయిూను!

ధన: (L.F. లోంచి హడావుడిగా వస్తూ) ఒరేయి, ఆ జీపు కారూ, మనుషులూ ఎవ్రరా? పోలీసులే?

చెవ: తాసిల్దారుగారు కూడా వచ్చారండి!

ధన: ఖర్మ!- అప్పుడే అంతా దిగుతున్నారూ? అయితే ఆ ప్లీడరు పాపారావు చెప్పింది నిజమే అన్నమాట! (అంటూ కుర్చీలో కూలబడతాడు.)

చెవ: ఏంచెప్పాడండి, ప్లీడరుగారు?

ధన: హామీ మనిషిని వదల్నియ్యకుండా ఆపడం నేరంట! పైగా మనమో తెలివితక్కువ కాగితంరాసి జమిందారు చేతుల్లోపెట్టామట!- ఆ కాగితం వాడు పోలీసులకిస్తే మనకి జైలు ఖాయంట!

చెవ: అయ్యబాబో!

ధన : ఖర్మరా ఖర్మ!- అంచేత, ఆ కాగితం పోలీసుల చేతుల్లో పడకుండా జాగ్రత్తగా చూసుకోమంటాడు.

ప్రసా: (చిటికేసి) పోనీ ఆ కాగితం ఇల్లా ఇచ్చెయి, బావా! ముక్కలకింద చింపేసి, గాల్లోకి ఊదేస్తాను.

ధన . పడవ లేకపోయావు! అన్నట్టు నువ్విల్లా వచ్చేశావేరా? ఖర్మ, హామీమనిషేడీ?

ప్రసా: ఆయకేంగాని, అటునించి అసలుమనిషి వస్తున్నాడు.

ధన : (విసుగ్గా తిరుగుతూ) ఎవరది?

నారా: (చిరునవ్వుతో L. F. లోంచి వస్తూ) నమస్కారమండీ!

ధన : (తెల్లబోయి, తట్టుగుని లేచి, కోపంగా) రండి బాబూ రండి! గంటలో డబ్బట్టుగుని వస్తానని అయిదుబస్తాలూ పట్టికెళ్ళి, రెండోరోజున కనిపిస్తారా? — ఇదేనా మర్యాద? పైగా పెండ్రాళే డబ్బిచ్చి హామీ మనిషిని తీసుగుపొమ్మని ఉత్తరం పంపిస్తే పాడుబుద్ధితో పెడర్థాలు లాగి, పైగా నేరాలేవో నేను చేశానంటారూ? ఎంత మోసం!- ఎంతఘోరం!- జమిందారు కొడుకు గదా అని అరువిస్తే!

నారా: (తాపీగా సిగరెట్ పీల్చి) అరువేమిటయ్యా?- ఈ కథలకేంగాని, మా స్నేహితుడేడీ!

ధన : అయి! కథలా— అయిదు కిచిలీ బస్తాలు అరువట్టికెళ్ళడం కథటండీ?

నారా కథకాకపోతే కల! ముందు మావాణ్ణేం చేశారో చెప్పరేం?

ధన : ఏం చేశాను? మనుగుడుపు పెళ్ళికొడుకలా కూచో పెట్టి మేపుతున్నాను. నీళ్ళోసుగోడం అయిందేమో తీసుగురారా, చెవలయ్యా! (చెవలయ్య R.F. లోకి వెడతాడు) ఏమండీ? మీకెంతేనా పుణ్య ముంటుంది. నా అయిదువందలూ నాకు పారెయ్యరూ ?

నారా: ఎందుకూ? మావాణ్ణి ఎత్తుకుపోయినందుకా? మందెట్టి దాచేసి నందుకా ?

ధన : రామరామ !- నేనెత్తుగు పోయానూ ?- ఇదెక్కడ అన్యాయమండీ! మీరేగా హామీగా కూచోపెట్టి వెళ్ళారూ

నారా హామీ లేదు, ఏమీ లేదు! అవన్ని పోలీసులు వచ్చాక కనుక్కుంటారుగాని, ముందు మావాణ్ణి అప్పచెప్పండి!

ధన : అల్లానే! మధ్య మళ్ళీ పోలీసులెందుకండి, ఖర్మ! పోనీ నా అయిదుబస్తాల బియ్యం నాకు పారెయ్యండి!

నారా: ఏం బస్తాలయ్యా

ధన : (బాధగా) కిచిలీ బస్తాలండి, అయిదు ?

నారా: జీలకర్ర బస్తాలు, నాకేం తెలియదు !

ప్రసా: (చిరునవ్వుతో) పోనీ సింగినాదం బస్తాలు తెలుసా!

నారా: (విసుగ్గా) ఈ రామనాథం ఎవరూ?

ప్రసా: (హుషారుగా) జగన్నాథం తమ్ముడు!

ధన : నీగొడవేమిట్రా, మధ్య? (R. F. లోంచి చెవలయ్య వెఱ్ఱి చూపేసుగుని చక్కా వస్తాడు.) ఏరా? ఆయనేడీ?

చెవ: నీళ్ళగదిలో నేరండి!

ధన : (హడలిపోయి) ఏమయ్యాడ్రా, మరి?- దొడ్డి తలుపు తీసుగుని పారిపోయాడో ఏమిటో!- పరిగెత్తి గెళ్ళి చూడరా! వెళ్ళు! (చెవలయ్య R. F. లోకి మళ్ళీ పరిగెడతాడు)

ప్రసా: (బాధగా) నా తువ్వాలు కూడా పట్టుగు పోయాడేమో!

ధన : (కోపంగా) మనిషి కనపడక మేం ఛస్తూంటే, తువ్వాలంటావేమిట్రా? వెధవ తువ్వాలూ నువ్వూను! మేడమీద ఎక్కడేనా ఉన్నాడేమో, నువ్వుకూడా వెళ్ళి వెతుకు! (ప్రసాదం మేడమీదికి పరిగెడతాడు)

నారా: ఇదంతా ఏదో నాటకంలా ఉందే!- ఏదో దారుణం చేసి ఉంటారు! ఏమండీ? అసలు మా స్నేహితుడు ప్రాణంతో ఉన్నాడండీ?

ధన : ఖర్మ!- అదేంప్రశ్నండీ? మనిషి విక్షేపంలా ఉంటేనూ

నారా: ఏడి, మరీ?

ధన ; నాకుమాత్రం ఏం తెలుసునండీ? నీళ్ళోసుకుంటానంటే వేన్నీళ్ళు పెట్టించి, నీళ్ళగదిలోకి పంపించాను. అంతే!

చెవ : (R.F. లోంచి మెల్లిగావచ్చి) దొడ్డివీధి తెగ వెతికానండి. బాబయ్యా! ఒక్కడా కాపడలేదు!

ధన : ఎల్లాగరా, మరి?-మళ్ళీ వెతుకు!- వెళ్లు ! (చెవలయ్యా మళ్ళీ R.F. లోకి వెడతాడు. మేడమీద నుంచి ప్రసాదం పరిగెట్టుకుంటూ వస్తాడు.)

ప్రసా: బావా! బావా!

ధన : (ఆదుర్దాగా) కనిపించాడా?

ప్రసా: (ఆయాసపడుతూ) మరే, మేడంతా వెతికాను!- కనపళ్ళేదు, చివరికి-నీగదిలోకెళ్ళి పందిరిపట్టి మంచంకింద దూరి చూశాను!

ధన : (హాయిగా) అక్కడ దాక్కున్నాడా?

ప్రసా: అదేచిత్రం!-అక్కడా లేడు!

ధన : (విసుగ్గా) అఘోరించినట్లై ఉంది. వెధవ చెప్పడం నువ్వూనూ! ఇల్లాంటి వరకంలో ట్రా వేళాకోళం?

ప్రసా: వేళాకోళమేమిటి, శాతికోస్తేనూ?

నారా: అయితే మీరంతా కలిసి అతన్ని ఏదో చేశారన్నమాట! లేకపోతే నిక్షేపంలాంటి మనిషి నీళ్ళగదిలోనూ లేక, దొడ్లోనూ లేక ఇంట్లోనూ లేక, ఏమయిపోతాడండీ?

ధన : (కోపంగా సమాధానం చెప్పబోయి ఆగి విసురుగా వెనక్కి తిరిగి) ఖర్మ!-ఎరక్కపోయి వచ్చానున్నాను. ఈ దిక్కుమాలిన బేరానికి?

ప్రసా: (ఆలోచించి) పోనీ నూతులోకి కూడా తొంగిచూసి రానా, బావా?

ధన : ఏడిశావు, ఊరుకోరా!

నారా: నూతులో చూస్తావా? ఏమండోయి ధనరాజుగారూ, ఇదేం సామాన్యంగా లేదు!

ధన : (తలపట్టుగుని) ఈపిచ్చిపీనుగు మాటుచ్చుగుని మీరూ ఇదవుతా రేమిటండీ? ఒరేయి, నువ్వు లోపలికి ఫో!

[ప్రసాదం కోపంగా M.P. కేసి నడుస్తాడు. రామారావు ఓపువ్వు చేతో పట్టుగుని, చిరునవ్వుతో కులసాగా మేడమీంచి వస్తూ వీళ్ళందర్నీ చూచి పువ్వు దాచేస్తాడు. ప్రసాదం అందరికన్నా ముందర రామారావుని చూస్తాడు.]

ప్రసా: (ఉత్సాహంగా) బావోయి! ఇదిగో మేడమీంచి వచ్చారు!- మేడమీద ఎక్కడ దాకున్నారు?

ధన : (తెల్లబోయి) ఆ!-ఇంట్లోనే ఉన్నారూ? (హాయిగా నిట్టూర్చి) హమ్మయ్య! ఎంతకంగారు పెట్టావయ్యా, మమ్మల్ని! మేమిక్కడ ఛస్తూంటే, మీరు హాయిగా మేడమీద కూర్చున్నారూ?- అన్నట్టు అసలు మేడెందు కెక్కారు మీ కేం పనండీ, అక్కడ?

రామా: మేడ చూడ్డాని కెళ్ళాను.

ధన : ఎవర్నడిగి వెళ్ళారు ? అక్కడ మా అమ్మాయి ఒకత్తే ఉంది. పరాయివాళ్లు ఆమటుగా జొరబడి పోవడమే ?

రామా: అంతకోపం ఎందుకండీ ?–అందంగా ఉంటే చూద్దామని వెళ్ళాను!

ప్రసా: ఏమిటదీ ?

రామా: మేడ.

ధన : అయినాసరే, నుమ్మల్ని అడగాలి. ఇదేమన్నా మీ సొంతకొంపా? (ప్రసాదం హాయిగా సిట్టార్చి M. B. లోకి చక్కాపోతాడు.)

నారా: ఏం, రామం (అని సాభిప్రాయంగా కళ్లు మేడవైపు తిప్పుతాడు.)

రామా: (ఉత్సాహంతో) ఆల్ రైట్ ! (అని రహస్యంగా వువ్వు చూపిస్తాడు)

ధన : ఆల్ రైటేమిటి ?—ముందు మీరివ్వవలసిన అయిదు వందలూ, నేను మీకు వ్రాసిన ఆ వుత్తరం ఇల్లా పారేసి, మీవాణ్ణి తక్షణం తీసుకుపొండి!

నారా: అయితే మీబస్తాల కథ మీరు మానరన్నమాట సరే, ఇహనో ఇప్పుడో పోలీసులు వస్తారు. మీరు వ్రాసిన ఉత్తరం వాళ్ళ చేతుల్లో పారేస్తే, వాళ్ళే నిర్ణయిస్తారు. మీకు రావల్సి అయిదు అయిదువందల

రూపాయలో, అయిదు సంవత్సరాల జైలో! (అని విసురుగా, కుర్చీలో కూచుంటాడు.)

ధన : మళ్ళీ పోలీసులూ జైలో అంటారేమిటండి, ఖర్మ! (బాధగా) ఎరక్కపోయి రాశాను ఆ ఉత్తరం (కసిగా) ఇదిగో, ఈయనే కథలు రాస్తాడూ కవిత్వం చెపుతాడు అంటే కంగారులో మతోయి చెప్పిందల్లా రాశాను! కొంప మునిగింది! నిజంగా చెప్పండి! మీరు అయిదు కిచిలీ బస్తాలూ......

నారా: నాకు తెలియదు.

ధన : (తెల్లబోయి) ఆ!-ప్రమాణం చెయ్యండి!

నారా: అనుమానం ఉంటేగా?

ధన : అయ్యో!-మొహం మీద అల్లా తెగేసి అబద్ధమాడతారేమిటండీ?

నారా: (రామారావుతో) ఈ పాటికి రావలసిందేనోయి పోలీసులు!

రామా: గోతుల రోడ్డుకదూ? అంచేత ఆలస్యం అవుతుంది.

ధన : (ఆదుర్దాగా ఇటూ అటూ చూసి) ఏమండి?- నారాయణరావుగారూ! పోనీ రెండు రూపాయలు కొట్టేసుకుని, మిగతా నాలుగువందల తొంభై ఎనిమిదిరూపాయలు, నాకాగితం నాకు పారెయ్యండి ఎందుకొచ్చిన గొడవ!

నారా; (టైము చూసుకుంటూ లేచి) ఇంకా ఆలస్యం చేస్తున్నారేమిటో! నాకంటా ముందే బయల్దేరారు, జీపులో !

ధన : (హడలిపోయి) జీపు కారులోనే! (కంగారుగా) ఖర్మ! మరో పావలా కొట్టేసుగోండి-అయ్యో అల్లాగోడ్డుకేసి దిక్కులు చూస్తారేమిటండీ ?

నారా: అబ్బ-కాస్సేపు విసిగించకండి! బస్తా వందట ! ఏం కథ!

ధన : కథా! సరే, మరో పావలా కొట్టేసుకుని, మిగతా నాలుగువందలు తొంభై ఏడున్నరా తగలెయ్యండి ఇంకెప్పుడూ బస్తావంద చెప్పను!-(లెంపలువాయించుకుని) సరేనా? (రుద్ధకంఠంతో) ముసల్లాణ్ణి మరీ ఇంత క్షోభ పెట్టడం మీకు న్యాయం కాదు !

రామా; (జాలిగా) పోనీవోయి గొడవ! జాలేస్తోంది.

నారా: ఆయనమీద మధ్య నీకెందుకోయి జాలి ? అమాయకపు రైతులికి అప్పులిచ్చి, చక్రవడ్డీలు కట్టి వాళ్ళపొట్టకొట్టి, ఆస్తులు దోచుకుంటున్నప్పుడు, ఆ రైతుల ఏడుపు లేమన్నా ఈయన చెవినిపడ్డాయా ? కాస్తేనా జాలిపడి, కాసీమైనా వదలి పెట్టాడా? మన కెందుకోయి, ఈ తంపి ? ఆ పోలీసులొచ్చి చూసుకుంటారు !

ధన : (ఉడుకుమోత్తనం మితిమీరిపోగా) అయితే నా డబ్బుకాజేసి, పైగా నన్ను జైల్లో పారేయిస్తారా ?- ఏడుస్తూ) ఇంత అన్యాయంటండీ!

నారా; (ఏదో విన్నట్టు గబుక్కున లేచి) అరుగో, వచ్చినట్టు న్నారు, పోలీసులు!

ధన : (హడలిపోయి, నారాయణరావు చేతులు పట్టుగుని) నారాయణరావుగారూ!- బాబ్బాబు! ఇవి చేతులు కావు!

నారా: (ఒక్కక్షణం ఆలోచించినట్టు ఆగి) సరే! మీరు ఇంతగా ప్రాధేయపడుతున్నారు గనుక, ఓ పని చెయ్యండి! మీ ఉత్తరం వెనక్కొస్తుంది. మీ డబ్బా మీకు దక్కుతుంది.

ధన : (నమ్మలేనట్టు చూస్తూ) నాడబ్బే!- చెప్పండి, ఏం చెయ్యమన్నా చేస్తాను!

నారా: మాట తప్పితే!

ధన : దేవుడుమీద ఒట్టు!

నారా: అయితే వినండి! మీరు రాసిన ఉత్తరం, అణా పైసల్తో మీకు రావలసినడబ్బు ఇచ్చేస్తాను. ముందు రామారావుని మీ అల్లుడిగా చేసుగోండి అంతే!

ధన : (తెల్లబోయి) ఏమిటీ! అల్లుడా! (అని బాధగా చూస్తూ తల అడ్డంగా ఆడిస్తూ ఏంతోచక వెనక్కి

అడుగు వేస్తాడు. L. F. అవతలనుంచి "ధనరాజూ! ధనరాజు!" అని కేకలు వినిపిస్తాయి. ధనరాజు బిగుసుకుపోయి వింటాడు)

నారా: అదుగో పోలీసులుకూడా వచ్చినట్టున్నారు! లోపలికి రమ్మనవోయి, కాగితం ఇచ్చేద్దాం అయిదా. రేళ్ళు జైల్లో కూచుంటే నేగాని ఈజబ్బు కుదరదు! (రామా రావు L. F. కేసి నడుస్తాడు)

ధన : (నారాయణరావు రెండు చేతులూ పట్టుగుని) నారాయణరావుగారూ!

నారా: చెప్పానుకదండీ! (రామారావు L. F. దగ్గర ఆగుతాడు)

ధన : ఖర్మ! కులము గోత్రమూ తెలియకుండా కూతుర్ని ఎల్లా కట్టబెట్టవయ్యా?

నారా: వెనక వచ్చినవాళ్ళ సంగతులు తప్పాకునేబదులు) ఎదురుగుండా ఉన్న మనిషినిచూసి నిర్ణయించు గోడం మంచిది!

(L. F. లోంచి గట్టిగా "ధనరాజు!—ధనరాజు!" అని అరుపులు తలుపుమీద కర్రతో కొట్టినట్టు చప్పుడు వినిపిస్తాయి)

చెవ: (R. F. లోంచి వచ్చి, L. F. కేసి వడుస్తూ, ఓరదీ!– ఓమూల్నించి ఒత్తూంటూనే కాకల్లా అరుత్తారేం? (అంటూ L. F. లోకి తిన్నగా వెళ్ళిపోతాడు, నారాయణరావు, రామారావు తాపీగా

నిలబడతారు. ధనరాజు ఏక్షణమైనా పేలిపోడానికి సిద్ధంగాఉన్న రబ్బరుబుడగలా చూస్తూ నిలబడి పోతాడు. చెవలయ్య L. F. లోంచి కంగారుగావచ్చి) అయ్యగారూ! పోలీసు లొచ్చారు!

ధన : (ఒక్కదూకులో నారాయణరావు దగ్గిరకెళ్ళి) నారాయణరావుగారూ! నేను ఒప్పుగుంటానుగాని, ముందు ఆ యములాళ్ళని పంపించెయ్యండి!

నారా: రామం !– ఓ అయిదు నిమిషాలు ఆగమని చెప్పు ! (రామారావు L. F లోకి వెడతాడు)

ధన : (నిట్టూర్చి) ఏమండీ? పెళ్ళికి ఒప్పుగుంటే నా డబ్బూ, నేను రాసిన కాగితం నాకు పారేస్తారా? ఇంక జన్మలో ఎవ్వరికీ అరువివ్వను!

నారా; అల్లానేగాని, పెళ్ళిప్పుడు అయిపోవాలి!

ధన ; అంత నిమిషాలమీద ఎల్లాగండీ ? ఉన్నది ఒక్కగా నొక్కకూతురు! కాస్త ముద్దూ ముచ్చటా తీరాలా? ఈవేళ పురోహితుడి దగ్గరకెళ్ళి ముహూర్తం పెట్టించు – కొస్తాను, సరేనా?

నారా: అయితే ముందిప్పుడు ప్రధాన చెయ్యండి డబ్బంతా ఇచ్చేస్తాను! పెళ్ళవగానే కాగితం ఇచ్చేస్తాను.

ధన : అదేమిటండీ మరీను! నా మాటమీద ఆమాత్రం నమ్మకం లేదూ, మీకూ?

[రామారావు L.F. లోంచి వస్తాడు.]

నారా: మాటల్ని నమ్ముకుని ముందుకెడితే సాధారణంగా మాటలే మిగుల్తాయి! ముందు ప్రధానం చెయ్యండి. ఉబ్బిదిగో! (అంటూ పర్సుతీసి అయిదువందల రూపాయల నోట్లు తీస్తాడు)

ధన : (కళ్ళు మిటగరించి చూస్తూ) ఎంత?

నారా: అయిదువందలు! మీరు కోరిన ధనం చేతులో తిరుగే పచ్చనోట్లు, చంద్రుడ్లాంటి పెళ్ళికొడుకు! ఊఁ అనండి, మీవయి పోతాయి

(ధనరాజుడబ్బుని ఆరాధనతో చూచి, నిట్టూర్పితలపంకించి R F. కేసి తిరుగుతాడు)

ధన : చెవలయ్యా

చెవ : ఏం బాబయ్యా!

ధన : ప్రసాదం ఏం చేస్తున్నాడు!

చెవ : నీళ్ళోసుగుంటున్నారండి.

(ధనరాజు నోట్లకేసి మరో చూసి మేడపైకి వెడతాడు.)

రామా: చెవలయ్యా! కొంచెం మంచినీళ్ళు తెచ్చిపెట్టు! (చెవలయ్య R.F. లోకి వెడతాడు.) నారాయణ రావు! వాళ్ళు మీ దివాణంలో జవాన్లలా ఉన్నారేమిటోయి?

నారా: లా ఉండడ మేమిటీ? వాళ్ళే!- ఇప్పుడు పోలీసులు ఎక్కడ దొరుకుతారు మనకి? అగి సరేగాని, ఆల్రైటనేశావు. ఆవిడ అంగీకారం పుచ్చుగున్నావా?

రామా: పూర్తిగానూ! చెట్టెంత జమీందారు మనకి సాయం ఉన్నాడని కూడా చెప్పాను,

నారా: అంతేలే అవసరం తీరాక అంతా చెట్టూ చేమల్లాగే కనిపిస్తారు.

[మేడమీంచి ధనరాజు, శాంత వస్తారు. R.F. లోంచి చెవలయ్య ఓ గ్లాసుతో నీళ్ళుతీసుగుని వస్తాడు.]

రామా: అక్కర్లేదు లే! (చెవలయ్య అదోలా చూచి బల్ల మీద గ్లాసు పెట్టేస్తాడు)

ధన: రామారావుగారూ!– నాతల్లిని అల్లారుముద్దుగా పెంచాను. (రుద్ధకంఠంతో) తల్లి లేని పిల్ల!–శుద్ధఅమాయి కురాలు! నాపిల్లనీ పిల్లలతోపాటు నా ప్రాణాల్నీ మీ చేతులో పెడుతున్నాను. (అంటూ చేతులుకలిపి ఎల్లా చూసుగుంటారో, ఏమిటో కళ్లనీళ్లు తుడుచు గుంటాడు)

[చెవలయ్య ఉత్సాహంతో M B. లోకి పరిగెడతాడు)

రామా! అధైర్యపడకండి! ప్రాణంకంటే ప్రాణంగా చూసు గుంటాననీ ప్రమాణం చేస్తున్నాను (చేతులు వదిలేస్తారు.)

ధన: నారాయణరావుగారూ, ఈ పెళ్ళి మీరు చేయిస్తున్నారు. బాధ్యత అంతా మీదే!

నారా: తప్పకుండానూ!– అల్లానుంచుంటా వేమిటోయి? మామగారికి నమస్కారం చెయ్యి! (రామారావు, శాంతా, చిరునవ్వుతో ధనరాజుకి నమస్కరిస్తారు)

(చెవలయ్య M.B. లోంచి పరుగులో వచ్చి ధనరాజు చేతిల్లో అక్షింతలు పోస్తాడు.

ధన : (విసుగ్గా) ఇదేమిట్రా?

చెవ : అచ్చింతలు, బాబయ్యా!- ఎయ్యండి?

నారా: నౌకరంటే అల్లాఉండాలి! దీవించండి, ధనరాజుగారూ!

ధన : (చెవలయ్యని తినేశేలా చూసి, నవ్వు తెచ్చిపెట్టుగుని శాంత తలమీద మాత్రం అక్షింతలు వేసి) అమ్మాయి! ఇంక నువ్వు లోపలి కెళ్ళమ్మా!

(శాంత, రామారావుకేసి, సిగ్గుపడుతూ చూసి కొద్దిగా నవ్వి M.B. లో కి వెళ్ళిపోతుంది.)

నారా: ఇదిగో మీ డబ్బు (ధనరాజు సంతోషంతో అందుకుని కళ్ళకద్దుగుని లెక్కెట్టుగుంటాడు) అన్నీ సరిగ్గాఉన్నాయండి?

(చెవలయ్య M.B. లోకి వెడతాడు.)

ధన : చిత్తం! కాని, నీకు హోమీ క్రింద ఉన్నప్పుడు, ఆయన భోజనానికీ టిఫిన్లకీతలంట్లకీ వగైరాలకి పదిహేనురూపాయలు దాకా కర్చయింది. మరి దానిమాటేమిటి!

నారా: (తెల్లబోయి) అయ్యో మీ యిల్లు బంగారం గానూ! ఇప్పుడతడు మీ అల్లుడే కదండీ!

ధన : (వ్యవహార ఫక్కీలో నవ్వి) అవుననుకోండి!-కాని నేను చెబుతున్నది అంతకి ముందుమాట కదండీ?- అంచేత అది వ్యాపారం ఖర్చే! ఇప్పించండి!

నారా: ధనరాజుగారూ! చివరికి మీనైజం మాత్రం పోనిచ్చుగున్నారు కాదు!- సరలే. తీసుగోండి! (ఇచ్చి) మరి పెళ్ళెప్పుడు చేస్తారు?

ధన : (డబ్బు పుచ్చుగుంటూ, హాయిగా నవ్వి) ఇదుగో, మధ్యాహ్నం పురోహితుడి దగ్గరకెళ్ళి ముహూర్తం పెట్టించుగొస్తాను.

నారా: అయితే సాయంత్రం మళ్ళీ రామారావుని ఓసారి పంపిస్తాను.

ధన : ఎందుకండీ ఖర్మ!- నేను కబురంపిస్తానుగా!

నారా: సరే!-భోగారావు ఇంటికి కబురు పంపించండి. వస్తాం!

ధన : వెళ్ళిరండి, బాబూ!- పెళ్ళినాటికి మీ నాన్నగార్ని కుటుంబాన్ని అందర్నీ తీసుగురావాలి సుమాండీ?- మీరు చేయిస్తున్న పెళ్ళే ఇది!

నారా: అల్లానే!నమస్కారం!

ధన : నమస్కారం!

రామా: (ఉత్సాహంగా) నమస్కారమండీ!

ధన : మంచిది, నాయనా!- వెళ్ళిరా!

[రామారావు,నారాయణరావుL.F. లోకి వెడతారుధనరాజు తలపంకించి, గుండెలమీద చెయ్యేసుగుని, హాయిగా నిట్టూర్చి, L.F. లోకి వెళ్ళి ఒక్కక్షణం ఆగి మళ్ళీ వస్తాడు.] ప్రసాదం!—ప్రసాదం!

ప్రసా: (R. F. లోంచి వస్తూ) ఏం బావా ?

ధన : ఇంత సేపూ నీళ్ళోసుగోడమేరా

ప్రసా: నీళ్ళు ఇందాకానే పోసుకున్నాను, బావా! పోసుగుని...

ధన : మళ్ళీ పేకాడుతున్నావా ?

ప్రసా; (హడలిపోయి) నీకెల్లా తెలుసు?

ధన : తెలివి తెల్లారినట్టే ఉందిగాని చెప్పింది జాగ్రత్తగా విను !

ప్రసా: (తలఊపి, అటూ ఇటూ చూసి) అన్నట్లు బావా! వీళ్ళంతా ఎరీ ?

ధన : అబ్బ! వినరా! అమ్మాయి అందంగా ఉందీ, పైగా బోల్డు ఆస్తి ఉందీ అని పసిగట్టి ఎగరేసుగు పోదామని వచ్చిన రౌడీల్రా వీళ్ళు !

ప్రసా: అబ్బా, నిన్నే !

ధన : నీమొహాం! నన్ను కాదు. శాంతని !

ప్రసా; (తెల్లబోయి) శాంతనా ?

ధన : మరేమనుకున్నావు? వాళ్ళని వొదిలించుగుని క్షేమంగా బయట పడేటప్పటికి నా తల ప్రాణం తోకొచ్చింది. అసలు మరోడయితే జైలుకి పోవలిసిందే !

ప్రసా; బాబో, జైలే !- బావా ! జైలో పేకాడుకోనిస్తారా?

ధన : చావగొట్టి చెవులు మూస్తారు, ఖర్మ! అది సరేగాని ఈ రాడీలున్నారే వీళ్లు సామాన్యులు కారు. మళ్ళీ ఏం కుట్రలు పన్నుతారో ఏమిటో! అంచేత శాంతని నీకిచ్చి ఈవాళ రాత్రే పెళ్ళి చేసేస్తాను. తీరిపోతుంది!

ప్రసా: (ఆశ్చర్యంగా, ఆనందంగా) ఏమిటీ! శాంతకీ నాకూ పెళ్ళా?- భలే, భలే!

ధన : నువ్వు అట్టే ఎగిరి అల్లరి చెయ్యకు, ఈ పెళ్ళి గప్ చిప్‌గా జరిగిపోవాలి. తెలిసిందా (ప్రసాదం నోరు మూసుకొని తల ఆడిస్తాడు.) చెవలయ్యా! చెవలయ్యా!

చెవ: (M. B. లోంచి వస్తూ) ఏటి, బాబయ్యా!—

ధన : ఇల్లారా! ప్రసాదానికి, శాంతకి ఈ రాత్రే పెళ్ళి!

చెవ: (ఆశ్చర్యంగా) ఒరోరికీ!

ధన : ప్రసాదానికీ, శాంతకీరా! అరేంజిమెంట్లన్నీ టకటకా జరిగిపోవాలి!

చెవ: అదేంటండీ? మరి ఇందాకా!

ధన : (కోపంగా) ఖర్మ, నువ్వు నోరు ముయ్యరా!— ప్రసాదం! నువ్వు చెవలయ్యతో బజారుకెళ్ళి, నీకు ఓజత పట్టుబట్టలూ, శాంతకి ఓ పట్టుచీర, మంచి రవికలగుడ్డ, రెండు సాదాచీరలూ, నాకు నాలుగు చాపులూ నీకాతాలో పద్దురాయించి తీసుకురా!

ప్రసా: నీకూ్కూడా ఎందుకూ కొత్తబట్టలు ?

ధన : (చిలిపిగా నవ్వి) పెళ్ళికూతురు తండ్రిని కదురా, అందు కని! అసలు పురోహితుణ్ణి కనుక్కుంటే ఆరు తెమ్మంటాడు. నువ్వు కనక నాలుగని చెప్పాను వచ్చేటప్పుడు సుబ్బయ్యకొట్టుమీద తలో శేరు అపరాలు కూడా పట్రా! మిగతావన్నీ నేను తెస్తానులే !

ప్రసా; ఇంకా మిగతావి ఏమున్నాయి? కొబ్బరిబోండా మేగా? అదీ తెస్తాను. రారా చెవలయ్యా!

[ప్రసాదం హుషారుగాను, చెవలయ్య తెల్లబోతును, L. F. లోకి వెడతారు. ధనరాజు హాయిగా నవ్వుతాడు]

ధన : తుక్కుకాగితం ఓటిపుచ్చుకుని, నన్నే పడగొడదామనుకున్నారు ఈ కుఱ్ఱకుంకలు! ధనరాజంటే ఏమిటో రేపు తెలుస్తుంది. (మళ్ళీనవ్వి) ఈ పెళ్ళిచేసి ప్రసాదం రెండు లక్షలఆస్తి చేజిక్కించుకోవాలి ! (కులుకుతూ) అప్పుడుగాని ఈ వెఱ్ఱిమనస్సుకి తృప్తిఉండదు (అని మళ్ళీనవ్వి కుర్చీలో తీరిగ్గా కూచుని కూనిరాగంతీసి, M. B. వైపు చూసి) అమ్మాయి ! శాంతా !- కాసిని మంచినీళ్ళు తెచ్చిపెట్టమ్మా! (అని మళ్ళీ కూనిరాగం తీస్తూంటాడు)

[శాంత M. B. లోంచి గ్లాసుతో నీళ్ళుతీసుకు వస్తుంది. మొహం జేవురించి నట్టుంటుంది. కళ్ళమ్మట నీళ్ళు కారుతుంటాయి. గ్లాసు పుచ్చుకుంటూ ధనరాజు శాంతవైపు ఆనందంతో చూసి, కన్నీళ్లు తుడుచుకుంటున్న శాంతని ఆశ్చర్యంతో పరికిస్తాడు. శాంత తల తిప్పుకుంటుంది]

ధన ; అదేమిటి, శాంతా!-ఏడుస్తున్నా వెందుకూ? (పుచ్చుకున్న గ్లాసు పక్కన పెట్టి) ఈ శుభ సమయంలో అమ్మ లేదనా ? ఏం చేస్తాం!- ఋణం లేదు, అంతే !

శాంత: (తటాపటాయించి, మెల్లగా) అది కాదు నాన్నా !

ధన : మరేమిటీ? చెప్పమ్మా! (లేస్తూ) నాన్నని నేనున్నాగా! చెప్పు !

శాంత: (మొహం తిప్పుకుని, ఆవేశంతో) మావయ్యతో పెళ్ళి నాకిష్టం లేదు, నాన్నా !

ధన : (దెబ్బ తిన్నట్టు చూస్తూ) ఏమన్నావు ? ఇష్టం లేదూ ?- నిక్షేపంలాంటి సంబంధం వచ్చి చేడి కుదురుస్తే, ఇష్టం లేదట ! తల్లకిందులుగా తపస్సు చేస్తే దొరుకుతుందటే రెండు లక్షల ఆస్తి ?- పైగా మనిషి మంచివాడు, మనవాడు ! ప్రసాదానికి ఏమిటే లోటు ?

శాంత: (తలదించుకుని, ఏడుపు ఆపుకుంటూ) నీకు తెలీదా నాన్నా ?

ధన : (కాస్త తబ్బిబ్బుపడి) చాల్లెద్దూ, చెప్పొచ్చావ్ ! తెలివి తేటలేమన్నా కొరుక్కు తింటామా?- అయినా ఈ సంబంధం మీ అమ్మ కోరుకుంది, నాకూ నచ్చింది. ఆ !- అంతా ఆలోచించే స్థిరపరిచాను.

శాంత: (బాధగా) నన్నేమీ అడగక్కర్లేదా ?- (రుద్ధ కంఠంతో) అమ్మఉంటే ఇల్లా చేస్తుందా ?

ధన : (విసుగ్గా) ఉన్న నాన్నని ఇంత గౌరవించావు ఇంక లేని అమ్మగురించి కలవరిస్తా వెందుకు ?- ఏమి టాడ గాలే నిన్ను ?- 'ఈ పెళ్ళి నీ కిష్టమేనా ?' అని కుఱ్ఱ పిల్లవి నిన్ను కనుక్కోవాలా, నేను ? ఇంక పెద్ద వాళ్ళం బతికివుండి లాభం ఏమిటి ?- పైగా నీకంటె చెప్పలేదు గాని, ఈ సంబంధం చెయ్యాలని మీ అమ్మా నేనూ ఎప్పుడో నిశ్చయించుకున్నాం.

శాంత :(రోషంతో) అయితే, ఇందాకా ఆ ప్రధానం ఎందుకు చేశావు ?

ధన : అదా నీబాధ ! (కొంచెం నవ్వి) అదంతా ఉత్త నాటకమే !- డబ్బులాగడానికి, అంతే !

శాంత: (నమ్మలేనట్టు చూస్తూ) డబ్బుకోసం జీవితాల్తో నాటకమాడతారా ?

ధన : ఏమొచ్చిందిప్పుడు ? ఖర్మ అదంతా అబద్ధమే !

శాంత: అల్లా జరగనే లేదంటావా ?

ధన : (మూపు తప్పించుకుని) జరిగిందనుకో !

శాంత: అనుకోవడ మేమిటి, నాన్నా !- ఇంట్లో ఉన్నదాన్ని బయటికి పిల్చావు. పిల్చి మా చేతులు కలిపావు. కలిపి మమ్మల్ని ఆశీర్వదించావు ! (ఏడుస్తూ) ఇంకా పెళ్ళంటూ వేరే అవ్వాలా ? ఈ జీవితానికి ఆయనే నాకుభర్త !- ఆయన్నే మనసారా ప్రేమిస్తున్నాను !

ధన : (తెల్లబోయి ఒక్క క్షణం నిలబడిపోయి) ప్రేమిస్తు న్నావు? (ఆవేశంతో) ఆస్తిపాస్తులు లేని అభాగ్యున్ని కట్టుగుని ఏం సుఖం అనుభవించగలవు, శాంతా! కడుపులో రగిలే ఆకలి, కళ్ళల్లో మెరిసే ప్రేమని మూడునిముషాల్లో మటుమాయం చేస్తుంది, తెలుసా! కుఱ్ఱబుద్ధితో వెఱ్ఱి ఆలోచనలు చెయ్యక చెప్పినట్లు విను!

శాంత: (ఆవేశంతో ఏడుస్తూ) జీవితంలో ఇంతవరకూ ఎప్పుడూ నీమాటకి ఎదురాడలేదు. ఇంక జీవితాంతం వరకు నీమాట వేదంలా పాటిస్తానని కాళ్ళు పట్టుగు ప్రమాణం చేస్తున్నాను. (కాళ్ళుపట్టుగుని ఏడుస్తుంది) ఈఒక్కసారీ క్షమించు, నాన్నా!

ధన : (తప్పించుకుని, వెనక్కి వెళ్ళి) చాలు చాలు నువ్విల్లా తయారవుతావనుకోలేదు శాంతా!! అనవసరంగా బాధపడిక అదంతా మరిచిపో! డబ్బుకోసం లక్ష అంటాం, అవన్నీ జరుపుతామా?

శాంత: (అసహ్యంతో, ఆశ్చర్యంతో, రోషంతో వెనక్కి నడిచిన శాంత ఆవేశపడుతూ ఉరుముతున్నట్టు చూస్తుంది) నీడబ్బుకోసం నాజీవితం నాశనంచేస్తావా, నాన్నా?

ధన : (విసుగ్గా కోపంగా) శాంతా?

శాంత: (ఏడుస్తూ) కోపం ఎందుకు? నీ ఆలోచన నాకు తెలుసు, నాన్నా! ప్రసాదానికి నన్ను ఎరచూపెట్టి

రెండు లక్షల ఆస్తి నీచేతులో పడగానే అతణ్ణి వీధు లోకి గెంటుతావు!– నాబతుకే నరకంచేసి నవ్వుతూ నువ్వు డబ్బు లెక్కెట్టుగుంటావు!

ధన : (కోపం పట్టలేక మీాదికి వెడుతూ) నోర్మూయి!

శాంత: (మతిపోయినట్లు చూస్తూ) ఆతరవాత – ఆతరవాత నాక్కూడా ఇంతవిషం పెట్టు! నేచస్తే నీకు నాతిండి ఖర్చుకూడా మిగుల్తుంది!

ధన : శాంతా! (అని గట్టిగా అరిచి, ఉగ్రుడై పోయి, పశుకోపంతో శాంత చెంపమీాద సాచికొడతాడు)

శాంత: (బెదరిపోయి) నాన్నా! (అని వెఱ్ఱిగా అరిచి, ఏడుస్తూ తండ్రినిచూచి) నాన్నా! (అని వొణు కుతూ పలికి చేత్తో నోరుమూసుగుని పెద్ద పెట్టున ఏడ్చేస్తుంది)

ధన ; (శాంత చెంపకేసి, వొణుకుతున్న తన చేతి కేసి వెఱ్ఱివాడిలా చూసుగుని, పొంగి పొరలేదుఃఖముతో శాంతని దగ్గరకు తీసుగుంటూ) అమ్మా శాంతా! పాపిష్టి వాణ్ణి!– ఎంత దెబ్బ కొట్టానమ్మా, నిన్ను! ఏడవకు తల్లీ, ఏడవకు! ఎందుకమ్మా అంతమాటన్నావు? నీకూ అంత నీచుడిగా కనిపిస్తున్నానా!– నిన్ను సుఖపెట్టాలనే కదుటే, ఇన్ని ఆవస్థలూ పడి సంపాదిస్తున్నాను. నీకంటే నాకు ఇంకెవ్వరున్నారు, చెప్పూ...నీకెక్కడ కష్టం కలుగుతుందోనని, అన్ని

సుఖాలు విడిచి, అష్టకష్టాలు భరించి అల్లారు ముద్దుగా పెంచానే నిన్ను...అందుకు ఫలితంగా నన్నింతమాట అనేస్తావా, శాంతా!

శాంత; (తండ్రి బాధచూచి ఆగలేక) క్షమించు నాన్నా!- ఆవేశంలో అనేశాను.

ధన : ఆవేశం కాదమ్మా అది అజ్ఞానం! ప్రపంచం పోకడలు నీకేం తెలుస్తాయి? డబ్బు చేసుగునే మనిషిని చూసి ఈ ప్రజలు లోభి రాక్షసుడు అని పేర్లెడతారు. డబ్బు చెడ్డదని ప్రచారం చేస్తారు. ఎందుకోసమో తెలుసా - డబ్బువాళ్ళకి అక్కర్లేక కాదు, డబ్బుమీద అసహ్యం ఉండికాదు — పక్కవాళ్ళు బాగు చేసుగుంటున్నారనే ఈర్ష్యకొద్దీ లోపలకుళ్లుతూ పైకి అల్లా అనడం పరిపాటయిపోయింది. కాకపోతే డబ్బులేని మనిషినిచూచి ఈప్రజలే కుక్క, అన్నట్లు కసిరేస్తారేం? కుష్టురోగిని చూచినట్లు చీదరించుగుంటారేం? నామాట నమ్ము శాంతా! ప్రతిమానవుడి జీవితగమనానికి డబ్బు ఒక ముఖ్యాధారం. కాదని బతికే మనిషిని చూపెట్టు!

శాంత: అందుకని డబ్బుకోసం నీతినియమాలు వదిలేస్తామా, నాన్నా?

ధన : (వెటకారంగా నవ్వి) నీతినియమాలు!- హు నీతి నియమాలు సంపాదించలేని సన్యాసులు బతగడానికి

పెట్టుగున్న నికృష్టపుగోడలు! (గుండెలమీద ఆవేశంతో కొట్టుగుంటూ) డబ్బుకున్న విలువ అది లేక బాధపడ్డవాడికి బాధపడి ఆర్జించినవాడికీ నాకు తెలుసు శాంతా! డబ్బులోనే పుట్టి, డబ్బులోనే పెరిగావు కాబట్టి, దారిద్ర్యంలో ఉండే దుర్భరత్వం నీచత్వం నీకెల్లా తెలుస్తాయి? అతన్నే కోరుకుంటే అన్ని సుఖాలు విడిచి, కట్టుగుడ్డల్తో బయటికి నడవ వలిసి వస్తుంది. ఆతరవాత నువ్వు కడుపు కాల్తోందని గోలెత్తినా కులంలేని మీకు ఈ సంఘం పిడికెడు అన్నంకాదు ఒక్క రాగికానీకూడా దొరకనియ్యదు తెలుసా? అప్పుడీ రామారావు అందం, తెలివి నీ ఆకల్ని తీరుస్తా యనుకుంటున్నావా?

శాంత: అయినా సరే, నాన్నా!

ధన: (ఆదుర్దాగా చూస్తూ) ఆ!– అంత మూర్ఖత్వం పనికిరాదు. శాంతా! ముంచుగోస్తున్నా మూర్ఖత్వం ముందు వెనుకలు చూడనియ్యదు, నిదానంగా ఆలోచించు! కట్టుగుడ్డల్తో ఇంటినుంచి కదుల్తున్నావని తెలుస్తే ఈ రామారావు ఛాయలకి వస్తాడని చూస్తున్నావా? అసలు నిన్ను కన్నెత్తికూడా గుర్తించడు. అతన్ని ఆకర్షించింది, నీ అందంకాదు మన డబ్బు!– అతను ప్రేమించింది నిన్ను కాదు. నీకు వస్తుందనుకుంటున్న నా డబ్బుని!

శాంతా: కాదునాన్నా !- ఆయన అటువంటివారు కాదు !

ధన : (తెల్లబోయి) హుఁ !- నానా అవస్థలూపడి, ఇన్నా ళ్ళూ పెంచిన తండ్రిని ఈమాత్రం అర్థం చేసుగున్న నువ్వు, ముక్కూ మొహమూ ఎరగని ఆమనిషిని ఒక్కరోజులో అంత అర్థం చేసుకోగలిగావా ? పొర బడుతున్నావు, శాంతా!- శాంతా ! నామాట విను ! నాకోసమైనావిను, శాంతా ! (ఓడిపోతున్నరోషంతో) తండ్రిమాట తిరస్కరించి తిరిగితే అది మాత్రం నీకు శ్రేయస్సా !

శాంత: (బాధగా) నాన్నా !—

ధన : (ఆవేశంతో) అవును లే! బతుకంతా స్వార్థంతో నడ పానో, నీకోసం గడిపానో ఆపరమాత్ముడికే తెలుసు (దుఃఖానికి లొంగిపోతూ) నాకూ వృద్ధాప్యంవచ్చింది. బతికి నన్నాళ్ళూ బతగను. ఇంక నా సాయం నీకక్క ర్లేదుగదా అని-నామాట కొట్టేసి – (ఏడ్చేస్తూ) ఈ ముసలితనంలో నాఖర్మకి నన్నొదిలేసి, వెళ్ళిపోతావా శాంతా !

శాంత: (అపరాధిలా చూస్తూ, ఏడుస్తూ, తండ్రి దగ్గిరకి పరిగెత్తి కెడుతూ) నాన్నా !- అంత మాట అనకు నాన్నా ?

ధన : (శాంత దగ్గిర్నించి తప్పుగుని, ఆవేశంతో) వెళ్ళమ్మా వెళ్లు! ఇంత స్వార్థపరురాల వవుతావని గ్రహించు

కోలేకపోయాను, (తలపట్టుగుని) ఖర్మ !- పాలోసి పాముని పెంచాను!

శాంత: నాన్నా !-

ధన (విపరీతంగా బాధపడుతూ, ఆవేశంతో) నాన్న దుష్టుడు, నవ్వినవాడు ఇష్టుడు అనిపించినప్పుడే కన్నె పిల్లకి అధోగతి ఆరంభమవుతుంది. పుట్టగానే తల్లిని పొట్ట పెట్టుకొన్నావు. కాని (గుండెలు కొట్టుకుంటూ) నన్ను మింగినా - తీరిపోయేది - ఈదురవస్థ !- తప్పి పోయేది ! (గుండెలు గబుక్కుని నొక్కిపట్టుగుని) అమ్మా! (అంటూ నేలమీదికి కుంగిపోతాడు)

శాంత: (భయంతో, వెఱ్ఱిగా) నాన్నా !- (అని అరిచి, ధన రాజుని కుర్చీలో కూచో)బెట్టి నాన్నా ! ఆవేశపడక నాన్నా ! అసలే నీగుండె మంచిదికాదు! (అని ఆదు ర్దాగాతిరిగి, మందుసీసా గ్లాసు తీసుగువచ్చి మందు గ్లాసులో మందుపోస్తుంది.)

ధన : అయిపోయింది !

శాంత; (కూడలిపోయి) నాన్నా !

ధన ; కొడుకైనా, కూతురైనా నువ్వే అని ఆశపడ్డాను. సరేలే!- జన్మకి సరిపోయే పాఠం చెప్పావుగా!

శాంత: (దుఃఖంతో) ఇప్పుడెందుకు నాన్నా ! అదంతా-? ముందు మందుతీసుగో !

ధన : (నిరాశతో) ఎవరికోసం ?

శాంత: (భయంతో) అదేమిటి, నాన్నా !

ధన : ఇంకా ఎందుకే నేను బతగడం ?- (అంటూ ముంచుకొస్తున్న దగ్గుకి లొంగిపోయి) అమ్మా !

శాంత: (కంగారుగా తండ్రిని పట్టుగుని ఇటూ అటూ చూసి ఏడుస్తూ, పిచ్చిగా) చెవలయ్యా ! మావయ్యా! మావయ్యా !- (తిరిగి తండ్రినికుర్చీలో సగ్గా కూర్చోపెట్టి) నాన్నా ! ఈమందు తాగు తాగు ! నాన్నా నీ మాట వింటాను ! నాన్నా ! (ఏడ్చేస్తూ) అమ్మ-మీద ఒట్టు ! నువ్వు చెప్పినట్లు చేస్తాను నాన్నా-నాన్నా !

ధన : (నమ్మలేనట్టు చూస్తూ, ఆనందంతో) ఆ !-

శాంత: ఆవేశపడకు నాన్నా !- మందు తీసుగో (ధనరాజు వెఱ్ఱివాడిలా చూస్తూ మందు తీసుగుని, బరువుగా నిట్టూర్చి వెనక్కి జేర్లబడతాడు. శాంత ధనరాజు గుండెలు రాస్తుంది)

ధన : (ఓక్షణం ఆగి) హమ్మయ్యా!-శాంతా! నువ్వునామాట వింటావని నాకెప్పుడూ నమ్మకమే ! (అని మెల్లిగా లేస్తాడు.)

శాంత: లేవకు నాన్నా!-

ధన : ఫరవాలేదమ్మా!—నీమాటతో వెయ్యి ఏనుగుల బలం వచ్చినట్టుంది. ఆలస్యం అమృతం విషం అన్నారు. ప్రసాదానికీ, నీకూ ఈ రాత్రే పెళ్ళి జరిగేలా ముహూర్తం పెట్టించుకొస్తాను! (శాంత బాధతో మొహం తిప్పుకుంటుంది) శాంతా?— వెళ్ళిరానా? (శాంత ఏడుస్తూ తల ఊపుతుంది) మా బంగారుతల్లి!

(ధనరాజు చిరునవ్వుతో ఆశీసినట్టు తూలుకుంటూ L. F. లోకి వెళ్ళిపోతాడు ధనరాజు వెళ్ళిన మార్గంకేసి శాంత నీళ్ళునిండిన కళ్ళతో చూస్తూ, ఆవేదనతో వెనక్కి తిరిగి 'అమ్మా' అని పెద్దపెట్టున ఏడుస్తూ పోలుమధ్యగా కుప్పలా కూలిపోతుంది.

రంగం-4

[ధనరాజు ఇంట్లో అదే హాలు. చెవలయ్య M.B.లో ఉన్న గుమ్మానికి మామిడితోరణం కడుతూంటాడు. ధనరాజు ఓ పట్టుపంచకట్టుకుని, పట్టుకండువా జమాయించి ఉత్సాహంతో L. F. లోంచి వస్తాడు.]

ధన : ఏరా చెవలయ్యా! ఇంకా ఇవన్నీ కడుతూ కూచున్నావా? త్వరగా తెములు! ముహూర్తానికి ఇంక గంటే టైముంది!

చెవ : సిత్తం! అయిపోయిందండి. (కాస్త తటాపటాయించి) బాబయ్యా!

ధన : ఏరా?

చెవ ; సిన్నమాట సెప్పమంటారా?

ధన ; ఏమిటిరా ఆమాట?

చెవ : అమ్మాయిగారు ఇందాకణ్ణుంచి కంటికి మంటికి ఏకదారగా ఏడుత్తున్నారండి. ఆయమ్మ యేడుపు సూత్తుంటే నాకడుపు తరుక్కుపోతావుంది!

ధన : ఏం చెయ్యనురా, ఖర్మ! మరీ మాట వినకపోతే చావనా! చిట్టితల్లిమీాద ఎప్పుడూ లేంది, ఈవాళ చెయ్యి చేసుకోవలసి వొచ్చింది.

చెవ : ఎంతపని చేశారు, బాబయ్యా! తల్లిలేని పిల్లని కొడతారా? ఇంత ఇట్టంలేని పెళ్లిసెయ్యడం మంచిది కాదండి!

ధన : (విసుగ్గా) ఆహా ! తమరు అట్టే వాగటం కూడా మంచిది కాదండి ! నోరుమూసుగుని పనిచూసుగో!

ప్రసా: (M. B లోంచి వస్తూ) బావా! బాజాలింకా రాలేదేం

ధన : బాజాలేమిట్రా, ఖర్మ! భజంత్రీలురా !

ప్రసా: అవే, అవే!—రాలేదేం ?

ధన : వస్తాయిగాని, ఒరేయి ప్రసాదం! ముహూర్తానికి ఇంక గంటే టైముంది. నువ్వో లోపల మళ్ళీ ఎక్కడికీ తిరక్కు. ఒకవేళ ఇక్కడికి ఎవరేనా వస్తే 'నాకు పెళ్ళి పెళ్ళంటూ, నువ్వేమీ హడావుడి మొదలెట్టకు

ప్రసా: ఏం, చెప్పకూడదా?

ధన : అనవసరంప్రశ్నలడక్కు చెప్పినట్లు చెయ్యరా! మాట జారావంటే పెళ్ళి వీపుకి చేస్తాను !

ప్రసా: (చేదుగా చూస్తూ) అల్లానా! అయితే ఎవరితోనూ చెప్పను. (M. P లోకి తొందరగా వెళ్ళిపోతాడు)

ధన : ఈ పురోహితుడు. ఇంకా రాలేదేమిటి చెప్మా !— ఒరేయి చెవలయ్యా !

చెవ: బాబయ్యా !

ధన : నేను అల్లా వీధులో కెళ్ళి పురోహితుణ్ణి కేకేసు గొస్తాను గాని, నువ్విల్లు జాగ్రత్తగా చూస్తూండు.

[ధనరాజు L F. లో కి వెళ్ళి ఒక క్షణం ఆగి కంగారుగా మళ్ళీ వెనక్కి వస్తాడు]

చెవ: ఏం బాబయ్యా ?

ధన : (బెదురుతూ L. F. కేసి చూస్తూ) ఆ హామీదాసు రామారావు లేడురా? ఇక్కడేదో కొంప లంటు కున్నట్లు గబగబా చక్కా వస్తున్నాడు. ఇంట్లోకి వస్తాడేమో, ఖర్మ! ఒరేయి! నేను వెళ్ళి ఆవరండాలో నుంచుంటాను. వాడొస్తే నేను ఊళ్ళోలేనని చెప్పి పంపించెయి! ఆ? జాగ్రత్త (R. F.) లోకి కంగారుగా వెళ్ళిపోతాడు)

రామా: R. F. లోంచి "ధనరాజుగారూ" అంటూ పిలుస్తూ వచ్చి) ఏం చెవలయ్యా! మీ అయ్యగారున్నారా?

చెవ: తమరా బాబయ్యా? అయ్యగారు నేరండీ!

రామా: (నిట్టూర్చి) ఎక్కడికెళ్ళారు?

చెవ: ఊరెళ్ళారండి.

రామా: ఎప్పుడొస్తారు?

చెవ: తెల్దండి!

రామా: సరే! రాగానే నేవచ్చి వెళ్ళానని చెప్పు! (L. F. కేసి తిరుగుతాడు)

ప్రసా: (M. B. లోంచి వచ్చి, రామారావుని చూసి) ఏమండోయి రామారావుగారు! మళ్ళీ వచ్చారేం?

రామా; (చిరునవ్వుతో) నువ్వున్నావా మీ బావగారితో పనుండి వచ్చానులే! ఊరెళ్ళారట్టగా?

ప్రసా; (ఆశ్చర్యంగా) ఊరా?

చెవ: (హడలిపోయి) సిత్తం! ఎల్లినారండి! (రామారావుతో) తమరు వెళ్ళిరండి, బాబయ్యా!

ప్రసా: నీమొహం! ఊరెళ్ళడ మేమిటి ?– కాలుకాలిన పిల్లిలా వరండాలో తిరుగుతున్నాడు నేను కేకేస్తా వుండండి! బావా! (అంటూ గట్టిగా అరుస్తూ R F లోకి వెళ్ళి, వెంటనే బెదురుతూ వెనక్కి చక్కా వస్తాడు)

ధన : (నుట మటలాడిపోతూ R·F లోంచి వచ్చి, రామా రావుని చూసి నవ్వు తెచ్చి పెట్టుగుని) ఓహో, రామారావుగారా? దయచేయండి!

చెవ: (బిక్క మొహంతో) త మ రిం కా ఊరెళ్ళనేదా, బాబయ్యా!

ధన : ఇదుగో ఇప్పుడే బయుద్దేరాను. (ప్రసాదం కేసి పులిలా చూస్తూ) ఇంతలో మనప్రసాదం కేకేశాడు! (ప్రసాదం ఆకోపంచూచి బెదిరి M·B లోకి వెళ్ళిపోతాడు. వెనక్కాలే తలకొట్టుగుంటూ చెవలయ్య వెడతాడు) ఏం, ఇల్లా దయచేశారు

రామా: ఆ, ఏం లేదండి, నారాయణరావు కార్డులు అవీ అచ్చు వేయించాలని తొందర పడుతున్నాడు, ముహూర్తం పెట్టించారేమో కనుక్కుందామని వచ్చానండి!

ధన : దానికోసం మీరు రావాల్టండీ ? — నేనూ ఇప్పుడే భోగారావు ఇంటికి కబురు పంపిద్దాం అనుకుంటు న్నాను!

రామా: (ఉత్సాహంతో) అల్లాగాండీ ?

ధన : మరే! పురోహితుడు శనివారం రాత్రి 11-45 ని॥లకు ముహూర్తం నిర్ణయించాడు. సవివరంగా కాగితం మీద వేసి ఇస్తానన్నాడు. ఇవ్వగానే మీకు అందజేస్తాను.

రామా: సరేనండి! అయితే, అవతల ఎల్లుండి రాత్రి అన్నమాటండి!

ధన : అదే! ఏదో తారీకన్నమాట! తమకి బోల్డు పన్లుటాయి, వెళ్ళిరండి! నారాయణరావుగార్ని అడిగానని చెప్పండి!

రామా; అల్లాగేనండి!

ప్రసా: (M. B. లోంచి వస్తూ) బావా, బావా! (రామారావుని చూసి) మీరింకా ఇక్కడే ఉన్నారా?

రామా: (చిరునవ్వుతో) వెడుతున్నానుగాని, ఏమిటి హడావుడిగా ఉన్నావు ?

ప్రసా: (ధనరాజు కోపంచూసి) నేను చెప్పను ?

ధన : ఏడిశావుగాని, లోపలి కెళ్లు !

ప్రసా: వెడతానుకాని, నువ్వు అసలైంది మర్చిపోయావు!

ధన : (హడలిపోయి కోపంగా) నోరుమూసుగుని లోపలి కెళ్ళరా ?—వచ్చి మాట్లాడతానులే! — (ప్రసాదాన్ని రహస్యంగా M. B కేసి తోస్తూ) వెళ్ళు !

ప్రసా: (కోపంగా) అల్లాతోస్తావేం ? కంసాలితో చెప్పి పుస్తెలు చేయించావు ?- అది నీఖర్చే !— ఇప్పుడే చెబుతున్నాను !

ధన : (పిచ్చికోపంతో, తలకొట్టుగుని) ఖర్మ! అన్నీ చేయించానురా!- (ఏడుపు మొహంతో) నువ్వు ముందర లోపలి కెళ్ళురా!

ప్రసా. (కోపంగా) ఎందుకూ!- నేను వెళ్ళను!

రామా: (చిరునవ్వుతో) పెళ్ళిపెత్తనం అంతా నీదే నేమిటోయి?

ధన : ఏమిటో ఖర్మ! అక్కర్లేని గొడవంటూ లేదు, వీడికి. ఆలస్యమయిపోతుందేమో, మీరు వెళ్ళిరండి!

రామా: అల్లానేనండి! నమస్కారం- ప్రసాదం! అరెంజిమెంట్లవీ ఎంత హడావుడిగా చేయిస్తావో, మరి శనివారం రాత్రే ముహూర్తం.

ప్రసా: (ఉత్సాహంగా) వేశారు పప్పులో కాలు! ఈవాళే రాత్రే ముహూర్తం.

రామా: (ఆశ్చర్యంగా) అదేమిటీ?

ధన : (పిచ్చికోపంతో పిడికిళ్ళు బిగించి కళ్ళు మూసుగుని, బాధగా గుటకేసి) ప్రసాదం! కళాయి మొహంతో అల్లాకూర్చోకపోతే, కాస్త కళ్యాణంబొట్టు పెట్టుగోకూడదురా

ప్రసా: మరి బుగ్గని చుక్కో!

ధన : (కసిగా) అది నేవచ్చి అంటిస్తానుగాని ముందు లోపలికెళ్లి బొట్టెట్టుగో! (ప్రసాదం ఉత్సాహంగా M. B. లోకి వెళ్లిపోతాడు.)

రామా: ప్రసాద—

ధన : (రహస్యం చెబుతున్నట్టు ఎడమ ఎదురుకేసి కొంటుతూ) ఇల్లాగండి. చెబుతాను! వాడికి మొదట అనుకున్నది అవటంలేదు కదండీ? అందుకే మాలోనే మరోసంబంధం చూసి పెడిపెళ్ళి ఈరాత్రే చేసిచ్చేస్తున్నాను!

రామా: అదా!—(చిరునవ్వుతో) మరి నన్ను పిల్చారు కారేం?

ధన : ఆ! పిల్లకొంచెం అనాకారి! డబ్బుందికదా అని సరే అన్నాను! పైగా ఆడంబరాలు లేకుండా అయిందనిపిస్తాం అని ఆడపెళ్ళివారు కాళ్ళావేళ్ళా పడుతున్నారు!

రామా: అదాంఢ్డీ విషయం!

ధన ; (నవ్వి) అంతేనండీ! లేకపోతే మాకు అన్నివిధాలా కావలసివారు మిమ్మల్ని పిలవకుండా ఉంటానాండీ!

రామా: పోన్లెండి ప్రసాదానికి పెళ్ళవుతున్నందుకు నాకు చాలా సంతోషంగాఉంది-ధనరాజుగారూ! పెళ్ళిలో నా కట్నంకింద ఇది పెళ్ళికూతురికి చదివించండి! (అంటూ అయిదు రూపాయల కాగితం ఇస్తాడు)

ధన : (పుచ్చుగుంటూ) ఏమిటో మీకు చాదస్తం - సరే ఇవ్వాండి

రామా: వస్తానండి, నమస్కారం ?
ధన : శుభం ! వెళ్ళిరండి ! (రామారావు ఉత్సాహంగా L. F. లోకి వెడతాడు. ధనరాజు కోపంతో మండి పోతూ) పీడిమొహం మండిపోనూ! ఈ ప్రసాదంగాడు నన్ని కొంపలో బతగ నిచ్చేలా లేడు! ఒరేయి ప్రసాదం !- ప్రసాదం !
ప్రసా: (ఉత్సాహంతో M. B. లోంచి వచ్చి) నా బొట్టు బావుందా, బావా ?
ధన : నీ మొహంలాఉంది! వెధవ పన్లూ నువ్వూను ! పెళ్ళి మాట ఎత్తకురా అంటే ఇక్కడకొచ్చి అదేమాట మాట్లాడతావేరా ?
ప్రసా: పెళ్ళిమాట నే అన్నానా? పుస్తెలు మరిచి పోయా వేమోనని చెప్పాను !
ధన : ఏడవలేక పోయావు! ఇప్పుడా చెప్పడం ?
ప్రసా: మరింకెప్పుడూ? పెళ్ళయిపోయాక చెప్పమన్నావా ?
ధన : (కోపంగా దగ్గరికి వెళ్ళి) ఇల్లాంటి తల తిరుగుడు సమాధానాలు చెప్పద్దనే లక్షసార్లు (వీపు మీద విసురుగా కొట్టి) గడ్డెట్టాను ! నోరెత్తు, ఈ సారి చెబుతాను, చవుడు తలకాయి !
ప్రసా: (బాధగా వీపు రాసుగుంటూ, కోపంగా) పుస్తెలు నువ్వు మర్చిపోయి పైగా నన్ను కొడతావెందుకు ? నీదే చవటా తలకాయి !

ధన : (ఉగ్రుడై) ఏమిట్రా కూశావ్రా! (చెంపమీదకొట్టి) మళ్ళీ అను!-అంటావా? అంటవా? (అంటూ పిచ్చి కోపంతో అందిన చోటల్లా కొడతాడు)

ప్రసా: (బెదురుతూ చూస్తూ, బాధగా) బావా!- బావా!- అనను బావా! అనను బావా!-

చెవ: (M. B.లోంచి ఆదుర్దాగా పరుగెత్తుకొస్తూ) బాబయ్యా! బాబయ్యా! (అంటూ కంగారుగా వచ్చి ప్రసాదాన్ని దగ్గరగా తీసుకుంటాడు)

ధన : (ఆయాసంతో కోపంతో) ఏమనుకుంటున్నావో, నా సంగతి! ఒళ్ళు చీరేస్తాను, జాగ్రత్త! ఎందు కెందు కని, వచ్చినప్పటినుంచి చూస్తున్నాను, వెధవ ఎగురుడూ వీడూను!

ప్రసా: (బుంగమూతితో) పెళ్ళిచేస్తానని పిలిచి కొడతావా బావా?

ధన : కొడతానా ఇల్లాంటి మాటలంటే, నరుకుతానా?

ప్రసా: (భయంగా) చూడు, చెవలయ్యా!

చెవ: ఊరుకోండి, ప్రసాదంగారూ! ఏటి బాబయ్యా మీరు కూడాను!

ధన : (కోపం తమాయించుగుని) చాలు, చాలు! శుభమా అని పెళ్ళవబోతూంటే ఈగోలేమిటి? వెధవపనులు చేస్తే తగలవు మరి? తగుల్తాయి! చెవలయ్యా! వాణ్ణి లోపలికి తీసుగెళ్ళి స్నానం చేయించి మళ్ళీ

బొట్టూ అదీ పెట్టు ! అమ్మాయినికూడా ఇంక కిందికి దిగి రమ్మను ! ఈ పెళ్ళైనో అయిపోతే నేనూ మా పెద్దలూ అంతా తరించి తగలడతాం!-ఖర్మ! ఈపురో హితుడు ఇంకా రాలేదు. నేను వెళ్లి నిమిషంలో కేకేసుగొస్తాను - ఇల్లు జాగ్రత్తగా చూస్తూండు ! వెళ్ళొరా, ప్రసాదం ! త్వరగా తయారవ్వు! (అని L.F. లోకి విసుగ్గా, బాధతో వెడతాడు)

చెవ : రండి బాబయ్యా !- నీళ్ళోసుగుందురు గాని !

ప్రసా: (బాధతో తమాయించుకుంటూ) ఎంతెంత దెబ్బలు కొట్టాడో చూశావా ?

చెవ : ఊరుకోండి బాబయ్యా ! ఏంచేస్తాం ? డబ్బు కాపీన్యం అట్టాసేయిత్తది, పెళ్లి ఇట్టంలేదంటే కన్నకూతుర్నే తట్లుతేలేలా కొట్టాడు, మీరూ నేనూ ఓ లెక్కా.

ప్రసా: (జాలిగా చూస్తూ) శాంతనీ కొట్టాడూ ? (అదిరిపడి) అదేమిటి, చెవలయ్యా ? శాంత పెళ్లి ఇష్టంలేదందా ?

చెవ : (నాలిక కొరుక్కుని) నోరుజారిపోయింది ! నన్నేమీ అడక్కండి, బాబూ, రండి ! ముసలాయనకి తెలిసిందంటే ముందు నాపీక నొక్కేత్తాడు !

ప్రసా: ఆగు, చెవలయ్యా ! మాట ! (బాధగా) శాంతఅల్లా అందా ? నిజంగా అందా ?

చెవ : నన్ను సంపకండి, బాబయ్యా ! మీకు దణ్ణం పెడతాను !

ప్రసా: చెప్పూ, చెవలయ్యా! నన్ను చంపుకు తిన్నట్టే! చెప్పవూ?

చెవ : ఎల్లాగండీ, బూంతోటి! నే చెప్పినట్లు మళ్ళీ ఎక్కడా సెప్పరుగదా?

ప్రసా: ఒట్టు, చెప్పను.

చెవ : (బెదురుతూ ఇటూ అటూ చూసి) మనం బజార్లోకి ఎళ్ళినాక శాంతమ్మగారు మీతో పెళ్ళి ఇట్టంలేదని అయ్యగార్తో సెప్పార్ట!

ప్రసా: ఇష్టంలేదందా? (ఆలోచించి, ఆశగా చూస్తూ) ఉత్తినే అందేమో చెవలయ్యా!

చెవ : (విసుగ్గా) ఉత్తినే ఏటండీ, సెంపలు వాసిపోతేనూ!

ప్రసా: మరి, ఎందుకంది?

చెవ : ఇందాకా, అయ్యగారు, డబ్బుకోసం కక్కుర్తిపడి, అమ్మాయిగారికి రామారావుగారికి ప్రధానం చేసేశారు!

ప్రసా: (తెల్లబోయి) ఆ! ప్రధానమే!

చెవ : ఆ! ఇప్పుడు మళ్లీ మిమ్మల్ని సేసుగోమంటే, అమ్మాయిగోరు ఒప్పుకోసేదట అంచేత కొట్టారంట కూడాను!

ప్రసా: ఎంత పనిచేశాడు, బావ, (అమితమైన బాధతో) డబ్బుకోసం ప్రధానం చేసేస్తాడా? నే నిద్దునుగా ఆ వెధవడబ్బు!

చెవ : ఈపాటిగ్గానం ఆయనకుంటే ఇంకేం. రండి, నీళ్ళోసు గుందురుగాని.

ప్రసా: (నిట్టూర్చి, కళ్ళు తుడుచుగుని, ఆలోచించి) నువ్వు ముందెళ్ళి, నీళ్లు తోలుపు-వస్తాను,

చెవ : సిత్తం, తొందరగారండి, (అని R.F. లోకివెడతాడు)

ప్రసా: (విచారంగా ఆలోచిస్తూ) ప్రధానం చేసేస్తాడా, శాంతకి ? పైగా కొడతాడా అంత మంచి శాంతని.

[శాంత మెల్లిగా మేడమెట్లు దిగి వస్తుంది]

శాంత: (కన్నీళ్లు తుడుచుగుని) మావా !

ప్రసా: (కంగారుగా కన్నీళ్ళు తుడుచుగుని) రా, శాంతా !

శాంత: (ఆశ్చర్యంగా) ఆ తక్లేమిటి, మావయ్యా ! నాన్న కొట్టిన దెబ్బలే !

ప్రసా: నిన్నా కొట్టాట్టగా ?

శాంత: (తలవంచుగుని) అది నాఖర్మ !

ప్రసా: (చిరునవ్వుతో) ఇది నా ఖర్మ ! (శాంతకేసి నిశ్చలంగా పరీక్షగా చూస్తూ) ఇందాకా రామారావుగా రొచ్చారు !

శాంత: (ఆశ్చర్యంతో విని, చాలా బాధతో) వచ్చారా ?

ప్రసా: (శాంత తనకి దక్క-దన్నట్లు నీళ్ళునిండిన కళ్ళతో చూస్తూ) శాంతా !

శాంత: అదేమిటి మావయ్యా - [illegible]

ప్రసా: (ఏడ్చేస్తూ) శాంతా! ఒకటి అడుగుతాను చెబ
తావా

శాంత: ఏమిటి?

ప్రసా: (ఏడవలేక, చెప్పలేక) నేనంటే-ఇష్టం లేదా, శాంతా?

శాంత: (మనస్ఫూర్తిగా) నీమీద ఇష్టంలేక పోవడమేమిటి మావయ్యా!-ఎవరన్నారు?

ప్రసా: మీనాన్నతో అల్లా చెప్పావుటగా?

శాంత: అదా (ప్రసాదం మొహం చూడలేక) అది వేరు!

ప్రసా: ప్రధానం అయిపోయిందనా?

శాంత: (ఏడుస్తూ) నీకెల్లా చెప్పను, మావయ్యా!

ప్రసా: (విచారంగా, తనలోలాగ) నువ్వెప్పుడూ నాతో సరదాగా ఉంటావనుకున్నాను. మావూరొస్తావు... మా ఇంట్లో ఉంటావు!

శాంత: (బాధతో) మావయ్యా!-

ప్రసా: (శాంతివైపు తెల్లబోయిచూసి, ఆదుర్దాగా) పోన్లే శాంతా!- ఏడవకు- ఏంజేస్తాం? (పెళ్ళిబొట్టు తుడిచేసుగుంటూ) నాకెప్పుడూ అదృష్టం లేదు, అంతే- పైగా ఆతను బోల్డు అందంగా ఉంటాడు, చదువుకున్నాడు...బాగా మాట్లాడుతాడు!- నాకేం ఉంది మతికూడా లేదంటాడు, బావ-ఉందంటే కొడతాడు కూడాను! రామారావుగార్నే చేసుగో శాంతా నువ్వైనా సుఖపడతావు.

శాంత: లేదు, మావయ్యా!—నాకా అదృష్టం లేదు! (ఏడుస్తూ) జన్మతోనే పోయింది (అంటూ అక్కడ నిలబడలేక M. B. లోకి విసురుగా వెళ్ళిపోతుంది) —

(ప్రసాదం కళ్ళమ్మట నీళ్ళు కారుతూ రంగంమీద కొయ్యబొమ్మలా ఒక్షణం నిలబడిపోతాడు. M. B. వైపు తిరిగి, తల అడ్డంగా ఆడించి కుర్చీలో కూలబడి భోరునఏడుస్తాడు. ఏదో నిశ్చయానికి వచ్చినట్టు మెల్లిగా తేరుకుని లేచి M.B. లోకి వెడతాడు. ఒక క్షణం ఆగి తిరిగి M. B. లోంచి, ఓ చిన్న ట్రంకుపెట్టి, పాతగొడుగు పుచ్చుకుని వచ్చి, M. B. వైపు నీళ్ళు నిండిన కళ్ళతో చూసి, నిట్టూర్చి, L. F. కేసి నడుస్తాడు. శాంత M. B. లోంచి వచ్చి తెల్లబోయి చూస్తుంది. పరుగులో ప్రసాదానికి అడ్డం వెళ్ళి))

శాంత; మావయ్యా! మావయ్యా! ఏమిటీ ప్రయాణం ?

ప్రసా: మాఇంటికి !

శాంత. ఎందుకు

ప్రసా; ఇంటి కెళ్ళాలి, పనుంది

శాంత: లేదు, నువ్వేదో బాధపడుతున్నావు !

ప్రసా: (నవ్వడానికి ప్రయత్నించి) అబ్బే, నాకేం బాధ ఉంది ?

శాంత: లేదు మావయ్యా! (ఏడుస్తూ) నువ్వులోపల చాలా బాధపడుతున్నావు! నాతో చెప్పవూ ? నా మీద ఒట్టే (అని సామాను తీసుగుంటుంది)

ప్రసా: (ఏడుపు ఆపుగోలేక, ఆవేశంతో) శాంతా! నే నిన్నాళ్ళూ ఏదో అనుకున్నాను, శాంతా! నిజం

ఇప్పుడు తెలుసుకున్నాను, ఇన్నాళ్ళూ తెలుసుకోలేక పోయానే అని బాధపడుతున్నాను!

శాంత: బాధపడకు మావయ్యా! నువ్వూ, నేనూ బాధ పడితే వచ్చేదేమీ లేదు. కొందరిని దేముడు బాధపడ డానికి పుట్టిస్తాడు, పోనీ నాన్న నేనా సుఖపెట్టిన వాళ్ళం అవుతాం. నాన్న చెప్పినట్లు చెయ్యకూడదూ!

ప్రసా: చెయ్యకూడదు, చెయ్యకూడదు శాంతా! నేను చేసు గోలేను. మీ నాన్నకి సిగ్గు లేకపోతే నాకు లేదూ?— మతి లేకపోయినా సిగ్గుంది! నేను వెళ్ళిపోతాను, శాంతా! కాని వెళ్ళేముందు ఒక్కమాట.

శాంత: నువ్వెళ్ళొద్దు మావయ్యా!-

ప్రసా: నామాటకు అడ్డంరాకు శాంతా! వస్తే ఈమాటలు కూడా రావు, శాంతా! — (కన్నీళ్ళు తిరుగుతాయి) అనవసరమని తెలుసున్నా, చెప్పాలని ఎందుకో అని పిస్తోంది!—ఎందుకూ పనికిరాని ఈ మావయ్య అంటే నీకు చాలా ఇష్టమని, ఏమన్నా నవ్వుతావని చచ్చి పోయేదాకా జ్ఞాపకం పెట్టుకుంటాను, శాంతా!— అంతే కాదు-నీకోసం, నీకిష్టమయిన వాళ్ళకోసం ఎప్పుడు ఏం చెయ్యమన్నా సిద్ధంగా ఉంటానని నమ్ము! కాని నీకు చాలా ఆనందంగా ఉన్నప్పుడు, ఎంతో హాయిగా

ఉన్నప్పుడు—చిన్న చిన్న పాపాయిలు నిన్ను చూసి నవ్వుతున్నప్పుడూ, వీలైతే ఈ వెర్రి మావయ్యనుకూడా ఒక్కసారి జ్ఞాపకం చేసుగో, శాంతా!—వస్తాను !- (అని విసురుగా వెళ్ళిపోబోతాడు)

శాంత: మావయ్యా ! పుట్టిననాడే తల్లిని పొట్టనెట్టుకున్నాను. కన్నతండ్రి కటికిరాయికన్నా కనిష్టమైపోయినాడు. (ఏడుస్తూ) ఉన్న ఆత్మబంధువుడివి నువ్వుకూడ నన్ను దిక్కుమాలినదాన్ని చేసి వదలి వెళ్ళిపోతావా మావయ్యా (అని కాళ్ళుపట్టుకుని ఏడుస్తుంది)

ప్రసా: వెళ్ళను...లే శాంతా ! వెళ్ళనన్నానుగా ? ఇప్పుడింతకన్నా ఏం చెయ్యడానికీ తోచక వెళ్ళిపోదామని అనుకొన్నాను; నీసుఖంకన్నా నాకింకేం కావాలి శాంతా ? నాకు నీకంటే దగ్గరవాళ్ళెవ రున్నారు ? (ఏడుపు ఆపుకుంటూ) ఏడవకు, శాంతా, నిన్ను సుఖపెట్టాలనీ నువ్వు నవ్వుతూంటే చూడాలని, ఎప్పుడూ నువ్వు నవ్వుతూనే ఉండాలనీ వుంది !- ఎల్లా ?-ఏం చేయడానికి తోచడంలేదు. (ఆదుర్దాగా యిటూ అటూ చూసి రెండు చేతులూ ఆకాశంవైపు విసిరి నిరాశతో నిస్పృహతో ఏడుస్తూ) భగవంతుడా! నాకు కొంచెమయినా తెలివితేటలు ఎందుకు ఇచ్చావు కాదూ ?

శాంత: (ప్రసాదాన్ని ఓదారుస్తూ) ఏమిటీ నాయనయ్యా అల్లా యిదవుతావు ?

చెవ : (R. F. లోంచి వచ్చి) ఇంకా యిక్కడే కూకున్నారా బాబయ్యా! రండి టైమవుతోంది; తమరుకూడా త్వరగా తయారవండి. ఎల్లండి ఏంచేత్తాం ? రండి బాబయ్యా

(శాంత కళ్లుతుడుచుకుని M. B. లోకి వెళుతుంది.)

ప్రసా: నేను రాను.

ధన : (L. F. లోంచి వస్తూ) ఏరా, యింకా యిల్లాగే కూచున్నావేం? ఆ మొహ మేమిటి ఆ వాలక మేమిటి?

ప్రసా: (కొద్దిగా నవ్వి) తెలివి తేట లొస్తున్నాయి !-

ధన : అల్లానేవుంది. (చెవలయ్యతో) వీణ్ణితీసికెళ్లి స్నానం చేయించమని చెప్పాను కదరా ?

చెవ : సెప్పారండి.

ధన : మరి తీసుకెళ్ళ లేదేం ?

చెవ : ఆయన రాటంనేదండి (L. F.లోంచి నారాయణరావు రామారావు వస్తారు.)

నారా: నమస్కారం, ధనరాజుగారూ !

ధన : (మాటవిని తుళ్లిపడి వెనక్కి తిరిగి) ఎవరు ? మీరా! ఏం మళ్లీవచ్చారు ?

నా రా: ప్రసాదానికి యీ రాత్రి పెళ్ళని మావాడితో చెప్పేరుగా ఊళ్ళో వున్నాంకదా అని చూద్దానికి వచ్చాం ఇంకా ఆలస్యమేమిటి?

ధన : (కోపంగా) ఆలస్యం లేదు కాని మీరు రాకూడదని చెప్పానుగా?

నా రా: (నాలుక ఝాడించి) ఆఁ! జరుగుతున్నది శుభ కార్యం, ఒద్దంటే మానాత్తామా? చెవలయ్యా! (రామారావుని చూపిస్తూ) అల్లుడిగారికీ నాకూ కాఫీలుపట్రా

ధన : (కఠినంగా) నారాయణరావుగారు! ఆయన అల్లుడూ కాదు, మీకు కాఫీలూ రావు, మీరు తక్షణం బయటికి వెళ్ళిపొండి.

రామా: (తెల్లబోయి) ధనరాజుగారూ!

ధన : నేనింకేమీ వినదల్చుకోలేదు, మీరు వెళ్ళండి.

నా రా: (అనుమానంగా) వెళ్ళకపోతే?

ధన : తర్వాత విచారిస్తారు.

నా రా: (సూటిగా చూస్తూ) పెళ్లికొడుకు లేమన్నా తారుమారయ్యారా?

ధన : అవుతే అవుతారు.

నా రా: ఇదేదో మోసంలా ఉందే!

ధన : మీరు చేసింది మోసంకాదూ? నన్నడకత్తెరలో బిగించి, దబాయించి, మా అమ్మాయిని పెళ్లి చేసు

గుని నా ఆస్తి అంతా లాగేద్దామని ఎత్తువెయ్య
లేదూ ? మీబోటి నయవంచకుల కిదే మందు. నడ
వండి.

నారా; (బెదరిస్తున్నట్లు) ధనరాజుగారూ! అగ్గిబరాటాలా
కాగితం ఒకటి యింకా మా చేతుల్లోనేఉన్నట్లుమ
పోయినట్లున్నారు.

ధన : ఏమీ మర్చిపోలేదు. నా డబ్బు నా కొచ్చింతర్వాత
నాకేమీ భయంలేదు. [illegible] కా
యింటికి పట్టుకెళ్లి నాలిక గీసుకోండి.

రామా; ధనరాజుగారూ! జరిగినదానికి క్షమించండి. మీ
ఆస్తిమీద నాకెంతమాత్రం అపేక్ష లేదు. అందులో
చిల్లిగవ్వయినా నా కక్కర్లేదు. శాంతా నేనూము
సారా ప్రేమించుకున్నాం. మాట నిలబెట్టుగుని మా
వివాహం చెయ్యండి. జన్మంతా ఋణపడి వుంటాను

ధన : ఉన్న రెండురోజులూ అనుభవించావుగా! చాలు!
యింతకీ మీరు మర్యాదగా వెడతారా ? వెళ్ళరాపె
చెవలయ్యా!

ప్రసా: (మెల్లిగా లేచి) ఆగు చెవలయ్యా! బావా! వాళ్ళి
ద్దరికీయిష్టమైనప్పుడు పెళ్ళిచేసెయ్యకూడదూ. ఎందు
గొడవ ?

ధన : ఏడిసినట్లే వుంది నీసలహా. యిన్నికష్టాలూపడి సంపా
దించిన డబ్బునీ, కంటికిరెప్పలా పెంచుకొచ్చిన పిల్లనీ,

దిక్కూ మొక్కూ లేని ఓ బికారివాడి చేతుల్లో పెట్ట మంటావురా?

రామా: ధనరాజుగారూ! నోరుపారేసుకోకండి. డబ్బులేక పోయినా మీకంటే మర్యాదకలవాణ్ణే!

ప్రసా: మీరూరుకోండి. బావా! నీకు శాంత సుఖంకన్నా డబ్బే ప్రధానమన్నమాట,

ధన : మధ్య నీ గోలేమిట్రా?

ప్రసా: (కోపంతో రోషంగా) నాఆస్తి కోసమేగా నన్నిక్కడికి తీసుకొచ్చావు? నా ఆస్తికోసమేగా నాతో లేనిపోని అబద్ధాలు చెప్పావు? (ఏడుపు ఆపుకుంటూ) నా ఆస్తి కోసమేగా నన్ను వెర్రివాడిలా ఆడించావు! (ఏడుస్తూ) నా ఆస్తికోసమేగా యిప్పుడు దాని బతుకు బండలు చేస్తున్నావు? (విసుగ్గా) తీసుగో వెధవ ఆస్తి! ఉట్టి కట్టుకు ఊరేగు. బావా! నీకు తగిన శాస్తి నేను చేస్తాను! బావా! నువ్వు శాంతని రామారావుకిచ్చి పెళ్ళిచేస్తే నాఆస్తంతా శాంతపేర వ్రాస్తాను. లేక పోతే అంతా ధర్మసత్రాల కిచ్చి పారేస్తా-ఏం చెయ్య మంటావో చెప్పు!

ధన : (తెల్లబోయి, వెర్రివాడిలా చూస్తూ) ఇదేం రోగంరా, నీకూ!

ప్రసా: యిది ఇంతే, నువ్వే అంటావుగా (రోషంతో) తెలివి తక్కువవాణ్ణని, అందుకనే యింతకంటె ఏం

చెయ్యలేక పోతున్నాను. నాడబ్బేకాని నాప్రబతుకంటే లెక్కలేదని యిప్పుడు తెలిసింది, తెలివిలేకపోతే మాత్రం మనిషినికానూ? రాయినా నాకు మాత్రం లోపల ఊహలుండవూ? చెప్పుకోలేను-తీర్చుకోలేను-అంచేత తొక్కి పారేస్తారా? తెలివుంటే యిదేనా చెయ్యవలసిన పని.

రామా: క్షమించు ప్రసాదం !

ప్రసా: మీమాటకాదండీ, ఆమనిషిలో అంత మోసం ఉంటుందని నాకేం తెలుసు! మోసం ఎప్పుడేనా చేశానా-చూశానా? అంతా మనవాళ్ళే అనుకున్నాను అందుకే ఇల్లా అయ్యాను. పోన్లే, యింక నాబతుక్కి ఆస్తి మాత్రం ఎందుకు? మంచివాళ్ళకిస్తే పుణ్యమయినా వస్తుంది. ఏమంటావు బావా? శాంత కిమ్మంటావా? సత్రాల కిమ్మంటావా?

ధన: (విని తెల్లబోయి తేరుకుని నిలబడి) రెండు లక్షల ఆస్తి ధర్మసత్రాలకి తగలెయ్యడం ఏమిట్రా? ఎవరు తిన్నట్టు! పోనీ నాపేర తగలెయ్యి.

ప్రసా: నీపేర ఛస్తే వెయ్యను, అటో యిటో చెప్పు!

(M. P లోంచి శాంత పరుగులో వస్తుంది)

శాంత: (ఏడుపు ఆపుకుంటూ, చేతులు పట్టుకుని) మామయ్యా! వద్దు. నాకోసం నువ్వు పాడవకు, నీమంచితనం, నీ త్యాగం చూస్తూంటే నేనెంత స్వార్థపరురాలనో అని భయమేస్తోంది. యిన్నాళ్ళూ నిన్ను బాధపెట్టిన పాపం చాలు, యింకా ఆస్తికూడ ఎందుకు? నువ్వు మాత్రం ఆస్తిమాట తలపెట్టకు మామయ్యా. రాసిపెట్టిన దేదో జరుగుతుంది.

ధన: (తలపంకించి, నవ్వు తెచ్చిపెట్టుకుని) వద్దంటా వేమిటే వెర్రిమొహమా? వాడేదో ముచ్చటపడి, ఈ పెళ్ళి జరిగితే, ఆస్తి ఇస్తా నంటూంటే వాడి ముచ్చటకాస్తా తీర్చకుండ ఇంకా బాధ పెడతా వెందుకు వాణ్ణి? నువ్వుండు చెబుతాను. ప్రసాదం! నీ ఇష్టప్రకారమే చేయిస్తాను. మరి ఆస్తంతా వెంటనే రాసిచ్చేస్తావా?

ప్రసా: ఇప్పుడే పెళ్ళి చేసెయ్యి...తక్షణం రాసిచ్చేస్తాను.

ధన: ఇప్పుడే?

ప్రసా: ఆ! ఈ ముహూర్తానికే.

ధన: సరే! ఎవరిఖర్మ ఎలావుందో ఎవరు చెప్పగలరు?— అల్లానేకానీ! ఒరేయ్ చెవలయ్యా! రామారావు గార్ని మంగళస్నానాలకి తీసుగెళ్ళు! టైమవుతోంది. ఈపురోహితుడు ఆఖరి క్షణంలో వచ్చి భరతనాట్యం మొదలెడతాడు—వెళ్ళండి!

రామా: నేను రాను, ప్రసాదం ఆస్తిచ్చే పక్షంలో నాకీ పెళ్ళొద్దు !

ధన : (చిట్టూకుస్తూ) ఖర్మ మళ్ళీ మీకే మొచ్చిందండీ! ఈ పెళ్ళి కావాలనేగా ఇంత అల్లరి చేశారు?

నారా: ముందర ఒప్పుగోవోయ్, తర్వాత ఆలోచిద్దాం.

రామా: వీల్లేదు నారాయణరావ్ - ఆమహానుభావుడిదగ్గర కానీ అపేక్షించడం కూడా మహాపాపం!

ప్రసా: రామారావుగారు! మాశాంతకి మీరంటే ఎంతో ఇష్టం, శాంతని పెళ్ళిచేసుగోననకండి (కన్నీళ్ళతో) మీకాళ్ళట్టుగుంటాను

రామా: ప్రసాదం!... అంతమాటనకు ప్రసాదం. కాని నీఆస్తి మాకొద్దు.

ప్రసా: మీకక్కర్లేదని నాకు తెలుసు. కాని నాఆస్తి నాదగ్గిరుంటే మాబావ ఎల్లానూ కాజేస్తాడు, అంచేత మీదగ్గర దాచుగుంటున్నా ననుకోండి !

ధన : ప్రసాదం? ఆస్తి శాంతపేర వెయ్యాలిసుమా?

ప్రసా: ఎంత అనుమానమో చూశారా మాబావకి!—కిందటి జన్మలో మూరని బేడకాసై తిరిగుంటాడు !—

[ధనరాజు తప్ప అందరూ నవ్వుతూంటే ప్రెసిడెంటు L. F. లోంచి వస్తాడు]

ప్రెసి: పెళ్ళివారింకా ఇల్లానే ఉన్నారేం ? (అటూ యిటూ చూసి రామారావుని చూసి గుర్తుపట్టి గతుక్కుమని)

నమస్కారమండీ కలెక్టరుగారూ!

చెవ: (రామారావుతో) మంగలత్తానాలకి రండి బాబయ్యా!

రామా: వస్తున్నాను, నడు.

ప్రెసి: ప్రసాదం అన్నావుకదటయ్యా పెళ్ళికొడుకు!

ప్రసా: నేను కాదండీ, పెళ్ళికొడుకు అదుగో—ఆయన.

ప్రెసి: ఇదేమిటి ?

ప్రసా: మరేమనుకున్నారు! మా బావ నిముషాలమీద మేజిక్కులు చేస్తాడు.

ధన : నుష్వాగుకోరా !

ప్రెసి: (మెచ్చుకుంటూ) కలెక్టరుగారికే ఇచ్చిచేస్తున్నారూ?

ధన : కలెక్టరు కాదండీ మావాడు ఊరికినే అన్నాడు.

ప్రెసి: (తెల్లబోయి) అదేమిటి? అబద్ధమా!

ధన ; కాకపోతే నిజమనుకున్నారా ?

ప్రెసి: ఎంతచంపేశావయ్యా నన్ను, నిన్న రాత్రంతా నిద్రలేదు (ధనరాజుతో ఠీవిగా) యీ పెళ్ళెప్పుడు కుదిరింది ?

ధన : ఇప్పుడే

ప్రెసి: బాగుంది బాగుంది—వీరెవరు ?

ధన : (కొంచెం విసుగ్గా) గోపారం జమీందారుగారబ్బా నారాయణరావుగారు.

ప్రెసి: ఓహో! వీరేనేమిటివారు?

ధన : ఆ!! వారేవీరు, ప్రసాదం! అన్నట్టు! ప్రెసిడెంటు కూడా వచ్చారుకదా? ఇప్పుడే రాసిచ్చెయ్యకూడ

ప్రసా: అం! రాసేస్తాను.

ప్రెసి : ఏమిటండీ

ధన : ఆ!- మా ప్రసాదం ఈ వివాహసందర్భంలో కానుక క్రింద మా శాంతకి తన ఆస్తియావత్తూ రాసి యివ్వ దల్చుకున్నాడు. అంచేత అది తమరు కొంచెం రాసి పెట్టాలి.

ప్రెసి : ఓ దానికేం ! కాగితం కలం తీసుకురండి.

[ధనరాజు M. B. లోకి వెడతాడు.]

చెవ : (రామారావుతో) రండి బాబయ్యా !

రామా: (అడుగు ముందుకు వేస్తూ శాంతా (అని శాంతకి సంజ్ఞ చేస్తాడు. ఇద్దరూ ప్రసాదానికి నమస్కారించబోతారు.)

ప్రసా: అబ్బే నాకెందుకు ?

రామా: నీకోసం కాదు ప్రసాదం, మాకోసం, నీ ఋణం జన్మజన్మలకూ తీర్చుకోలేం. (అంటూ శాంత వైపు చూస్తాడు. శాంత కళ్ళమ్మట నీళ్ళు కారుస్తూ రామా రావుతోపాటు ప్రసాదానికి నమస్కరిస్తుంది)

ప్రసా: (ఏడుస్తూ, నవ్వుతూ) ఇప్పుడు నే నేమనాలి ?

రా: ఆశీర్వాదానికి అందమైన మాటలక్కర్లేదు ప్రసాదం ! కావల్సింది అసలైన అంతఃకరణ. అదే వీళ్ళ దాంపత్య జీవితానికి మొదటి మెట్టు. నీ ఆశీర్వా

దంతో ఆ మెట్లు అనంతమౌతాయి. ఆశీర్వదించు ప్రసాదం !

(ధనరాజు కాగితంతో M. B. లోంచి వచ్చి ఆశ్చర్యంతో చూస్తాడు.)

ప్రసా: మీరిద్దరూ సుఖంగా ఉండండి ! (కళ్ళమ్మట నీళ్ళు కారుస్తూ కొద్దిగా నవ్వుతాడు)

ధన : (ప్రెసిడెంటుతో) తర్వాత చూద్దురుగాని ముందరిది రాసెయ్యండి. పెళ్ళయ్యేలోపలి సంతకాలయిపోవాలి (సంతోషంతో) మా ప్రసాదం మంచితనం, మర్యాదా నాకు తెలియదూ ? వాడి తరహాయే వేరు !

ప్రసా: అల్లానా ? యీకబుర్లేంలాభం లేదు బావామరి పెళ్ళి కొడుక్కి కట్నం ఏమిస్తావు ?

ధన : (తెల్లబోయి కాగితాలు జారేస్తూ) కట్నమా ? అదేమిటి ?

ప్రసా: మరి–ఇదేమిటి ?

తెర)

(ధనరాజు శిలావిగ్రహంలా నిలబడిపోతాడు, అందరూ నవ్వుతూండగా)

.—